

ZADOKS KLEINDOCHTER

OF

DE LEIDINGEN GODS

MET EEN VERSTOOTEN KIND

UIT HET DUITSCH.

2de druk.

Lith. Treubling & Co Amst.

NIJMEGEN, P. J. MILBORN.

Zadoks Kleindochter

OF

DE LEIDINGEN GODS MET EEN VERSTOOTEN KIND.

UIT HET DUI TSCH.

TWEEDE DRUK.

NIJMEGEN,
P. J. MILBORN.

Lith. Fresling & Co Amst.

INHOUD.

	EERSTE HOOFDSTUK.	blz.
KENNISMAKINGEN		1
	TWEEDE HOOFDSTUK.	
IN HET JUDENDORP		24
	DERDE HOOFDSTUK.	
TWEE FAMILIËN OP GOEDEN VRIJDAG		49
	VIERDE HOOFDSTUK	
GEWICHTIGE ONTHULLINGEN		75
	VIJFDE HOOFDSTUK.	
EKCEHARD EN ADELGOTHUS		97
	ZESDE HOOFDSTUK.	
OP HÜTENSLEBEN		119
	ZEVENDE HOOFDSTUK.	
NIXA		143
	ACHTSTE HOOFDSTUK.	
BESLUIT		163

I.

KENNISMAKINGEN.

In het midden der 14^e eeuw heerschte over ons werelddeel niet alleen de duistere nacht van ongeloof en bijgeloof, maar bovendien verkeerde Europa in doodsnoed onder de geeselslagen eener ontzettende pestilentie. Vroeger noch later heeft ooit de zwarte dood of de pest met zoo vreeselijk geweld over ons werelddeel gewoed als in de jaren 1347 tot 1350.

De ontstelde menschheid noemde de verwoestingen dezer epidemie een werelddood, want vele steden, dorpen en vlekken stierven daardoor geheel uit. In Italië, waar zich deze Oostersche ziekte het eerst vertoonde, eischte zij talloze offers. Alleen Florence verloor in twee zomers niet minder dan 60000 personen, waaronder vele voornamen en geleerden, en vele aanzienlijke leden van den Magistraat. Een oud getuigenis, in een klooster van Barrevoeters gevonden, verzekert, dat van deze en de Franciscaner orde 124,434 monniken aan den zwarten dood bezweken zijn.

Met vrees en schrik, met bijgeloovig sidderen zocht de onkundige menigte naar een oorzaak, waardoor zoo ongehoord sterven mocht ontstaan, en de ongelooflijkste, avontuurlijkste meeningen lieten zich hooren.

Op St. Geertruidag, in het midden der maand Maart ten jare 1349, was zeker de lucht zomerachtig warm; overal ontkiemde en ontsproot het in het struikgewas van het St. Johannes-kerkhof te Maagdenburg, dat met nieuwsgierigen van allerlei aard was gevuld. Boven het doffe gemurmel der vele menschenstemmen verhief zich helder en liefelijk een juichende voorjaarswedstrijd van meerle en lijster. Tot een feestdag om de eeuwige liefde Gods te prijzen en te roemen, scheen deze heerlijke voorjaarsdag geschapen, waarop de gouden zon hare duizenden stralen blinkend en schitterend uitstortte op de statige ruiterbende, die zoo even het marktplein verlaten had.

„Maakt ruimte, goede burgers! voor onzen genadigen Heer, den Aartsbisschop en zijn gevolg, Ruimte, ruimte!” zoo riep met een weinig gedempte stem een wakker, sierlijk heer, gezeten op een feestelijk opgesierd ros, en gekleed in een donkerkleurig fluweelen gewaad, terwijl een zware gouden keten zijn hals en borst bedekte.

„Burgemeester Hans von Keller is maar immer opgeruimd, al moge het er bij ons en overal in het rijk nog zoo bedroevend uitzien,” zeide murmureerend een lang, mager, scherpuitziend man tot zijn nabuur, een behagelijk monnikje in Karmelitergewaad, met kleine, goedige oogen en een goed gevuld gelaat.

„Let op, heer Alemann,” antwoordde de monnik bedachtzaam, „daar nadert onze eerwaardige Vorst en Heer! Zie!” zoo ging hij een weinig levendiger voort, „hoe meesterlijk Heer Otto zijn ongezeglijk ros weet te besturen; zie hoe nederbuigend en minzaam hij groet, — waarlijk van zijn hoofdschedel af tot aan zijne voetzolen een vorst!”

En inderdaad, Otto van Hessen, hoewel hij reeds zes en veertig jaren achter den rug had, was nog altijd een schoon man; geen groote, maar een schitterende persoonlijkheid; aangeboren bevalligheid en beminnenswaardigheid,

en een beschaafde, ridderlijke aard maakten het hem gemakkelijk, zich de liefde zijner onderdanen te verwerven. Reeds in zijn jongelingsjaren, toen hij pas 24 jaar oud was, was Otto te Avignon door den Paus tot aartsbisschop van Maagdenburg benoemd. Doch de gewijde mantel was in die onrustige dagen den kerkvorsten geene verhindering om zich in het krijgsgewoel te werpen, en aan de bloedigste oorlogen een werkzaam aandeel te nemen.

Ook onze Otto, van jongs af in den wapenhandel geoefend, was een dapper held, en de burgers zijner schoone hoofdstad, getrouw aan hun huldigingseed, stonden hem in zijne veelvuldige veldslagen krachtig ter zijde.

Een bijzonder feestelijke aangelegenheid voerde heden den aartsbisschop in dit deel der oude stad Maagdenburg. Hij wilde n.l. zelf de pas voltooide kapel van den heiligen Mattheüs inwijden, welke op bevel van den Paus door de stad was gesticht boven de onderaardsche gevangenis, waarin de aartsbisschop Burchard III den 21^{en} September 1325 gedood was geworden. Zwaar had de stad moeten boeten voor dezen moord, door vier ruwe, slechte lieden bedreven. Vier jaren leefden hare burgers onder het pauze-lijk interdict; de Keizerlijke rijksban verlamde haren handel, en een lange krijg met den broeder des vermoorden verslond onnoemelijke sommen. En ten slotte had de Paus aan zijne vergiffenis zulke harde voorwaarden verbonden, dat het der zwaar beproefde stad eerst na 24 jaar mogelijk was, die geheel te vervullen, en dat niet zonder dat de overheid zich genoodzaakt had gezien, van hare onderdanen een cijns boven vermogen te vorderen.

Heden eindelijk was alles afgedaan; heden was de bloedschuld volkomen uitgewischt, en mocht men weder vrij ademen. En het volk verlustigde zich in het genot van het heden, en aller oog vergastte zich aan de schitterende pracht van hunnen aartsbisschop.

Ongeveer vijftig schreden van de kapel verwijderd, hield Otto stil, en sprong, zonder hulp van anderen te willen gebruiken, uit den zadel. De overige heeren volgden zijn voorbeeld, en nadat de vurige rossen aan de wachtende schildknapen waren toevertrouwd, vormde zich de optocht. Voorop de Aartsbisschop, met gebogen hoofd. Aan den ingang van het nieuwe bedehuis bleef de Vorst staan, bevochtigde, driemaal het teeken des kruises makende, zijn voorhoofd en borst met het wijwater, sprengde dit vervolgens naar alle zijden in de kerk, en sprak daarna, op den drempel van het kerkgebouw staande, met luider stem de wijdingsgebeden.

Met ontbloote hoofden luisterden zij, die rondom stonden, telkens het kruisteeken makende, wanneer de naam van Burchard III in de wijdingsgebeden werd genoemd.

Nadat deze plechtigheid geëindigd was, trad de Aartsbisschop in de St. Mattheüs-kapel, en in zijne tegenwoordigheid werd nu door den priester, welken de stad daartoe aangesteld had, de eerste mis gelezen voor den vermoorden kerkvorst.

Bij het verlaten van het bedehuis breidde Otto zijne handen uit over het in grooten getale verzamelde volk, en zegende hij de menigte. Daarop vormde zich weder de schitterende optocht, evenals vroeger, en in opgewekte stemming verliet men de feestplaats.

Elk der voorname en aanzienlijke ruiters werd door het volk met bewondering toegejuicht. Aan de linkerzijde van den Aartsbisschop zag men den geleerden en eerzuchtigen Proost van het klooster onzer lieve Vrouwe, Koenraad, die een vriend en vertrouwde van Otto was; onmiddellijk achter den Aartsbisschop reed de Domproost, de milde, vriendelijke maar zwakke Ludwig von Henneberg, aan de zijde van den Abt van het klooster te Berge. Daarop volgden het Domkapittel en de overige geestelijkheid. In het midden

der eersten reed de jeugdige Eckehard, Graaf van Asseburg, met een diep zwaarmoedigen trek op het regelmatig geteekend gelaat. De vrouwen en jongedochters onder de toeschouwers sloegen met levendige deelneming den aanzienlijken jeugdigen Domheer gade, die zijn 22ste levensjaar nog niet scheen voleindigd te hebben. „Zoo jong, zoo schoon, zoo rijk, zoo aanzienlijk en zoo treurig!” dacht menig hupsch burgerkind, den voorbijrijdende een lichten zucht nazendende. De overige geestelijken werden aangevoerd door Henning von Steinvorde, den moedigen en dapperen aanvoerder van aartsstift.

Nevens deze krachtige heldengestalte van den algemeen geliefden aanvoerder zag men Hennings zoon, den slanken donkerlokkigen Adelgot, die er in zijn lichtblauw feestgewaad uitzag als een knaap; doch ook deze jeugdige held was reeds een meester in het behandelen der speer gelijk in alle andere ridderlijke oefeningen.

Het slot van dezen langen, schitterenden ruitersstoet werd gevormd door de schepenen in hunne zwarte en de raadsheeren in hunne prachtige, met goud doorwerkte ambtsgewaden.

Twee vrouwen, naar Oostersche gewoonte in dichte sluiers gehuld, trachtten uit het volksgewoel te komen en de Bergstraat te bereiken, waarbij de grootere en sterkere hare zwakke en tengere gezellin met kracht voorttrok, haar middelerwijl influisterende:

„Ruth! ik bid u, houd ons niet langer op; ik vernam reeds booze uitingen; laat ons spoedig voortgaan, eer men nauwkeuriger op ons let; anders hebben wij het ergste te vreezen.”

Maar o wee! Nauwelijks was deze waarschuwing uitgesproken, of de spreekster liep, in haren ijver om buiten het gewoel te komen, onvoorziens tegen den burger Ale mann aan. Deze, buitendien reeds in sombere stemming,

omdat men bij de laatste raadsverkiezing zijn bloedverwant Heine Alemann boven hem verkoren had, greep haren arm, en brulde met zijne grimmige stem de menigte toe: „Weg, weg met het Jodenvolk! Dat giftige gebroed dringt zich overal in, en waagt het zelfs, onze Christelijke feesten te verstoren! Heidaar, gerechtsdienaar! breng deze Joodsche deernen achter slot, en geef ze vijftig rottingslagen op den verharden rug! Weg met die flarden voor het gezicht!” riep hij hoonend lachend, terwijl hij met ruwe hand den sluier afrukte van het gelaat der zwakke jonkvrouw, welke door de andere met den naam „Ruth” was aangesproken.

In ditzelfde oogenblik wendde Adelgot von Steinvorde nog eenmaal zijn hoofd om, en was daardoor getuige van het brutale geweld, waarmede een aanzienlijk burger een hulp- en weerloos meisje bejegende. Met korten zwaai dwong hij zijn steigerend paard om te keeren, en in een oogenblik bevond hij zich aan de zijde der bedreigde vrouwen.

Maar hoe gezwind zich dit ook had toegedragen, nog veel sneller was hier de toestand veranderd.

Ruths liefelijke gestalte, haar teeder, fijn, echt Germaansch gelaat, met die liefelijke, onschuldige oogen, door laag afhangend goudachtig-blond haar als door een glorieschijn omhuld, bewerkte, dat de onwil des volks zich keerde tegen Alemann, die het gewaagd had, een heilige, — want daarvoor hield men de jonkvrouw — te krenken en te hoonen.

Ook Adelgothus sprong van zijn opgesierd ros voor de voeten der schoone heilige. Dat was geen Jodendeern, neen, en nog eens, neen! Dat kon geen nakomeling zijn van het ontaalde Israel, dat met het Kaïnsteeken rusteloos over de aarde zwerft, en een hoon en spot der volken is. „Neen, waarlijk neen!” zoo besloot Adelgothus in zijn bin-

nenste, „geen trek van haar liefelijk gelaat herinnert aan Semietische afstamming. Maar wee dan ook den onbeschaamde, die het gewaagd heeft, haar aan te randen!”

„Schelm! wat hebt gij gedaan? Welke schanddaad hebt gij u onderwonden hier uit te voeren!” riep hij den over zijn vermeenden misgreep zelf nog verbaasden Alemann toe. „Onschuldige jonkvrouwen wilt gij achter slot laten brengen — dat zal uw lot zijn, en ik, Adelgothus, jonker von Steinvorde, zal zelf u voor den verheven raad en den heer Schout aanklagen.”

Daarop wilde hij zich tot de beleedigden wenden, maar zie, de liefallige heilige was inmiddels met hare geleidster verdwenen.

Her- en derwaarts vorschten zijne heldere oogen, of hij de vrouwen ook ergens bespeuren kon, maar toen alle onderzoek ijdel bleek, rende hij zeer mismoedig den aartsbisschoppelijken feeststoet na, die reeds bijna uit het gezicht verdwenen was.

Een toornige blik van Alemann volgde hem.

„Wacht maar, melkbaardige jonker!” bromde hij, „dat „schelm” zal ik u herinneren en betalen. Op de knieën zult gij mij om vergiffenis smeeken. Eene domheid heb ik onwedersprekelijk gedaan. Had ik kunnen vermoeden, dat de gesluierten niet tot het vervloekte Jodenras behoorden, ik zou het wel nagelaten hebben, mijne hand tot haar uit te strekken. Waar zij toch gebleven mogen zijn? Zouden zij werkelijk bovenaardsche wezens zijn, en de duivel om mij te foppen, ze op mijn weg gebracht hebben?” Eene onbehagelijke siddering ging door zijn gansche lichaam, en hij maakte het teeken des kruises, om de booze, verleidende geesten van zich te weren.

Nadat aan den raad der stad de oorkonde was ter hand gesteld van hare volkomen vrijspraak voor den moord van den Aartsbisschop Burchard III, zoowel door de beide

pauselijke afgevaardigden, Proost Koenraad van het klooster onzer Lieve Vrouwe, en Jordan van Quedlinburg, Augustijner-Leenmeester te Erfurt, als door den Aartsbisschop Otto en het domkapittel, zette men zich in het aartsbisschoppelijk paleis met vreugde aan tafel.

Otto van Hessen was geen onmatig heer. Zijn edele, vorstelijke houding weerde onzedelijke scherts in zijne tegenwoordigheid, hoezeer ook zijne talrijke gasten moeite deden om het smartelijke en drukkende der tijdsomstandigheden te verdrinken in den tintelenden Rijnwijn. Zeer zorgvuldig scheen heden ieder den ernst bij de tafelgesprekken te bewaren, en in stil tweegesprek fluisterden Eckehard van Assenburg en Adelgothus van tijd tot tijd elkander iets toe. Toen men van tafel opstond, fluisterde de jeugdige Kanoniek hem toe: „Morgen na zondsondergang! Houd u niet op, Adelgothus; wij wachten u. Gij kent het parool.”

Half verstrooid knikte de jonker, zag den ander onderzoekend in de donkere, melancholische oogen, en begon verlegen: „Weet gij, Eckehard! — — maar zichzelf in de rede vallende, voegde hij er bij: „Doch het is niet belangrijk genoeg; later vinden wij daartoe tijd en gelegenheid.”

„Waarom niet heden nog?” vraagde de ander. „Kom met mij, mijn vriend! In mijne kluis zijn wij veilig, en mijne dienaren kunnen u voorlichten als gij naar huis gaat.”

Aan deze overredende woorden kon Adelgothus geen weerstand bieden, en een weinig later vinden wij de beide vrienden in het ruime studeervertrek van den domheer.

Het hof van den Kanoniek Eckehard lag op den prelatenberg, onmiddellijk voor de stad en Zuidelijk van de nieuwe Kathedraal, die, nadat er bijna anderhalve eeuw aan gearbeid was, nu bijna voltooid in majestueuze schoonheid op de nieuwe markt zich verhief.

Reeds had Eckehard er bij den aartsbisschop op aangedrongen, dezen heerlijken tempel nu toch eindelijk in te

wijden, en Otto zou ook gaarne aan deze bede gehoor hebben verleend, ware het niet, dat hem, den van huis uit armen vorst, het noodige geld had ontbroken, om de inwijdingsfeesten te kunnen aanrichten met de pracht, welke in die tijden werd geëischt, zoodat hij dit groote feest, hoe noode ook, aan zijn opvolger moest overlaten.

„Nu, mijn Adelgothus!” begon de domheer met zijn zachte, gevoelvolle stem, terwijl hij den linkerarm hartelijk om den hals van zijn vriend sloeg, „biecht nu eens op wat u hindert; want, dat u een last op het altijd zoo vroolijke hart drukt, en dat iets u verontrust, dat bespeur ik duidelijk hier,” terwijl hij op zijn eigen hart wees. „Kom, laat ons gaan zitten, en vertel mij dan eens wat u overkomen is.” Dit zeggende voerde hij den jonker naar het venster, vanwaar men bij de avondschemering nog duidelijk de stoute lijnen van den heerlijken dom onderscheiden kon, schoof zorgvuldig een zijden kussen op de rustbank voor zijn gast terecht, en plaatste zich zelve aan het andere einde. „Nu?” begon hij nog eenmaal met vragenden blik.

„Nu!” herhaalde Adelgothus, gedwongen glimlachend. „Nu!” en wanneer ik u alles verhaald heb, gestrenghe heer Kanoniek! zult gij mij dan aan het einde niet bespotten?”

„Gij weet, dat ik geen spotter ben!” klonk het antwoord met een zacht verwijt. „Heb ik u niet de meest verborgen hoeken mijns harten geopend? Kent gij niet al mijn zielestrijd? Doch neen, niet geheel! Er zijn stemmingen, ervaringen, zielschuddingen, die men geen mensch kan toevertrouwen. Slechts in de diepste eenzaamheid met den Schepper aller dingen, wien de mensch in alle talen „God” noemt, overvallen zij ons, en klimt uit onze borst de zielsverzuchting op: „Heer, mocht ik U kennen, gelijk Gij zijt, en Hem, dien Gij gezonden hebt, Jezus Christus!”

„Wie zou God meer kennen dan uw hoogverlichte geest,

mijn waarde Eckehard!" riep Adelgothus von Steinvorde, terwijl hij met deelnemende hartelijkheid de hand drukte van zijn vriend, die van inwendig vuur gloeide. „Steeds was het mij moeielijk, de machtige vlucht van uw geest in het rijk van het onzienlijke te volgen; vaak waren mij uwe gedachten onbegrijpelijk, en was ik daarom niet in staat, die toe te stemmen; maar ik gevoel en ik weet het, — en reeds daarom is mij uwe vriendschap van onschatbare waarde! — gij zijt een door God begenadigde, wiens vurige zielszucht weerklink vinden moet in het hart des Eeuwigen.”

Eckehard antwoordde niet. Eenige minuten gingen onder stilzwijgen voorbij, waarna hij vroeg: „Staat uw oponthoud op de oude markt in verband met hetgeen gij met mij bespreken wildet?”

„Ja,” antwoordde de jonker openhartig, doch een weinig blozende. „Toevallig wendde ik den blik . . . doch wat spreek ik van toeval? Eene besturing was het, een liefelijke leiding des Hemels. O, mijn vriend! wanneer gij haar hadt gezien, zoo vreemd en toch zoo vertrouwelijk, zoo boven alles verheven, — nimmer zoudt gij haar hebben kunnen vergeten. En de onbeschaamde, de burger Alemann, die haar met smaadreden overlaadde, en haar den sluier van het aangezicht rukte, gewis! hij zal zijne straf niet ontgaan.”

Verontwaardigd stond Adelgothus op. In zijne open, trouwe oogen, die in hunne rust deden denken aan de ongestoorde helderheid van den Italiaanschen hemel, straalde het vuur des toorns; met heftige schreden doorliep hij de ruime kamer, doch toen de storm in zijn binnenste een weinig tot rust kwam, nam hij zijne plaats aan Eckehards zijde weder in.

Deze zag hem met zijn donker, ernstig oog deelnemend aan, en er klonk weemoed in zijne stem, toen hij sprak: „Dit is dus uwe geschiedenis: Gij zaagt een Joodsche

jonkvrouw — want slechts deze dragen sluiers — ruw mishandeld, terwijl de schoonheid van haar gelaat u in beroering bracht. Arme Adelgothus! Gij weet, dat het voor oneerbaar gehouden wordt, het Jodendorp te betreden.”

„Gij dwaalt gewis: zij is geen Jodin. Moge ook de sluier daaraan doen denken, hare zachte oogen getuigen het tegendeel. Dadelijk ben ik bereid, het Heilig Sacrament er op te gebruiken, dat dit hemelsch wezen, dat ik verwaardigd geworden ben te zien, niet behoort tot het ongeloovige, hardnekkige Jodenvolk. En dat was ook het gevoelen van de gansche menigte, die haar omringden, zonder haar te durven aanraken. Men was zelfs verontwaardigd over hetgeen Alemann had gedaan. Is dit geen duidelijk bewijs? Immers, de Joden zijn bij het volk in diepe verachting, zoodat hun toestand van dag tot dag moeielijker en onhoudbaarder wordt.”

„Helaas, helaas!” zuchtte de jonge Domheer, terwijl medelijden te lezen was op zijn schoon, verheven aangezicht.

Adelgothus werd te veel bezig gehouden door zijn eigen gedachten en wenschen, om op dezen uitroep acht te geven; onrustig stond hij op, beschouwde den sterrenhemel, en ving zijne wandeling door de kamer weder aan. Langzaam en zwaar waren nu zijne voetstappen, totdat hij voor zijn vriend staan blijvende, zijn verhaal voortzette:

„De vrouwen waren in hetzelfde oogenblik verdwenen, terwijl ik Alemann zijne ruwheid verweet. Niemand kon zeggen, welken weg zij waren ingeslagen, zoodat ongetwijfeld een wolk ze heeft opgenomen, en ten hemel gevoerd, van waar zij gekomen waren. Zou dat niet mogelijk zijn? Wat denkt gij daarvan, Eckehard? Heeft uwe wetenschap een antwoord op dergelijke vraag?”

Aarzelend sloeg de aangesprokene zijne oogen tot den vriend op en antwoordde, nauw verstaanbaar: „Neen!” En als moest hij zijne lippen tot spreken dwingen, zoo lang-

zaam en zacht liet hij er op volgen: „Maar de Heilige Schrift heeft een antwoord!”

„Waarlijk!” riep Jonker von Steinvorde bijna ademloos, „een klaar, duidelijk, ook voor leeken verstaanbaar antwoord?”

Eckehard sloeg, gelijk hij zoo gaarne deed, den arm om den hals van den bewogen jongeling, wiens warm, trouw, vroom hart hem een kostbaar kleinood was, en sprak op den hartelijksten toon, dien een moeder tot haar geliefd kind maar kan aanslaan: „Als Nicodemus, de overste, eens des nachts tot Jezus kwam, openbaarde de Heer Christus den naar waarheid zoekenden, heilbegeerigen Jood een volheid van Goddelijke wijsheid, en sprak toen tot hem: „Niemand is opgevaren in den hemel, dan die uit den hemel nedergekomen is, namelijk de Zoon des menschen, die in den hemel is.” Slechts voor Hem, den alleen Heilige, stond deze weg open; alle anderen moeten zich door Hem laten leiden, moeten, evenals Hij, door de donkere poort des doods schrijden. Verstaat gij dit antwoord, mijn Adelgothus?”

„Ik geloof, ik geloof!” hernam deze, terwijl een vroolijke lach hem om den mond speelde; „dus is die volschoone maagd, met wie de Hemel mij zoo wonderbaar in aaraking heeft gebracht, op aarde gebleven. O, hoe zal ik de gezegende Moeder Maria aanroepen, haar weder tot mij te brengen! Dezen zelfden avond wil ik de heilige Avondmis in het Nicolaistift bijwonen, en Maria en alle lieve heiligen bidden, dat zij mij hulpe bieden.”

„De Heilige Schrift kent slechts één Heilige,” sprak de jonge Domheer met vurigen ernst. „Wilt gij tot het verbond der *Vrienden Gods* behooren, dan moeten uwe afgoden wegvallen. Wij erkennen slechts één Middelaar, Jezus Christus, gisteren, heden en tot in eeuwigheid dezelfde. Hij, die zichzelf voor onze zonden heeft overgegeven,

opdat Hij ons verlossen zou uit deze tegenwoordige booze wereld, Hij is niet doof geworden, maar hoort nog immer. Maak Hem, Hem alleen, met al uwe nooden bekend. Ook uwe kleine bekommernissen en onschuldige begeerten vinden bij Hem behartiging; zij zijn Hem belangrijk genoeg. Hij is — in den Vader — rijk over allen, die Hem aanroepen. O, mijn Adelgothus, geliefde, krachtige, in wapenspielen onverwinlijke vriend! span uw gansche geestelijke kracht nu eens in; maak u los en vrij van den band der gewoonte, van het overgeleverde en liefgeworden bijgeloof. Bedenk toch, hoe ik geworsteld heb, en nog strijde, — terwijl u met uwe gelukkige, blijmoedige natuur de strijd zooveel lichter gemaakt is. Niet van de kerk, die rechtmatig bestaat, en die ik liefheb als mijn leven, wil ik u losrukken; maar alleen van uwe dwalingen wensch ik u bevrijd te zien. Ga, ga, geliefde! hoor de heilige mis mede aan, maar wend u met uw gebed niet tot de zoogenaamde heiligen, zelfs niet tot de achtenswaardige moeder onzes Heeren, maar wend u veeleer tot den eenigen Middelaar Gods en der menschen. Buig uwe knieën alleen voor den Heer Jezus Christus, Wien alle macht gegeven is in hemel en op aarde, en die ook wil, dat gij geholpen wordt.”

Onwillekeurig was Adelgothus voor den ernstigen prediker nedergeknield, wiens vaste stem een zoo machtigen, onweerstaanbaren invloed op zijn ontvankelijk gemoed uitoefende; en met het donkere hoofd op de borst gebogen, bad hij innig en trouwhartig:

„Heb geduld met mij, mijn Eckehard! Zie, die nieuwe weg, welken gij voor mijne ziele opent, en dien gij mij uitnoodigt te bewandelen; die weg, waarvan gij zegt, dat hij de eenig ware tot het hemelrijk is, — wat ik ook gaarne gelooven wil — (dit zeggende, blikte hij schalksch in de ernstige, weemoedige oogen tegenover hem) zie, die weg is mij nog zoo nieuw, hij is nog niet vlak getreden: nog

stoot zich de voet aan talrijke steenen, want nog zoo weinigen hebben vóór ons dezen weg bewandeld. De oude, langbekende daarentegen breidt zich in behagelijke breedte lachend voor me uit; overal goede nissen en grotten, om een schuilplaats te bieden, terwijl behagelijke rustplaatsen met milde hand dicht aan den weg zijn aangebracht. Doch geloof mij, Eckehard! al zijne heerlijkheid zou ik vaarwel zeggen, en tegenover de nieuwe leer voor niets achten, indien ik op dien weg niet eene trouwe gedaante zag wandelen, die mij met teedere blikken wenkt om haar te volgen. Gij kent en mint haar eveneens, Eckehard! mijne Moeder, mijne vrome, edele, innig geliefde moeder. Zou ik haar het hart niet breken, door ontrouw te worden, ontrouw aan de heilige leer der Kerk?"

„Ontrouw?" hernam de jonge Domheer niet zonder verwijt. „Is het ontrouw aan de heilige leer van onzen Goddelijken Meester, wanneer gij voor u en uwe Christenbroederen mede de hand uitstrekt, om onze geliefde kerk te reinigen en te bevrijden van het voortwoekerende onkruid der menschelijke inzettingen? Wanneer gij medehelpt, om de deels verouderde, deels nieuw opgerichte slagboomen te verwijderen, welke de bedrogen menschheid scheiden van de reine waarheid? Wij, die ons Vrienden Gods noemen, wij kunnen en willen niets dan de waarheid: alles, alles voor de waarheid. En uwe moeder, die edele vrouwe Gerborg, is te veel ontwikkeld, en heeft de waarheid te lief, om de bevrediging uwer ziel te kunnen besluiten binnen den engen kring van menschelijke inzettingen, van ijdele voorschriften. Doch voor ditmaal genoeg. Overreden wil ik u niet: wel overtuigen. Moge de Geest Gods u krachtiger bearbeiten dan mijn zwak woord vermag, wanneer gij morgen voor de eerste maal de geheiligde gebedssamenkomst der Vrienden Gods zult bijwonen."

„Wondervol mensch!" riep Adelgothus uit. „Vanwaar

komt u toch die groote menschenkennis, die rijkdom van inzicht en ervaring? Nauwelijks twee maanden zijt gij vroeger ter wereld gekomen dan ik, en als waren het twee eeuwen zoo ijlt uw geest, met zijne aan God verwante wijsheid de mijne vooruit."

„Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen," klonk het ootmoedig uit Eckehards mond. „Maar haast u nu, Adelgothus! anders verzuimt gij de mis. De Heer ga met u!"

En toen de jonker Von Steinvorde bij het verlaten van het studeervertrek nog een blik wierp op zijn geleerden vriend, was het hem, alsof het matte kaarslicht een schijn van heiligheid gaf aan het schoone, effen gelaat van Eckehard.

In het huis van Von Steinvorde, aan den breeden weg nabij de nieuwe markt tegenover de Pauluskerk gelegen, zat den volgenden dag vrouwe Gerborg in het rijk versierde vrouwenvertrek aan het spinnewiel, en trachtte haar 10-jarig dochtertje Ethelina de kunst van spinnen te leeren. Dat dit geen lichte taak was, bewezen de zuchten, welke onwillekeurig aan de edele vrouw ontglipten. Met het spinnen en trappen wilde het nog maar niet goed gaan.

„Nu, Ethelina! laat ons nu maar ophouden. Rome is ook niet op één dag gebouwd. Gij zult het toch wel leeren," sprak de moeder bemoedigend, terwijl zij liefkoozend de hand streek over het hoofd van haar voor haar leeftijd ongewoon klein en zwak kind.

„Beproof het nog slechts eenmaal met mij, moederlief!" sprak de kleine jonkvrouw smeekend, en sloeg de heldere oogen vragend tot hare moeder op. „Wilt u nog eenmaal het rad in beweging brengen, dan zal ik den draad bewegen. Zie, wordt het niet fijn? Bijna zoo fijn als van

u! O, wat zal Jutta verbaasd zijn, als zij hoort, dat ik spinnen kan!”

„Maar eens voor altijd moet gij mij beloven, Ethelina, dat gij nooit in mijne afwezigheid het spinrokken in beweging zult brengen.”

„En waarom niet, lief moedertje!” vroeg de kleine, met moeite hare tranen bedwingende, want zij had zoo even zich voorgenomen, deze groote kunst alleen vlijtig te beoefenen, ten einde hare huisgenooten daarmede te verrassen.

„Eigenlijk moest ik uwe vraag onbeantwoord laten, want kinderen hebben geen recht, naar het *waarom* te vragen,” antwoordde de edelvrouw met zachten ernst, „maar om mijne Ethel te doen zien, voor hoe verstandig ik haar houd, wil ik het u nu eens zeggen. Er is kracht noodig, om het spinnewiel in beweging te brengen, en gij, mijn kind! zijt nog niet sterk. Beweeg u flink in den tuin, werp met Jutta den bal, wiedzomtijds het onkruid, — en dan zult gij groot en sterk worden, en het zal later nog tijd genoeg zijn om het spinnewiel goed te hanteeren. Maar waar mag Adelgothus heden toch blijven? Zaagt gij hem boven, bij Vader?”

„Beneden in de hal zag ik hem, terwijl hij zich gereed maakte het huis te verlaten.”

Een verbaasd „Zoo!” ontglipte aan vrouwe Gerborgs lippen. Zij zag door het venster naar beneden in den ontbladerden tuin, waar een meisje, ongeveer van Ethelina's leeftijd, doch veel minder kostbaar gekleed, door de slingerpaden huppelde, en verlangend naar haar hooggeboren speelkameradje uitzag. „Jutta wacht u, ga naar beneden, en vermaakt u te zamen!” sprak zij tot haar kind. „De dag is overschoon; maar vergeet niet, om als de zon gaat dalen, in huis te komen. De avondlucht is niet goed voor u: gij weet, dat de dokter het niet goed vindt, dat gij na zonsondergang buiten blijft.”

Ethelina knikte verstandig en ijldede met groote blijdschap naar den tuin.

„Zonder mij vaarwel te zeggen, is hij heengegaan,” sprak vrouwe Gerborg, toen zij alleen was, tot zich zelve. „Wat er met hem toch is voorgevallen? Hoe komt hij mij sinds gisteren veranderd voor! Zou hij voor de eerste maal in zijn jeugdig leven een geheim voor zijne moeder hebben? Zou hij . . . doch neen, dat is onmogelijk! Het hart van mijn Adelgothus ligt voor mij open als eene doorschijnende bron. Bovendien is behalve Tiburgh, de schoone en geleerde dochter van den heer Schout, nog geen jonkvrouw in zijn gezelschap geweest, en met haar is hij vertrouwd als met eene zuster.”

De edelvrouw nam aan het venster plaats, vanwaar zij de in den tuin spelende kinderen kon gadeslaan, ondersteunde haar hoofd, dat door eene schoone kap met vergulden kant bedekt was, met hare nog altijd witte, fijne hand, en zuchtte gelijk moeders zuchten, die zich er aan gewennen moeten, het hart van hun' zoon met eene andere vrouw te moeten deelen.

Rampzalige mogelijkheden rezen in haar gedachten op, maar haar heldere geest vol wilskracht verwierp die onmiddellijk. Neen, neen, het bleef ondenkbaar: Adelgothus was nog te jong, te zorgeloos, te blijmoedig; een diepere neiging kon zijn frisch jongelingshart nog niet vervuld hebben. En toch — hoe kon de herinnering eensklaps een maagdelijk rood op hare wangen brengen, — haar eigen gemaal, haar dappere, krijgskundige Henning, de allerbeste en trouwste echtgenoot, zijne heftigheid uitgezonderd, was van denzelfden leeftijd, waarin Adelgothus zich thans bevond, toen hij om hare hand dong.

Hoe duidelijk herinnerde zij zich den schoonen, gewichtigen dag, toen zij elkander voor het eerst hadden gezien: in het paleis van den Aartsbisschop bij een schitterend feest-

maal was het geschied. En nog een ander had te dien dage de jeugdige edelvrouw, dochter van graaf Beltheim, tot echtgenootte begeerd; hoe had het haar gesmart, hem te moeten krenken, den edelen graaf van Asseburg; maar hij was later de smart te boven gekomen, en had haar schoone tweelingzuster Oda zijne hand geboden. Op denzelfden dag waren zij voor het echtaltaar verschenen, en in één huis was hun schitterend en kostbaar huwelijksfeest gevierd.

Doch hoe verschillend was hun levensloop geweest! Na een' gelukkig huwelijk van vijf jaren verloor Asseburg zijne jonge vrouw bij de geboorte eener dochter, nadat zij hem vier jaren vroeger een' zoon geschonken had. Sinds dit zware verlies had de graaf in strenge afzondering als een kluisenaar geleefd, zich slechts bezig houdende met de opvoeding van zijn' zoon Eckehard, wien hij de beroemdste leeraars schonk, die den rijkbegaafden, degelijken, ernstigen knaap in alle bekende wetenschappen grondig moesten onderwijzen.

Op zestienjarigen leeftijd verschaftte hij hem de waardigheid van domheer.

Maar waar bleef dat dochtertje, het kind harer zalige zuster Oda? Zoo vroeg Gerborg zich zelve, en toen zij opzag, stond voor haar Eckehard van Asseburg, de zoon van hare zuster Oda.

Met een glans van blijdschap op het gelaat stak zij hem hare beide handen toe, en riep: „Welkom, welkom! Ge-loofd zij de lieve Beschermheilige van den dag en de ge-benedijde Moeder Gods, die u, lief kind, juist thans hier henenvoert! Of hebben mijne gedachten u herwaarts ge-trokken? Zie, ik doorleefde juist in mijne gedachten nog eens het verledene; ik dacht aan uw' lieven vader, aan uw aller” . . . hier brak zij plotseling af, en vroeg voor-komend: „Kan ik u in iets van dienste zijn?” Of dacht gij uw Adelgothus hier te vinden?”

„Gods groet, lieve Tante Gerborg!” sprak Eckehard met zijn’ innemenden lach, en drukte een eerbiedigen kus op hare hand. „Aangenaam en gewenscht is het mij, dat ik, naar Gods genadig bestuur, u heden alleen aantref. Onze gedachten, Tante! hebben in waarheid elkander ontmoet. Ook ik hield mij heden uitsluitend met het verleden bezig: met mijne lieve verheerlijkte moeder en met den tijd, onmiddellijk na haar heengaan. Gij weet, dat ik reeds als vierjarige knaap moederloos geworden ben. Moest ik nu mijne eigene herinnering alleen raadplegen, dit lijdenstijperk mijner jeugd zou eeuwig donker voor mij moeten blijven; want ook gij, Tante Gerborg! hoe vaak ik ook vorschte, schijnt weinig daarvan te weten. Het streng eenzame leven mijns vaders moest wel veroorzaken, dat gij vreemd bleef aan de gebeurtenissen en omstandigheden in ons huis. Toen ik hier als domheer kwam, ontmoette ik u, geliefde Tante! pas voor de eerste maal.”

„Ja, het is God geklaagd, ik kan dit uw’ lieven vader nog maar niet vergeven. Hoe gelukkig hadt gij met Adelgothus in ons huis kunnen opwassen! Ik zou tusschen u beiden geen onderscheid gemaakt hebben: gij staat mijn moederlijk hart beiden even na.”

„Dank, Tante! Gij zijt eene edele vrouw. In u vereer ik mijne eigene geliefde moeder. Moge de Heiland, die ons met vader- en moederliefde bemint en tot zich trekt, uw hart immer verkwikken, en in de laatste stonde van uw aardse, leven Zijn vriendelijk aangezicht nog over u doen lichten. Nooit, nooit vergeet ik uwe groote goedheid.”

„Maar hoe kwam het, mijn Eckehard! dat gij juist heden aan die lang vervlogen tijden dacht?” vroeg de edelvrouw, terwijl zij onderzoekend het vriendelijk gelaat van den jeugdigen geestelijke bezag.

„Dit voert mij juist tot u. Eene vraag moet ik u doen, die, hoe vaak zij ook in uwe tegenwoordigheid op mijne

lippen heeft gezweefd, toch altijd, ik weet niet waarom, onuitgesproken gebleven is, Lieve Tante Gerborg! kunt gij voor God, den Alwetende, mij ook eenige inlichtingen geven, of ik niet een zuster bezeten heb?"

Zijn ernstig oog zag in gespannen verwachting op Gerborg, zoodat zij, de sterke vrouw van den dapperen Henning, een weinig beefde voor dit ernstig, vorschend oog.

Naar het bevel zijns vaders mocht Eckehard nooit iets vernemen van de oorzaak van den dood zijner moeder, n.l. de geboorte eener zuster; en Gerborg von Steinvorde had plechtig moeten beloven, hierover te zullen zwijgen, zonder dat de eigenzinnige graaf daarvoor eenige reden had aangegeven. Dit was geschied kort na de prachtige teraardebestelling van hare zuster Oda, en sinds had zij het huis van Asseburg niet weder betreden. Voor haar zoowel als voor anderen was de toegang gesloten. De graaf verborg zich in zijn slot als een kluisenaar, en de oude doofstomme portier, die den zwaren ijzeren ketting slechts van de deur verwijderde voor wie daarbinnen verwacht werden, kon en wilde van niets oplossing geven.

Zonder één teeken van leven, eenzaam en doodstil, geleek het huis van Asseburg van buiten op een groote doodkist, en van binnen op een kunstmatige woestijn, waarin geen kiem van leven te ontdekken was.

In zulk een sombere omgeving was Eckehard opgewassen. De onderwijzers, die tot hem kwamen, werden door den doofstomme van de deur naar de leerkamer, en na afloop der lessen van daar weder teruggeleid, zonder ooit een voet tē zetten in een ander gedeelte van het groote kasteel, of met een zijner bewoners een woord te wisselen. Zelfs den graaf ontmoetten zij nooit, daar hij immer schriftelijk met hen onderhandelde.

Elken namiddag evenwel, wanneer de groote klok in de hal het derde uur verkondigde, moest Eckehard zich

naar de kamer zijns vaders begeben, waar de graaf zijn' eenigen zoon en erfgenaam zelf een en ander onderwees, en dit deed met zooveel liefdevolle toewijding en onuitputtelijk geduld, dat de leergierige knaap van den in strenge afzondering levenden vader een gansch anderen indruk ontving, dan de buitenwereld zich van hem vormde.

Eckehard beminde zijnen vader niet slechts met eerbiedige onderdanigheid, maar veeleer met die hartstochtelijke teederheid, waarvoor een diep jongenshart vol ernst vatbaar is, dat kinderlijke vreugde en verstrooiing met kameraden van gelijken leeftijd ontberen moet. Tegen den wensch zijns vaders, dat hij in den domkapittel te Maagdenburg treden zou, had hij zich niet verzet, en toen deze door den invloed van zijn' naam en zijn goed aan zijn zoon de gewichtige plaats verschafte, verliet hij, aan den ingang van den jongelingsleeftijd staande, het kloosterachtige kasteel zijner voorouders zonder eenig leedwezen, (zijn' vader kon hij toch dagelijks zien!) en trad rustig en kalm in den nieuwen toestand zijne prachtige woning binnen.

Hier kwam hij, wiens vroeg ontwikkelde geest de neiging tot stil onderzoek bezat, onvermijdelijk op allerlei wijze in aanraking met nieuwe, voor hem tot hiertoe vreemde beginselen. Door Lodewijk van Henneberg daartoe aangespoord, werd hij lid van den bond der „*Vrienden Gods*,” die in dezen zwaren tijd van algemeene staatsverwarring en algemeen verderf, in dezen tijd van vertwijfeling aan het goede, overal verspreid waren, doch te Maagdenburg, dat verre verwijderd was van het pauselijk hof te Avignon met zijne ten top geklommen zedeloosheid, slechts in kleinen getale gevonden werden. Deze weinigen hielden in het diepste geheim hunne samenkomsten in eene geheime kamer van het paleis van den domheer. Zij waren meeren-deels zwaarmoedige mannen, die met diepe smart vervuld waren over de smadelijke vernedering van hun vaderland,

de verwildering van hun volk, de bedorvenheid en verachtelijkheid der geestelijken en den vervallen toestand der kerk, en die door den gloed hunner gebeden den vreeselijken toorn des Allerhoogsten nog van de vloekwaardige aarde hoopten te kunnen afwenden.

Deze kleine schaar van getrouwen trachtte naar eene hervorming der kerk in hoofd en leden, maar is later door hare dienaren als kettersch vervolgd en onderdrukt.

Dadelijk na zijne intrede in den bond werd Eckehard van Asseburg een der ijverigste en werkzaamste leden; door zijne buitengewone verklaring des Nieuwen Testaments wierp hij in de ontvankelijke zielen zijner bondgenooten heldere vonken van verlichting, die echter, naar Gods ondoordringelijk raadsbesluit, eerst bijna twee eeuwen later door Maarten Luther tot eene wereldvlam zouden worden. Deze reine, edele geesten, die vervuld waren van de begeerte naar hervorming, gaven den eersten stoot tot het heerlijk werk van den grooten hervormer van Wittenberg.

Vaak en gaarne bezocht Eckehard het huis van zijn' bloedverwant, den veldoverste Henning von Steinvorde. De omgang met den jeugdigen, levenslustigen Adelgothus deed zijne ernstige, teruggetrokken natuur weldadig aan, en spoedig ontwikkelde zich tusschen beide jongelingen eene schoone, reine, edele vriendschap. Vrouwe Gerborg beminde den jongen Asseburg, naar hare eigene verzekering, als eene moeder; in haar, die de eerste vrouw was, welke zich in zorgende en weldadige liefde met hem bezig hield, zag hij het ideaal van echte vrouwelijkheid; haar werken en zorgen in huis was hem eerwaardig, en haar heldere, rijk ontwikkelde geest was hem een onuitputtelijke bron van genot.

Toen Vrouw Gerborg zijne dringende vraag, of hij ooit eene zuster bezeten had, niet dadelijk beantwoordde, begon Eckehard op nieuw, en zijn toon, waarin reeds innige ontroering zich uitsprak, was zacht en smeekend: „Lieve,

lieve Tante Gerborg! vergeef mij, wanneer ik u iets onbetamelijks vraag; wanneer ik u tot spreken dwing, als gij misschien beloofd hebt te zullen zwijgen. Zie, het antwoord op mijne tot u gerichte vraag vond ik heden morgen gansch onverwachts in een aan mijn vader behoorende, perkamenten rol, die op raadselachtige wijze tusschen mijne papieren gekomen is. Zie!"

Dit zeggende, gaf hij aan de verraste edelvrouw een geel geworden blad, hetwelk in groot, onzeker schrift het volgende bevatte:

„Mechtildis, dochter van graaf Hendrik en gravin Oda van Asseburg, geboren in het jaar een duizend driehonderd een en dertig, op den heiligen kruisdag, den derden Mei, den sterfdag harer moeder, de edele gravin Oda.”

Daaronder was door eene andere hand in de Latijnsche taal geschreven:

„Mechtildis ontving den heiligen Doop den derden dag na hare geboorte, den 6^{den} Mei, in de familiezaal van het huis van Asseburg, bij de lijkbaar harer moeder.”

Met diepe ontroering las Vrouwe Gerborg deze woorden, en groote tranen rolden over haar gelaat. Het was haar, alsof zij de geliefde tweelingzuster op nieuw verloor, nu door deze regelen het verlies haar weder voor den geest geroepen werd. Eerst nadat zij zich een weinig van hare ontroering hersteld had, reikte zij aan Eckehard het tweeledig getuigenis toe met de vraag: „En wat denkt gij daarmee te doen?”

„Hoe luidt uw raad, geliefde Tante?” zoo klonk het antwoord van Oda's zoon.

„Tot uw heer vader moet gij gaan, hem dit getuigenis toonen, en tot hem zeggen: „Vader, waar is mijne zuster Mechildis? Zeg mij voor God de gansche waarheid, want ik, haar broeder en beschermer, ben verplicht daarnaar te vragen.”

Eckehard, aan zijn ongelukkigen, zieken vader denkende, drukte zijne vrouwelijk zachte hand voor zijne oogen, en kon een pijnlijken zucht niet onderdrukken.

II.

IN HET JODENDORP.

Een wolkelooze blauwe hemel breidde zich op den morgen van den Sabbatdag in wonderbare helderheid en liefelijkheid uit boven het kleine vlek, dat ten Zuiden van de stad lag, tusschen haar en het klooster op den berg, een weinig zijwaarts naar Rotterdam toe, door het kleine vlek St. Michael van den Zuiderberg gescheiden, en dat, omdat het door kinderen Israels werd bewoond, het Jodendorp werd genoemd. Kwistig wierp de zon hare stroomen van licht- en vuurstralen over de gansche schepping rondom, en gaf zelfs een vriendelijk en feestelijk aanzien aan de nauwe, bedompte, gewoonlijk morsige stegen van het Jodendorp, waarin thans het gewoel der werkdagen niet vernomen werd.

Sinds den dag der inwijding van de St Mattheüs-Kapel in de oude stad Maagdenburg voor ongeveer drie weken, was het weder onafgebroken helder gebleven, en de ongevoone warme temperatuur had in het toen nog winterachtige landschap eene tooverachtige verandering te weeg gebracht. Enkele vruchtboomen stonden reeds in vollen bloei; andere met openbrekende knoppen; het tengere heldergroene winterkoren begon door den morgenwind te golven, en in de groote, aan het Rottersdorfer landschap grenzende gemeenteweide knikten en lachten tallooze schit-

terend witte bloemen den helderen voorjaarshemel tegen-
Juichend trok de kleine gevederde lieveling des hemels
en der menschenkinderen naar het schoone azuur, en bracht,
in sierlijke kringen daarheen zwevende, aanbidding, en
van daar terugkerende de boodschap van genadige ver-
hooring.

Aan den ingang van het bloemtuintje achter het huis
van den ouden Zadok stond eene teedere, slanke jonkvrouw
bij een tafeltje met marmeren blad, van een zeldzamen
voet voorzien, en ordende met de fijne, doorzichtige han-
den sterk riekende voorjaarsbloemen, wier geur de gan-
sche lucht vervulde, tot een bevalligen ruiker. De reine,
edele trekken van haar liefelijk aangezicht waren vol on-
schuld en vrede; slechts om den kleinen, purperen mond
zweefde een lichte trek van weemoed. Haar heerlijk goud-
geel haar hing in rijke golven over een kostbaar Tunis-
blauw gewaad van zware Longobardische zijde, te zwaar
voor die tengere, nog bijna kinderlijke gestalte, en onder
den zoom van dit gewaad staken de sierlijkste voetjes in
schoeisel, met schitterende edelgesteenten bezet. Onder
hare bekwame handen schikten zich de bloemen tot een
klein kunstwerk, dat, toen het voltooid was, zelfs van de
lieftallige vervaardigster bijval inoogstte. „Hoe lief, hoe
bekoorlijk!” riep zij onwillekeurig uit.

Terwijl zij zich gereed maakte de plaats te verlaten,
werd bijna zonder geruisch eene deur in het donkere be-
schot geopend, en de hooge, eerwaardige gestalte van een
grijsaard vertoonde zich. Hij droeg een langen, van zeld-
zaam pelswerk voorzienen kaftan van bronskleurige zijde,
en aan zijn voeten zag men schoenen, van goud en pur-
perband omgeven. De lange en welgevormde zilverwitte
baard hing hem op de borst, en ook het hoofdhaar hing
aan beide zijden in lichte lokken.

Ondanks zijn hoogen ouderdom verscheen deze waardige

gestalte ongebogen, met vaste en zekere schreden en gebiedende houding. De sterk sprekende trekken van het patriarchale gelaat met den grooten gebogen neus vertoonend een echt Joodsch type, slechts gematigd door een zacht glanzen zijner donkere oogen, die nog jeugdigen gloed uitstraalden.

„Zwaar valt het den ouden Zadok, op Sabbatmorgen zijner oogen zaligheid te moeten missen,” sprak hij, nader-tredende, met diepe, welluidende stem, en legde daarbij zorgelijk zijne bleeke hand op het gulden hoofd der lief-tallige jonkvrouw.

„Jehova beware u voor alle kwaad; Hij zal uwe ziel bewaren!” sprak hij langzaam en plechtig, terwijl het hoofd van het meisje zich diep en eerbiedig boog; even daarna echter hief zij het, gelijk een bevrijd vogeltje, vroolijk op, wierp achteloos de schitterende haarlokken terug, en bood den eerwaardigen grijsaard hare lippen tot een kus. Daarbij drukte zij hem ongemerkt de bloemen in de hand, en riep met zilveren stem hem toe:

„Bloempjes, die 't voorjaar verspreidt op uw wegen,
Brengeu u vroolijkheid, brengeu u zegen!”

„Ruth, mijn lieve, lieve kleine Ruth! Wie den ouderdom eert, dien belooft de Heer zegen en leven tot in eeuwigheid. Kom, mijn witte duif, laat ons gaan zitten. De lucht is zoo heerlijk zacht, dat ik er hartelijk naar verlang, hier den Sabbatpsalm te hooren. Debora, uwe zuster, is reeds ter godsdienstoefening naar de synagoge gegaan: zij meende, dat het heden uwe beurt was, om mij voor te lezen.”

„Mijne zuster is veel vromer dan ik,” antwoordde Ruth met grootē bescheidenheid; „zij verlangt van ganscher harte naar de gemeenschappelijke godsdienstoefeningen. O, laat haar altijd gaan, lieve Grootvader! elken Sabbat; gij weet, dat ik gaarne tehuis blijf, en wel het liefst met u alleen.”

Zadok knikte. „Zij mag gaan, zij mag gaan; een ieder, waarheen de Geest hem drijft;” sprak hij, terwijl zijn blik zich in het blauw des hemels verloor, en hoe langer hij tuurde, hoe verlangender werd de uitdrukking van zijn gelaat, tot hij eindelijk half luid murmelde:

„O, had ik vleugelen als de duiven, dat ik kon heen vliegen, en eene toevlucht zoeken voor den stormwind en het onweder!”

„Ruth stoorde hem niet: zoo menigmaal had zij den grijsaard aldus gezien. Wat had zij wel willen geven, om zijn zielsverlangen te kunnen bevredigen! Maar hij was reeds zoo oud, en zij nog maar een kind!

Met voorovergebogen hoofd en gevouwen handen vernam zij de stille, veel zeggende taal zijner oogen, en wachtte, totdat zijn geest weder tot het tegenwoordige zou terugkeeren.

Ruth behoefde niet lang te wachten.

„Hier, kind!” sprak Zadok ernstig, terwijl hij in den zak van zijn kaftan greep, „ik heb de rol der Psalmen medegebracht.”

Ruth strekte haar kleine hand daarnaar uit, en vroeg eerbiedig: „Welken Psalm wenscht gij te hooren, lieve Grootvader?”

„Den 137sten,” antwoordde de grijsaard in gepeins.

Snel sloeg Ruth eenige bladen om, en in hare reine, zachte stem klonk al het ontzettende wee der treurenden, het innige verlangen der gevangenen, der bannelingen buiten Jeruzalem, de heilige stad, toen zij las:

„Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij, als wij gedachten aan Zion.

Wij hebben onze harpen gehangen aan de wilgen, die daarin zijn.

Als zij, die ons aldaar gevangen hielden, de woorden eens lieds van ons begeerden, en zij, die ons over hoop

geworpen hadden, vreugd, zeggende: Zingt ons een van de liederen Zions!

Wij zeiden: Hoe zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land?

Indien ik u vergete, o Jeruzalem! zoo vergete mijne rechterhand zich zelve!

Mijne tong kleve aan mijn gehemelte, zoo ik aan u niet gedenke, zoo ik Jeruzalem niet verheffe boven het hoogste mijner blijdschap!"

Zij hield op, sloeg schuchter haren blik op den eerwaardigen grijsaard en vroeg aarzelend:

„Wilt gij de slotverzen ook hooren, Grootvadertje?"

„Het oude Israel bracht alles voor den Allerhoogste; ook zijn wraakgeschrei. En het nieuwe Israel . . . is nog niet opgestaan. Wij echter, gij en ik, mijn kind! wij zullen niet zoo bidden. Is het niet zoo, Ruth?"

„Neen, neen!" riep het jonge meisje bijna heftig. „Zie, vader Zadok! mij valt het reeds zwaar te lezen, — en dan zulken zondigen wrevel voor Gods aangezicht te brengen! Jammer, dat deze Psalmist, zoo edel in zijn treuren, niet meer onder de levenden is. Ik zou geen rust hebben, voor ik hem had gevonden en tot u gebracht, om van u ander, hooger, beter bidden te leeren, — en o, wat zou hij dan heerlijk zingen!"

Zadok bewoog toestemmend zijn grijze hoofd, en Ruths zachte hand in de zijne nemende, sprak hij vertrouwelijk: „In mijne jeugd droomde ik een' heerlijken droom, en met het oog op God heb ik naar zijne vervulling uitgezien; maar . . .

„O, vaderlief!" viel Ruth haastig in, toen hij aarzelde om voort te gaan; „ik bid u, verhaal mij den droom. Gij spraakt nooit over u zelve en uwe jeugd, en toch mogen wij, uwe kinderen, daarvan wel een en ander hooren." Zij drukte zich tegen hem aan, en vol verwachting naar hem opziende, vroeg zij: „Wat hebt gij gedroomd, Vader Zadok?"

„De troon van onzen vader David kon weder opgericht worden,” verhaalde de oude. „Ik zelf, ik wilde onder de leiding des Allerhoogsten het verslagen, verstrooide, in harden slavendienst zuchtende volk terugvoeren naar Palestina, naar Jeruzalem, de stad Gods, de woonplaats des Heeren. In den vurigen ijver der jeugd gaf ik geen acht op de bezwaren, die zich verzetten tegen de uitvoering van een dergelijk groot, buitengewoon, ja ongehoord denkbeeld; ik lette niet op de onmetelijke afgronden, welke overbrugd moesten worden, om een weg te vinden tot het vóór eeuwen verwoeste rijk van den Koning van Israel.”

Met gebogen hoofd, als peinsde hij nog over deze wegen, wachtte Zadok eenige oogenblikken, waarna hij vervolgde:

„Doch hoor. In het verre Noord-Oosten, nabij den oever der Nawa, werd ik geboren, als eenig kind van rijke lieden. Mijn vader beroemde er zich in, van priesterlijke afkomst te zijn; hij wenschte ook mij in het gewijde ambt te zien. Doch mijne moeder had andere gedachten. Zij meende, dat in den handel mijn aardsch geluk zou te vinden zijn, en, daar ik geen moedervloek op mij laden wilde, ging ik naar Lubeck, waar haar broeder woonde, met wiens dochter ik in het huwelijk trad. Zoo was het in den raad onzer ouders beslist. „Mijn droom! mijn droom! mijn heerlijke droom!” zoo riep ik menigen nacht. Toch dacht ik slechts aan uitstel, en twijfelde niet aan zijne vervulling.

Het vrouwelijk hart mijner moeder deed het goed, te mogen denken, dat de opgestapelde schatten van haar broeder Laban met hare eigene vereenigd zouden worden in mijne, haar zoons handen, tot een kolossalen berg goud, waarvoor zelfs vorsten zouden moeten buigen. En zoo geschiedde het. De oude Laban gaf mij met zijne dochter al zijn goed, — ook dit huis, dat hij als een bruidsgeschenk zijner gade ontvangen had — en legde zich neder en stierf, en werd verzameld tot zijne volken.

Rebekka echter, mijne schoone en geliefde vrouw, had mij een zoon geschonken, dien ik David noemde, naar zijn' Koninklijken voorvader, wiens troon weder hersteld te zien nog mijne vurige hoop was op den naamdag van mijn' zoon."

„Hij was mijn Vader!" riep Ruth verheugd, „mijn Vader, dien ik nooit heb gekend."

„Debora's vader," antwoordde Zadok verstrooid, en wilde zijn verhaal voortzetten, toen de teedere gestalte van zijn kleinkind voor hem nederviel, gansch omgeven van de gouden haarvlechten, terwijl zij met tranen in de oogen uitriep:

„Is Debora niet mijne zuster?"

De grijsaard zag vriendelijk op de knielende neder, streek liefkoozend heur haar terecht, haalde een doek van fijne Indische zijde te voorschijn, waarmede hij hare be- traande oogen afdroogde, en zeide sussend:

„Wees rustig, kind! Debora is uwe zuster; mijns zoons vrouw heeft mij u als hare dochter gegeven."

In zijn toon was werkelijk iets, dat Ruth bevredigde: zij wist immers, dat grootvader geheel verschilde van de andere menschen, die zij kende. Ach wat was de kring harer bekenden klein! Onlangs bij het feest te Maagdenburg, waar haar dat vreeselijke geschied was, — zij beefde nog, wanneer zij er aan terugdacht! — had zij voor het eerst vele menschen gezien, voor het eerst zich in een volks- gewoel bevonden. Nooit te voren had zij het Jodendorp verlaten. Grootvader zag het niet gaarne, en met blijdschap vervulde zij al zijne wenschen.

Den dag vóór het feest evenwel was, gelijk wel meer geschiedde, een afgezant van den Aartsbisschop aan de grensmuren van het Jodendorp geweest, (de heeren be- traden het dorp nooit!) en had met Zadok over gewichtige dingen gehandeld. Achter de omheining van den tuin ver- borgen, daar waar de weg naar het nabijgelegen vlek

St. Michael voert, zag zij zijne hooge gestalte, het schoone, bleeke en treurige gelaat van den jongeling; — en toen hij zijn paard had gewend, was zij door de poort geslopen en had Grootvader naar den naam van den aanzienlijken geestelijken heer gevraagd. O, hoe die liefdevolle grootvader toornen kon! Nooit zou zij het hebben geloofd! Zij mocht niet naar dingen vragen, die haar niet aangingen. Echter had zij nog denzelfden avond van Debora vernomen, dat die edele afgezant de hoogwaardige domheer Eckehard, graaf van Asseburg was.

Debora had Ruth overreed, met haar naar het feest te gaan; dan zou zij den jongen domheer van nabij kunnen zien. Met schitterende kleuren had zij haar de pracht van een' dergelijken optocht geschilderd, en daaraan toegevoegd:

„Wij zien anders nooit iets van de wereld. Wat baat het ons, dat onze grootvader meer schatten en kostbaarheden bezit dan een regeerend vorst? Wij brengen onze jeugd in eenzaamheid door; niemand bewondert onze schoonheid of ook zelfs de pracht onzer kleederen. Niemand vraagt er naar, met hoe rijke schatten van kunst en wetenschap vader Zadok den geest zijner kleinkinderen heeft toegerust!”

„En wat schaadt dit?” had Ruth gevraagd. „Zijn wij dan hier niet gelukkig? Hebt gij niet uw verloofde, Debora! den goeden, eerlijken Baruch, die u immer naar de oogen ziet?”

„Mij ware het wel zoo aangenaam, wanneer hij zich niet zoo uitsluitend met mij bezig hield. Van ons voornemen mag hij nog in het geheel niet spreken, zoodat het slechts hierin bestaat, ons immer te geleiden, en het is mij lastig en onaangenaam, hem altijd aan mijne zijde te zien.” Och, hoeveel spijt had Debora, in het vreeselijk oogenblik, toen zij op het punt waren eene prooi der volkswoede

te worden, dat haar goede, eerlijke Baruch niet aan hare zijde was!

En vervolgens waren zij door de oude Sara, Ruth's verzorgster, met hevige scheldwoorden ontvangen. Sara had haar lieveling, die doodsbleek en sidderend als een espenblad door Debora meer naar huis gedragen dan geleid was, dadelijk te bed gelegd, en een krachtig aftreksel van altheawortel voor haar bereid. Twee dagen lang had de oude haar schoon pleegkind met argusoogen bewaakt; toen eerst mocht Ruth opstaan, en weer naar welgevallen handelen. Sara wachtte zich wel, haar lieveling nog meer te verschrikken; zij verhaalde haar niet, en verbood ook Debora er van te spreken, dat het Christen gepeupel den kreupelen Cassel met steenen geworpen en hem vervolgd had tot bij het dorp, waar Cassel bloedende en vloekende was nedergezonken.

Nu lag zij daar neder aan Zadoks voeten, en de herinnering aan haar eerste avontuur, die nog zoo frisch was in haar jeugdig hart, vervulde haar met schrik en angst. Hij hief haar op, drukte liefdevol hare koude handen, en fluisterde haar toe: „Ruth! mijn kleine Ruth! gij zijt het liefste kind mijns harten!”

Zij legde een oogenblik hare heete wangen tegen zijne oude trouwe hand, en sprak toen dringend: „Vertel verder, Grootvader! van David, mijnen vader!”

„David was geen schoone, krachtige knaap, die grond gaf om hooge verwachtingen te koesteren. Hij had een teeder, zwak lichaam, en een stillen, schuwen, teruggetrokken geest; maar zijn hart was rechtschapen en eerlijk als goud, en hij wandelde in oprechtheid voor God, den Almachtige. Toen Rebekka hem eene vrouw gegeven had, deed ik hem den handel over, welke mij al lang drukte, ja altijd gedrukt had, en ik gaf nu toe aan mijne neigingen, volgde den drang mijner ziel, en begon te onderzoeken.

Ieder hulpmiddel, dat de wetenschap schenken kan en voor goud verkrijgbaar is, schafte ik mij aan; geen kostbaar geschrift ontging mij. Gij kent de kostbare schatten in mijne studeerkamer, die ik voor mijn leven niet zou afstaan. Wat de edelste geesten van alle tijden en volken hebben gedacht, is daar bijeengebracht, en mijn geest voedde zich daarmede, en nam de resultaten van hun denken en onderzoeken begeerig in zich op. En toch, ook dit bevredigde mij niet: hoe meer ik er van leerde kennen, hoe meer onvoldaan ik mij gevoelde. Nog steeds gevoelde ik een ledig in mijn binnenste; nog was mijn geest niet doordrongen en vervuld van de waarheid, de ééne, groote, heilige, Goddelijke waarheid, waarnaar mijne ziele smachtte gelijk een hert naar het water. Ja, kind, mijne ziel dorst naar God, naar den levenden God; want Hij, Hij alleen is de waarheid.”

Ruth zag vol verwachting naar den grijsaard op, terwijl zij hem zwijgend de hand drukte. Na een' langen blik in het luchtruim geworpen te hebben, ging Zadok voort:

„Eene zaak echter heb ik erkend, als zekerheid erkend, n.l. dat de groote droom niet zoo vervuld kan worden, als de Joodsche knaap aan den oever der Newa voor zijn volk hoopte. Het eenmaal door God uitverkoren volk heeft Gods genade en lankmoedigheid met voeten getreden; zijne zonden branden ten hemel, dat hij bloedrood wordt; ik spreek niet van die uitgestrekte, troebele zee, waarin ten tijde van den grooten Profeet Jeremia Jeruzalem verzink; ik bedoel niet die oude zonden, waarover onze wijzen en schriftgeleerden lang genoeg geklaagd en geweend hebben; — neen, maar ik spreek van de nieuwe zonden, die gelijk een vuurgloed het merg mijns volks verteren, zonder iets over te laten dan stof en asch.”

Ruth zag verschrikt op: zoo had zij Zadok nog nooit gezien. Zijne hooge gestalte scheen zich te verheffen, en

er vlamde een toornig wee in zijne zachte oogen, toen hij klagend voortging:

„Deze nieuwe zonden vingen aan met het onrechtvaardig vergoten bloed van den reinen, heiligen Jezus van Nazareth; — en zij zetten haar somberen gang voort tot op den huidigen dag. Kind! geloof mij,” zoo wendde hij zich met droevigen blik tot Ruth, terwijl hij hare teedere, bevende hand vatte, „kind! geloof mij, de zonde is het verderf der menschen. De afgod van den Mammon heeft het hart van ons volk gevangen genomen en laat het niet weder vrij; — nu is het vervloekt, en moet het hem dienen. Hoe vaak heb ik onzen lieden het woekeren verboden, maar zij laten zich niet gezeggen; de ergste van allen is Hensell, die mij onbeschaamd in het gezicht uitlacht en zegt: „Het zijn maar onbesnedenen, wier geld wij ons toeëigenen, en dat is geoorloofd.” De booswicht! Waar staat het geschreven in de wet van Mozes, dat wij niet-Joden mogen bedriegen? Moeten wij de vreemdelingen niet eeren en liefhebben als onze eigene broeders? Daarom rust de vloek van God op hen!

Wee, wee, wee! zij dragen hout aan voor hunne eigene brandstapels, en zij weten en vermoeden het niet, dat het hun vreeselijk zal vergolden worden.

Wij staan voor een' zwaren storm. Mijn hoogen ouderdom zal het niet bespaard worden, dat verschrikkelijke te beleven. O, dat mijn volk, waarvoor ik dagelijks bid, toch zoo verblind is! Men houdt mij voor een Kabbalist, en de gemeene man verbindt aan dezen naam de onzinnigste begrippen. Gij echter weet beter, mijne Ruth! gij weet dat ik evenmin met de Kabbala iets te doen heb als met tooverij. Zie, de dag kan nabij zijn, waarop gij voor mij zoudt moeten getuigen; en . . . u zal men gelooven, wanneer men mij, grijsaard, niet geloofst.”

Uitgeput zocht de grijsaard naar rust. „Ruth, lieve kleine

Ruth: ik heb u nog meer te zeggen, maar heden niet. — — Neen, heden niet!" — Het zou te veel zijn voor u — en voor mij." Daar lieten zich naderende voetstappen in den tuin hooren.

Haastig richtte Zadok zich weder op, en angstig, bijna smeekend fluisterde hij: „Nog ééne vraag, kind! Beantwoord mij die! Wilt gij mij volgen, overal heen?"

Vol verbazing, met wijd geopende oogen had de jonkvrouw geluisterd. Wat door het vreeselijk oogenblik, in Maagdenburg doorleefd, een vermoeden voor haar geweest was, stond thans voor haren verslagen geest als een werkelijkheid, die spoedig kon treffen. Zoo had Grootvader nog nooit gesproken; nooit had hij haar angstig gemaakt of verontrust: het gevaar moest dus wel nabij en dringend zijn.

En nu die vraag van Grootvader. Voor weinige weken nog zou zij onnadenkend en vroolijk geantwoord hebben, even als haar naamgenoot in de Schrift: „Waar gij zult heengaan, zal ik ook heengaan; waar gij zult vernachten, zal ik ook vernachten. Uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God. Slechts de dood kan scheiding maken tusschen u en mij." In dit oogenblik echter, zij kon niet zeggen hoe het kwam, plaatste zich een schitterend beeld tusschen haar en den geliefden, vereerden grijsaard, het beeld n.l. van haar jeugdigen redder, den schoonen, moedigen, edelen Adelgothus von Steinvorde. Hij scheen zijn donkerlokkig hoofd afwerend te schudden, en — merkwaardig! ook het beeld van den jongen, zwaarmoedigen domheer, wiens naam Grootvader haar niet had willen noemen, dook op om haar te vermanen, geen verbindende belofte te doen. Als zocht zij daar hulpe, sloeg zij de blauwe oogen ten hemel op.

„Antwoord, kind! wilt gij mij volgen?"

Reeds was Debora met haar verloofde nabij; nog wei-

nige schreden, en zij zouden bij hem zijn. Daar sloeg Ruth hare armen om het geliefde hoofd, en fluisterde teeder: „De Heer is onze toevlucht ten allen tijde: God zal ons niet verlaten!”

Baruch naderde, om niet hinderend of indringend te schijnen, langzaam tot den grijsaard, en groette hem eerbiedig. Ook Ruth stak hij de hand toe, en toen deze de hare hem lachend aanbood, schudde hij die zoo krachtig, dat het haar pijn veroorzaakte, doch zij bedwong zich.

Die goede, eerlijke Baruch! Wat hij ondernam, deed hij volkomen. Hij was een waar Israëliet, in wien geen bedrog was. Zijne krachtige, gedrongen gestalte verhief zich niet boven de middelbare grootte; zijn breed, geteekend voorhoofd was geheel bedekt met weerspanning bruin haar; zijn neus, een weinig omhoog gewend, geleek op een teruggedrongen voorgebergte; zijne eerlijke, bruine oogen gaven te lezen wat in hem omging; en om zijn grooten, baardeloozen mond bespeurde men een trek van braafheid en eerlijkheid.

Bij een eerste kennismaking mocht men dezen man wellicht hatelijk vinden; bij een tweede leerde men hem verdragen en bij een derde zeker achten; achtenswaardig was hij immer, en zijne trouwe ziel verborg ook de onregelmatige trekken niet.

Nevens zijne bruid sprong zijn gemis aan schoonheid ieder in het oog. Het contrast was zoo groot, en Debora, een bloeiende, dartele, Oostersche schoonheid van twintig jaren, hield er van, dit contrast zoo scherp mogelijk te doen uitkomen. Haar dof schitterende geelachtige kleur; haar lange, zwarte, fluweelen oogen, doorgaans half bedekt door de lange wimpers, hoewel zij er, wanneer het haar beliefde, ook wel vurige pijlen mede kon afschieten; haar blauwzwart haar, dat in korte wilde ringen om haar hoofd kranste, gaven haar een vreemdsoortig, eigenaardig betooverend aanzien.

Niet slechts uit- maar ook inwendig was het onderscheid groot tusschen haar en Ruth. De laatste, hoewel twee jaar jonger, bezat door natuurlijken aanleg, door hare vele belangrijke gesprekken met Zadok, zoowel als door hare eigene onvermoeide vlijt, veel ontwikkelder geest dan de schitterende Debora, wier warmbloedige kunstenaarsnaatur gaarne zonder inspanning uit de volheid putte.

Nooit zou het een vreemde in de gedachten gekomen zijn, deze twee schoone en toch zoo onderscheidene jonge dochters als zusters aan te zien; zelfs niet de minste familietrek wees daarop. Terwijl de heerlijkheid van Debora in de pracht harer schitterende schoonheid bestond, kwam die bij Ruth voort uit hare liefelijkheid en bevalligheid, en was het veeleer eene inwendige heerlijkheid, die, als een verschijning uit eene hoogere wereld, haar gansche zijn openbaarde.

En toch was er ook overeenstemming tusschen de meisjes. Gelijk Ruth in haar bekoorlijke kinderlijkheid alles en alles op God betrok, streefde ook Debora er naar in oprechtheid voor het aangezicht des Heeren te wandelen. Met een warm hart hing zij aan het geloof harer vaderen: de God van Mozes, die in rook en vuur op Sinaï zich openbaarde, was óók haar God. Het wraakgeschrei van den 137sten Psalm, dat Ruth niet lezen kon, gaf haar geen aanstoot; integendeel, het was haar als uit het eigen hart voortgekomen: voortgekomen tegen de verachte Christenen, die haar vader hadden gedood, en op wier vloekwaardige hoofden zij zwavel en vuur ter hunner vernietiging van den hemel afsmeekte. Die brandende Christenhaat verhinderde haar echter niet, door ridders en edelen hare schoonheid te laten bewonderen, en de mannen van haar eigen volk verachtelijk aan te zien. Menigmaal hoorde men de trotsche dochter Israëls spottend en lachende zeggen, (en men wist niet of het scherts was of ernst:)
„Wanneer een Jodenknaap het durfde wagen, mij in mijn

eigen huis aan te zien, zou ik hem met honden en zweep-
slagen uit mijn huis laten jagen."

Alleen in Ruths tegenwoordigheid wachtte Debora zich wel, dat zij zich dergelijke booze woorden liet ontval-
len. Zij had hare zuster innig lief en deed haar niet
gaarne verdriet aan; en Ruth's fijn gevoelig hart was eens
door een dergelijken uitval zoo ontsteld, dat zij in smart-
volle ontroering had uitgeroepen: „Debora! hoe kunt gij zoo
gruwelijk denken? Kunt gij u zelve zoo diep vernederen?"

Terwijl de verloofden met Grootvader spraken over de
toebereidselen voor het nabij zijnde Paaschfeest, sloop
Ruth weg en begaf zich naar haar eigen kamertje, haar
stil heiligdom, waar de ronde ruiten van het venster haar
een heerlijk uitzicht boden op het naburige Maagdenburg
met zijn vele kerken en torens. Op den voorgrond aan-
schouwde zij den Dom, welks toren naar het zeggen van
Debora, die alles wist wat buiten voorviel, nog hooger
zou worden opgetrokken. Menige zielszucht had dit hei-
ligdom haar reeds ontlokt, en vaak had zij gewenscht een
vogeltje te zijn, om dit bedehuis ook van binnen te mo-
gen zien en bewonderen.

De kleine vierkante ruimte, welke der jongste klein-
dochter van Zadok tot slaap- en zitkamer diende, was met
bijna ongeloofelijke eenvoudigheid ingericht. Slechts het
lage rustbed, uit zijden kussens bestaande, en de kostbare,
zeldzame vazen op de tafel deden rijkdom bij de bewoon-
ster vooronderstellen. Overigens bestond de gansche in-
boedel uit een eenvoudigen stoel met hooge leuning, een
smalle tafel, en een dergelijke eikenhouten kast.

Binnenkomende, sloot Ruth het venster, dat zij 's morgens
geopend had, om de zachte milde voorjaarslucht in hare
kamer te laten stroomen, wierp een langen, bijna teede-
ren blik op de schoone, trotsche, rustig gelegen stad, en
zette zich vervolgens op den kant van haar rustbed neder.

Met over de borst gekruiste armen liet zij aan hare gedachten den vrijen loop.

De verhalen en gesprekken van vader Zadok hadden eene machtige beweging veroorzaakt in de heldere zee harer jonge ziel. Zijn droom kwam haar eerst voor den geest. Hij had dus het Koninkrijk van David willen oprichten; de verstrooide kinderen Israëls had hij willen verzamelen en naar Judea terugvoeren: inderdaad, een trotsche, geweldige droom! Zou het mogelijk zijn, dat deze droom werd vervuld? Zou zij, Ruth, zijne vervulling wenschen? Ongetwijfeld, voor den Heer was het gering, den troon van David weder vast te stellen. Ongetwijfeld, de Heer behoefde slechts Zijnen arm uit te strekken en het voorbijgegane koninkrijk van Israël was hersteld, vast en onbewegelijk als een rots in de zee.

Maar was dat Gods heilige wil? Wilde Hij dat vervolgde, vertrapte, diep in den slaap der zonde verzonken volk weder groot en heerlijk maken?

De beloften der Schrift antwoordden bevestigend, maar toch was er iets in Ruths binnenste, dat zich daartegen verzette. Zij had zich immer tevreden gevoeld in het huis van haar geliefden Grootvader; de wandelingen met hem door de groene velden verkwikten haar naar lichaam en ziel; zijne leerrijke, onderhoudende gesprekken ontwikkelden haren ontvankelijken geest; huis en tuin waren haar lief en vertrouwd; in den laatste vooral gevoelde zij zich altijd gelukkig; zij gaf acht op elk rijsje, en sloeg de ontwikkeling gade van iederen knop, en immer vervulde het aanschouwen daarvan haar hart met vreugde. Maar het morsige Jodendorp, en zijne vuile schacherende bewoners, hare eenvoudige ziel had het nog nooit tot uitdrukking gebracht, en zij ontstelde, toen het heden eensklaps duidelijk voor haar werd! dat Jodendorp en zijne bewoners — — beminde zij niet!

Slechts Baruch, de verloofde van Debora, en enkele oude, kranke personen, die rijke aalmoezen'ontvingen van hare tot weldoen bereidwillige hand, waren haar niet onverschillig; maar de overige bewoners waren haar vreemd, en wat zij van hen zag, was veeleer geschikt, om haar tegenzin te versterken, dan om haar met sympathie te vervullen.

De liefdevolle Zadok, die gaarne alles met een goed oog bezag, had hen „Mammons knechten” genoemd, die hunne zielen voor woeker veil hadden, en hij had hen met een vreeselijk einde bedreigd.

Diep medelijden met deze ongelukkigen, die aan den afgrond van het verderf stonden, vervulde haar teeder gemoed; zij drukte hare, van inwendige ontroering koude handen vast te zamen, en groote tranen vielen als heldere paarlen uit hare oogen neder.

„Heer!” zoo riep zij in den angst harer ziele, „verberg Uw aangezicht voor onze zonden, en delg uit al onze misdaden; o God! schep in ons een rein hart, en vernieuw in ons binnenste een' vasten geest; want Gij alleen zijt machtig; Uw weg is heilig; Gij zijt de God, die wonderen doet.”

Een zonnestraal had zijn weg door het venster gevonden, en fonkelde op de gulden lokken, die het hoofd der biddende omhulden.

Ruth gevoelde zich door deze korte gemeenschaps-oefening met God opgewekt en gesterkt tot verder nadenken. Doch daar werd de eenvoudige deur van haar kamertje geopend, en het perkamentgele, rimpelige gelaat der oude Sara werd zichtbaar.

„Ruth, mijn lieveling!” riep de oude, „zal ik u zeggen, wie daar aan den grensmuur is geweest? De jonge, edelmoedige Christenleeraar is er geweest, van wien Debora zoo veel te vertellen weet, en die aan onze kleine jongens

op de wegen zulke mooie prentjes geeft van onze aarts-vaders en Profeten, en daarenboven nog echte blanke penningen; hij heeft Zadok uitgenoodigd, om op het kasteel te komen voor den grootmachtigen Aartsbisschop. Maar wie met hem gekomen is? Ruth, mijn schat! dat raadt gij niet, uw leven lang! Nu, wees maar kalm, kind, de oude Sara zegt het u toch. Daar is geweest de schoonste en voornaamste heer van gindsche stad, jonker Von Steinvorde. Och, hoe het flikkerde en schitterde: alles satijn met kostbare edelgesteenten; één levende engel des lichts! En toch, bij mijne ziel! hem ontbreekt iets: hij moest tot het volk der besnedenen behooren; hij moest een Jodenkind zijn!”

Ruth was opgesprongen, en legde haar hand op den tandeloozen mond der babbelachtige oude. „Stil, Sara! wat zotte dingen vertelt gij daar! Ga, oude! ga, en doe uwe dingen in huis; ik wil ongestoord hier zijn.”

„Gij behoeft mij niet weg te drijven als een bedelaar van de deur; ik zal wel alleen gaan. Mijnheer beval mij, om dadelijk terug te komen.”

„Wees niet boos, goede, oude Sara! ik dank u hartelijk voor de moeite. Breng aan Grootvader mijne groeten en zeg hem, dat hij niet zoo laat mag thuis komen: ik zal naar hem uitzien.”

„Al goed, al goed!” lachte de oude, die licht verzoend was, en zij ging sloffend weg. Ruth sloot de deur achter haar, en schoof er, met aanwending van al hare kracht, den zwaren ijzeren grendel voor.

„Wat klopt mij het hart! Die goede oude Sara heeft mij zoo vreeselijk ontsteld! *Hij* is hier geweest, en mijne oogen hebben hem niet gezien. Wat zou er zijn, dat die heeren nu weder komen? Gewis moet de Aartsbisschop weder geld hebben. Grootvader zegt, dat die hooge heer veel geld nodig heeft en reeds kasteelen heeft verpand;

maar vader Zadok is geen woekeraar. Hij neemt maar den gewettigden interest, en dat is recht en billijk voor God en menschen. Hij kan het niet helpen, dat God hem zoo rijk met aardsche goederen gezegend heeft. Voor weduwen en weezen is hij milddadig. Ook is alles zonder zijn toedoen hem medegeloopen: hij bemint het goud niet, dat in de hand des onverstandigen, zoo als hij zegt, een net van verderf is, en hij haat en verafschuwt het woekeren."

Bij het laatste woord beefde het kind onwillekeurig, als of reeds de gedachte aan onedele dingen hare ziel bezoelede. Maar haar ridderlijken verdediger zou zij toch nog gaarne eens gezien hebben. Zij wilde zich zijn frissche, edele {trekken vast en onvergetelijk inprenten, opdat hij levend voor hare ziel zou staan, wanneer zij God om zegen voor hem smeekte. Ruth vergat spijs en drank. Neêrgebogen over een rol, die zij voorzichtig uit de kast genomen had, bleef zij daar lang ter neder zitten, en las daarin ijverig, en zoo het scheen, ook aandachtig, tot dat Debora's stem zich aan de deur deed hooren:

„Ruth! doe open, de spijzen zijn opgedragen; wij wachten op u.”

De rol moest wel iets gewichtigs en kostbaars inhouden, want eerst nadat zij haar met groote zorgvuldigheid weder geborgen had, opende zij de deur voor de ongeduldige Debora.

Oogenblikkelijk bespeurde deze, dat haar gelaat ontroerd was, en vroeg haar: „Wat hebt gij gedaan, Ruth? Waar hebt ge u zoolang alleen mede bezig gehouden?”

„Ik las in een schriftrol,” antwoordde Ruth met ter neder geslagen oogen.

„Ge studeert te veel, zusterje! Onze kleine Ruth zal haar kopje daardoor nog geheel bederven,” lachte Debora. Het was eene uitdrukking van hartelijkheid, wanneer zij Ruth klein noemde; de gelijkmatige, slanke gestalte van het

liefelijke meisje mocht eer groot dan klein genoemd worden.

„Laat u raden, zuster!” ging de oudere met overreding voort. „Reeds vindt gij geen behagen meer in onze gemeenschappelijke godsdienst oefeningen; — waar moet dat heen, kind? Laat u toch door Grootvader niet op een dwaalspoor brengen!”

Ruth bewoog afwijzend hare hand, en hief de schoone vochtige oogen tot de stoute spreekster op.

„Ja, ja!” riep deze heftig, en een lichte trots werd op haar gelaat zichtbaar, „hoe verwonderd gij u ook houdt, ik herhaal het: laat u door Grootvader . . .

„Houd op! Om der eeuwige barmhartigheids wil, Debora! houd op,” viel de jongere zuster haar in de rede; „laad een dergelijke onvergefelijke zonde niet op u; laat Grootvaders eerwaardig hoofd onaangerand!”

Debora's geduld, reeds aan de deur op eene zware proef gesteld, was nu uitgeput: „Gij zijt het zotste kind onder de zon, Ruth! en zult het wel altijd blijven!” riep zij toornig. „Met u is geen verstandig woord te wisselen. Vereer ik grootvader niet even goed als gij? Heb ik hem niet even lief als gij? Maar bezorgdheid voor u, meisje! opent mijn mond.”

„Waar wilt gij heen, zuster, wat is er gaande?” vroeg Ruth in angstvolle spanning.

„Laat ons naar beneden gaan,” antwoordde Debora ontwijkend. „Het eten wordt koud, en Baruch en de dienstboden hebben ons nu lang genoeg gewacht.”

„Och, wees lief voor mij, Debora,” vleide Ruth door angst gefolterd, terwijl zij haar zuster omhelsde, „zeg, och zeg mij, wat gij bedoeldet!”

„Nu dan, hoor in haast wat ik vernam, toen ik met Baruch uit de godsdienst oefening kwam. Onze lieden murmureeren tegen vader Zadok: zij noemen hem een afvallige, een dwaalleeraar, een toovenaar, die met de kinderen

der duisternis, de Christenen, heimelijk omgaat en zijne ziel aan den duivel heeft verkocht."

"De ondankbaren, de ongelukkigen!" klonk het sidderend uit Ruths ontroerd gemoed. „Omdat zij ware Profetenstemmen, die hen willen doen opwaken uit den slaap der zonde, niet willen hooren, belasteren zij hun' weldoener, en bezoedelen zij hem, die hun nooit anders dan goed gedaan heeft, met de gruwelijkste aantijgingen. — O, Vader, Vader!" riep zij, hare handen opheffende, „vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen!"

„Gij blijft toch een wonderlijk schepsel," zei Debora, half spottend en half bewonderend; „in één adem toort en zegent gij."

De Sabbat liep ten einde. Achter den breeden kerktoren van Rottersdorf verdween de zon en kleurde in het scheiden de haar omgevende wolken vuurrood. Een weerschijn daarvan viel op het Jodendorp, en gaf een vreemd aanzien aan de baardige mannengestalten, die om de bron verzameld waren.

„Weet gij, mannen!" begon de kreupele Cassel, en zette zich vaster op zijne kruk, want de kreupele leden gevoelden nog de pijn der steenworpen, „weet gij, hoe wij voor den ouden Zadok, den afvalligen smokkelaar, onze rechtgeloovigheid het best bewijzen kunnen?"

„Hoe dan, puikje van wijsheid?" vroeg Hensell met ruwen lach, en sloeg meermalen pronkend op zijn geldbuisdel, zoodat het klinken der munten duidelijk vernomen werd.

„Laat hooren!" riepen de anderen ongeduldig.

Cassel strompelde naar het midden van den kring, en voorzichtig omziende, sprak hij op gedempten toon: „Maar gij moet niet verraden, dat ik de gedachte aangaf."

„Bij leven niet!" spotte Hensell; „zij krijgen je toch, al zullen wij ons den mond niet verbranden."

De kreupele wierp den spotter een' verachtelijken blik

toe, en wendde zich tot de anderen: „Wij moeten ons een man maken van hout; hem op den aanstaanden Vrijdag, dien het Christenvolk Goeden Vrijdag noemt, aan een kruis slaan, hem Jezus van Nazareth noemen en hem bespotten. Wat dunkt u daarvan?”

Een gemurmur doorliep den kring der ruwe gezellen: zij schenen niet eenstemmig te zijn. Hensell echter stampte als onzinnig met zijn zwaren stok op den grond, en schreeuwde: „Bravo! bravo! Hinkelvoet! voor den inval geef ik een halven Mark van zuiver zilver!” en hij sloeg zoo geweldig op den geldbuidel, dat het nog harder klonk dan te voren.

„Houd je stil, grootschreeuwer!” riep hij, die de oudste der mannen scheen, — „gun ons nu toch eens het woord. Het plan van den kreupelen Cassel is niet kwaad; — ik stem er voor.”

„Ik ook!” — „en ik” — „en ik” zoo ging het den kring rond.

„Nu goed,” sprak de woordvoerder, een breed geschouderd man met scherpen haviksneus en doortrapte oogen, „laat ons dan de uitvoering bespreken. Hensell met zijn dikken gordel zal het betalen, en wij zullen het in orde brengen.”

„O ho!” lachte Hensell, „daar komt niets van.”

„Mor maar niet tegen, schraper!” riep Smol, de man met den haviksneus, „of het zou met u en uw gezwollen gordel wel eens niet goed kunnen afloopen. Cassel, die daar verstand van heeft, zorgt voor het beeld, en wij zullen het kruis vervaardigen.” Hij zag rondom zich, en allen knikten toestemmend.

„Afgesproken!” hernam Smol, „Vrijdag om 6 uur met al het benodigde aan het Kever!” 1)

1) Joodsche begraafplaats.

„Al goed, wij zullen er zijn!” riep een voor allen.

„Maar wacht,” hernam Smol, toen de mannen uit elkan-
der zouden gaan, „eerst moet Hensell betalen.”

„Dwaasheid!” schreeuwde Hensell, en zette zijn gebalde
linkerhand in de heup, „wie zegt u dat ik voornemens
ben te betalen?”

„Dat zeg ik, deugniet! ik Smol, die geen tegenspreken
van weerspannige lieden toelaat; je betaalt, en wel heden,
of . . . Broeders! komt, en helpt mij, om Hensells gordel
wat te verlichten!”

In een oogenblik zag Hensell zich ingesloten.

„Ei, ei!” spotte Cassel om hem te tergen, „eerst hadt
je zoo veel in te brengen, wordt je nu verlegen?”

Met woedende blikken zag Hensell op den overmoedige,
en nam zich in stilte voor, dezen daarvoor bij gelegenheid te
betalen, zoodat de lust tot spot hem wel vergaan zou. „Hoe-
veel eischt ge?” riep hij norsch, „zal ik een Mark geven?”

Hij keek, dit zeggende, naar Smol, en deze naar de
anderen, waarop een uitbundig gelach volgde.

„Maakt het kort met den vrekigen kerel!” riep Smol
verachtelijk; „anders zou hij ons nog uren ophouden.”

Doch toen men de hand aan zijn gordel wilde leggen,
riep hij:

„Zal ik er twee geven?” en toen hij de beraden houding
zijner tegenstanders zag, riep hij klagende uit: „Of zal ik
drie Mark geven, drie heele Marken van fijn zilver? Bij —!
ik kan niet meer geven; ik ben een verloren man als ge
mij plundert. Mijne zes kinderen roepen om brood, en ik
heb het in 't zweet van mijn aanschijn verdiend. Weest
rechtvaardig, broeders! en maakt mij niet ongelukkig. Ik
kan naar den schout gaan, en u aanklagen!”

Men liet hem niet voortgaan. Het streelde dit ruwe
volk, Hensell, wien niemand lijden mocht, in angst te zien,
maar toen hij van het gerecht begon te spreken, riepen

zij: „Wacht, hij heult met den vijand! Pas op, schelm! Daartoe laten wij hem niet komen.”

„Stil, mannen!” riep Smol gebiedend. „Hoeveel ontving Judas van den hoogen raad, toen hij den Nazarener overleverde?”

„Dertig zilverlingen!” schreeuwden de omstanders.

„Welnu!” hernam Smol deftig: „daarmede willen wij ons ook tevreden stellen. Geef dertig Mark, Hensell! en gij kunt rustig uws weegs gaan.”

„Wat spreekt gij zoo bits tot elkander, lieve Broeders? Nauwelijks is de Sabbat voorbijgegaan, en reeds staat gij in vijandschap tegenover elkander?” liet zich eensklaps een ernstige, liefdevolle stem vernemen, en midden tusschen de strijdenden stond plotseling, als of hij uit de aarde was opgerezen, de hooge, gebiedende gestalte van Zadok.

Schrik en ontroering verlamden de tongen der ontevreden. Hoe stond deze mensch, dien zij ver van zich geloofden, zoo onverwachts in hun midden? Hij had alles vernomen, en zou hij hun rekenschap vragen? Gewis, nu was het duidelijk, dat hij toovenaar was, dat hij met den Duivel in betrekking stond, en dat deze hem macht gegeven had, om te zijn waar hij wilde.

Die laatste gedachte troostte de arme zondaars, stelde hun geweten weder gerust, en maakte de bevende knieën weder sterk. Smol, hun beredeneerde woordvoerder, haastte zich te verklaren:

„Wij beraadslaagden zoo even, hoe wij het Paaschfeest met elkander vieren zouden, en de kreupele Cassel, die een meester is in het bewerken van hout, zou ons daartoe eene tafel vervaardigen. Doch nu weigert de rijke Hensell, de gierigaard, daarvoor te betalen.”

Uit Hensell's diepliggende grauwe oogen schoot een gevaarlijke blik; doch hij bedwong zich en sprak murmurierend:

„Ik laat mij niets afdwingen.”

„Ge zijt in uw recht,” antwoordde Zadok kalm; „en alleen den blijmoedigen gever heeft God lief.”

In de donkere ziel van den vrijgesprokene viel bij deze uitspraak een lichtvonk, een vonk van goddelijke treurigheid: *Schaamte*.

Snel zijn gordel losmakende, gaf hij dien in Zadoks handen, luid sprekende: „Verdeel dat onder onze armen; ik geef het gaarne.” En, eer de grijsaard een vraag of antwoord tot hem richten kon, was Hensell met rasse schreden verdwenen.

De anderen zagen vol verwachting op Zadok en het geld, dat zich in zijne handen bevond. „Geef ons de dertig Mark, die hij ons geweigerd heeft,” sprak Smol driest; „dan blijft er voor de armen nog genoeg over!”

„Zoo — meent gij?” vroeg Zadok langzaam, terwijl in zijne zachte oogen een uitdrukking van toorn te lezen stond; „meent gij, dat God met zich laat onderhandelen?” — En zonder verder Smol's antwoord af te wachten, wenkte hij twee, die het verst afstonden, en zeide: „Draagt gij dat geld naar mijn huis! en gij, Jonas!” zich tot een derde wendende, „roep de kreupelen en weduwen en weezen samen! Wie zelf niet komen kan, mag een ander voor zich zenden, opdat allen eene gave ontvangen. En nu mannen, lieve Broeders! dankt met mij den Almachtige en Genadige, die het hart van onzen broeder Hensell bewogen heeft, om deze milde gift te schenken. Moge Hensells hand van woeker aflaten, en de Heer zal zich tot hem keeren, de zegen van Jehova zal met hem zijn!”

En met rustige, kalme schreden wendde de grijsaard zich naar zijne woning.

De mannen stonden verbluft, en zagen hem na. Doch nauwelijks was Zadok zoo ver, dat hij hen niet meer hoorde kon, of Smol, die aanvankelijk getroffen was, riep

honend uit: „Die hoogmoedige zot! Voor hem buigen wij onzen nek niet, al stelt hij zich aan als een vorst. Van een anders leër is het goed riemen snijden. Broeders! Hij zal zijn eigen geld ons geven. En hebben wij daarop geen recht? Hebben wij zijn zoon David niet naar huis gedragen, toen het Christenvolk hem met steenen geworpen had? Heeft David toen niet gezegd: „Broeders, God zal het u loonen, en ik zal het ook niet vergeten?” En nu stapelt de oude gierigaard het goud op; iederen nacht vermeerdert hij door tooverij zijne schatten, en ons laat hij gebrek lijden. Geduld maar, Broeders! ik weet hoe wij hem vatten kunnen: hij zal het toch moeten afstaan. Voor eerst blijft het bij de afspraak: „Vrijdag aan het Kever. Als Hensell maar niets verraadt: ik vertrouw den fielt niet meer. Het best zou zijn, er hem vooruit in te betrekken.”

III.

TWEE FAMILIËN OP GOEDEN VRIJDAG.

De groote Boetedag der Christenheid, ter herinnering aan dien, waarop de Verlosser der wereld Zijn heilig leven in den dood gegeven heeft, de Goede Vrijdag was aangebroken.

Onder het gelui der feestklokken stroomde de menigte van alle zijden naar de bedehuizen, in zoo groote stilte, als vreesden zij, den feestelijken ernst van den dag te verstoren.

Ook Henning von Steinvorde en zijne vrome gemalin maakten zich gereed ter kerk te gaan, terwijl Adelgothus en Ethelina hen beneden in de hal reeds wachtten.

Onze dappere veldheer, die voor een groot leger van vijanden niet terugschrikte, en wien strijden en vechten waarlijk aangenaam was, had heden den linkervoet het eerst van zijn slaappleats opgeheven en geloofde nu vast, dat deze dag een ongeluksdag voor hem zou zijn. Reeds had hij onvoorzichtig een aarden wijnbeker met den elleboog van de tafel geworpen, zoodat hij in scherven op den steenen vloer gevallen was. En nu was bovendien de witte kat, Ethelina's lieveling, tusschen zijne beenen doorgelopen, en hij moest razen en vloeken, alsof hij niet gereed stond, om naar de kerk te gaan.

Te vergeefs had vrouwe Gerborg met vrouwelijke kloekheid alles wat aanstoot kon geven, uit den weg geruimd, te vergeefs had zij er aan herinnerd, dat het heden Goede Vrijdag was, waarop de eeuwige liefde, zich voor ons overgeevende aan smaad en dood, van het kruis „geduld” ons predikt; vergeefs, vergeefs! Den ridder Von Steinvorde was alles eer mogelijk, dan dat hij geduldig zou zijn op een vervloekten dag, waarop de dingen, het mocht gaan zoo het wilde, hem slechts kwellen konden.

„Houd op, vrouw! houd op met uwe geleerde predika-tiën!” riep de ridder dreigend, en de toornader op zijn breed voorhoofd zwol geducht op, „of ik vergeet, welken dag wij heden hebben, ik vergeet uwe en mijne waarde!”

Vrouwe Gerborg kampte een' zwaren strijd. Liefst zou zij met hare kinderen alleen, zonder den toornigen echtge-noot, ter kerk zijn gegaan; maar kon zij den woedende alleen laten? Moest zij dan niet vreezen, dat gedurende hare afwezigheid nog grooter onheil geschieden zou? Zwij-gend trok zij aan den zilveren haak van haar langen mantel, als stond zij in beraad, hem weder af te doen. In hare helder bruine oogen, die slechts zeldzaam tranen vergoten, schemerde thans het kostbaar vocht.

Henning wierp haar zijdelings een blik toe; haar zwij-

gen boezemde hem eerbied in; hij schudde zijn Nimrods gestalte, als wilde hij het spook, dat hem hinderde, van zich werpen, en vroeg met een eenigszins gedrukte stem: „Kunt gij met dat ding,” (hij meende den mantelhaak) „niet alleen klaar komen; zal ik u helpen?”

Met groote blijdschap straalden de bruine oogen hem toe: „Ik ben al klaar, mijn Henning, kom, de kinderen wachten ons.”

„Eerst aan mijn hart!” riep de ridder, en omhelsde de edele vrouw met zijne krachtige armen. „Gerborg, mijn schat! Gij blijft toch mijne kloeke vrouw, hartelijk geliefde gemalinne! God weet, wat van mij geworden zou zijn, indien gij mij niet als een engel Gods hadt ter zijde gestaan. Hoe ik toch heden als betooverd ben geweest! Doch laat het vergeten zijn! Laat ons nu Goeden Vrijdag vieren! Zie, Gerborg! wanneer de booze mij zoo plaagt en tegenstaat, dan troost ik mij met onzen lieven Heer Jezus Christus: Hij, die in zoo bitter lijden en sterven voor ons gegaan is, zal den armen strijder niet verwerpen, wanneer deze vol ootmoed om vergeving zijner zonden tot Hem roept.”

„Amen,” fluisterde Gerborg ontroerd, en drukte zijnen arm. Zij was innig dankbaar aan God en alle Heiligen voor de snelle omkeering ten goede in het gemoed van haren Echtgenoot. Maar de storm, zoo gelukkig gebroken, zou zich nog eens verheffen op dezen, zoo als de veldheer vast geloofde, voor hem vervloekten dag — — —

De Nicolai-kerk, gelegen aan de nieuwe markt, waarheen zich de familie Von Steinvorde begaf, was juist op dezelfde plaats gebouwd, waar zich vroeger het huis van Querfurth had bevonden, waarin het hok was, dat den Markgraaf Otto van Brandenburg, later Otto met den pijl genoemd, tot gevangenis had gediend. Nadat er zeventig jaren aan was gearbeid, was deze kerk eerst onlangs geopend, en

trok steeds vele bezoekers tot zich; doch heden, op den heiligen Goeden Vrijdag was de toevloed zoo groot, dat velen, uit gebrek aan plaats, terug gewezen moesten worden.

Met groote feestelijkheid en ernstig, liefelijk koorgezang was de godsdienstoefening voorbijgegaan. Reeds begaf men zich naar de uitgangen, toen Ethelina haren vader opmerkzaam maakte op twee sperwers, die vol angst in het schip der kerk heen en weder fladderden, driemaal rondom het kruis op het hoofdaltaar vlogen, en vervolgens pijlsnel naar den uitgang zich richtten.

In snelle vlucht gleed een der schuchtere diertjes langs het reuzenhoofd van Henning von Steinvorde. De sterke ridder wankelde, en bedekte doodsbleek zijn aangezicht. Waren de omstanders hem niet te hulp gekomen, hij zou ongetwijfeld met zijn geweldig lichaam op den steenen vloer zijn nedergestort.

Ethelina deed een vreeselijken schreeuw hooren, zoodat Vrouwe Gerborg nauwelijks wist, waar het eerst hare deelneming en hulp te verleenen.

Adelgothus slaagde er in, zijn vader te doen nederzitten op een der ter zijde staande banken, en de menschkundige, ervaren deurwachter besproeide het onmachtige hoofd met wijwater, terwijl hij de toeschouwers deed vertrekken, die met treurige en deelnemende blikken den edelman en de zijnen aanstaarden. Zij waren er toch van overtuigd, dat deze zonderlinge vogelvlucht onheil aankondigde, voor de Christenheid in het eerwaardige Maagdenburg in het algemeen, en voor den veldheer in het bijzonder.

Dat gevoelde onze goede, dappere Henning zelf het best, en zoodra hij weer tot zich zelve gekomen was, knielde hij eerbiedig voor een zij-altaar neder, en bad den heiligen Mauritius, den machtigen beschermheer van het aartsbisdom, van de stad en van zijn huis, hem krachtig bij te staan,

opdat hij zonder onheilen en met een goed geweten den ongeluksdag mocht doorkomen.

Ook ditmaal, ofschoon hij het niet wist, had Henning zijne echtgenoot aan zijne zijde: de teekenen waren toch te duidelijk, dan dat vrouwe Gerborg het zou hebben durven wagen, ze te minachten.

Alleen Adelgothus, die opgenomen was in het verbond der vrienden Gods, die naar eene bevrijding, een zedelijke opheffing uit de onzuiverheid en duisternis van het bijgeloof streefden, streed dapper tegen een beklemd gevoel in zijn binnenste. In de laatste weken was eene zich immer krachtiger openbarende verandering tot stand gekomen: de onschuldige, vroolijke onbevangenheid van den jongeling scheen plaats te maken voor het ernstige bewustzijn van den man. Ook de jeugdige bevalligheid zijner uiterlijke verschijning werd edeler en van meer beteekenis.

De wonderschoone jonkvrouw met het als goud schitterende haar, als wier redder hij op Geertruidadag was opgetreden, had hij niet weder gezien, en toch vervolgde haar liefelijk beeld hem overal. Wat hij aanvankelijk met ontroering had afgewezen, dat het heerlijke meisje tot het volk Israëls kon behooren, dat zij eene Jodin kon zijn, scheen hem nu door Eckehard's overtuigende redenen waarschijnlijk, ja bijna zeker toe. Voor eenige dagen had de kanonikus hem verklaard, dat de beide meisjes, die door Alemann zoo ruw bejegend waren, niet anders konden zijn dan de beide kleindochters van Zadok, met wien hij dikwijls op last van den Aartsbisschop Otto zaken had te doen. Bij eene dergelijke gelegenheid had hij eene van beiden gezien; wel slechts uit de verte, maar dat rood gouden haar, waarvan Adelgothus met zooveel verrukking gesproken had, en dat elders moeilijk zoo schoon en zoo overvloedig zou te vinden zijn, had hij op haar hoofd gezien.

Bij deze mededeeling van zijn vriend was het hart van

den jonker van smart en weemoed bijna bezweken; doch hij wilde zelf zien, zichzelf overtuigen. En daarom had hij laatstleden Zaterdag den domheer naar de grens van het Jodendorp begeleid, was getuige geweest van diens onderhandeling met Zadok, en het edele, waardige voorkomen en de zachte oogen van den grijsaard hadden onwillekeurig Adelgothus getroffen. Doch, hoe hij ook getuurd had, van het voorwerp van zijn vurig zielsverlangen had hij geen spoor kunnen ontdekken.

Eindelijk, toen Eckehard zich met vele omstandigheden van den last van den Aartsbisschop gekweten had, kon Adelgothus zich niet langer bedwingen, en, om een gesprek aan te knopen, had hij aan Zadok gevraagd: „Wat heeft u toch bewogen, waardige grijsaard! in dit kleine dorp uwe woonplaats te vestigen, daar toch, zoo als de hoogwaardige domheer zegt, prachtige kasteelen uw eigendom zijn?”

„Hierop zou ik u, edele jonker Von Steinvorde! veel kunnen antwoorden, doch dit ééne is voldoende: het behaagt mij alzoo.”

Adelgothus zag beschaamd voor zich neder, doch, het gesprek niet willende afbreken, vroeg hij op bescheiden toon: „Gij wilt mij toch het huis, waarin gij woont, wel aanwijzen? Is het dat daar, dat zich als een heerenhuis tusschen de andere huizen verheft?”

„Gij hebt het geraden, Jonker!” antwoordde Zadok kort, hoewel niet onvriendelijk.

„Wij moeten ons haasten,” vermaande de domheer; „vergeet dus niet, Vader Zadok, dat onze allergenadigste heer u over een uur verwacht.”

„Gaat onbezorgd huiswaarts,” antwoordde de grijsaard, zijn hoofd buigende; „juist over een uur sta ik zijne vorstelijke genade, den Aartsbisschop, ten dienste.”

Daarop wuifde hij met de rechterhand hun een' afscheids-

groet toe, en verwijderde zich, het aan de adellijke heeren overlatende, hetzelfde te doen.

„Hoe bevalt u deze Joodsche grijsaard,” vroeg Eckehard op den terugweg, „gelijkt hij niet op een der oude Patriarchen, zoo als wij ons die voorstellen? Of op een Profeet?”

„Ja, ja!” riep Adelgothus in vuur, „hij bevalt mij uitnemend. Zijne spraak, zijne edele gebaren, zijn gansche wezen: alles dwingt eerbied af. Als alle Joden waren gelijk deze, zou ik mij, geloof ik, met het verachte volk kunnen verzoenen; maar dat verachtelijke zwendelen; dat kruipen voor uwe oogen om u achter uw rug te vervloeken, God weet, dat ik het veracht als de pest. Die erbarmelijke schacherjoden, die geen schaamte noch eergevoel meer bezitten! die als de dieren zich laten vertrappen, om slechts de Christenen van hun geld te berooven, — o, ik haat ze als de zonde!”

„Adelgothus! mijn waarde!” hernam Eckehard treurig, „verwissel den zondaar niet met de zonde; de laatste moeten wij haten, maar de zondaren moeten wij liefhebben en zegenen, en vriendelijk en geduldig hen bekend maken met den weg des heils, om zoo mogelijk hunne oogen te openen, opdat zij *erkennen mogen het waarachtige licht*, dat in onzen Goddelijken Heiland, Christus Jezus, als het licht der wereld verschenen is. Ook aan het verachte en verstooten volk der Joden, ja zelfs aan hen vooral! moeten wij Jezus den Gekruisigde verkondigen; Jezus, die de Koning der Joden is; Jezus, de Zone Gods, die door hunne priesters uit nijdigheid ter dood is overgegeven. Ook hun moeten wij het Evangelie der liefde Gods verkondigen: „Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” O, dat wij hen allen, al die arme schacherende Joden, mochten heentrekken en bidden, naar het Hemelrijk!”

De volgende dagen ging Adelgothus als een droomende zijns weegs, en versterkte daardoor de liefdevolle bezorgdheid zijner moeder. Zij nam zich dan ook voor, het eerste vrije, gunstige oogenblik te gebruiken, om eens openhartig met haar zoon te spreken.

De stille Vrijdag scheen haar daartoe bijzonder geschikt, maar de stemming van haar echtgenoot en het daarop gevolgde voorval in de kerk hadden haar verhinderd: zij kon er niet aan denken, Henning nu te verlaten. Men had zijn rustbed, welks kussens overtrokken waren met Oranje-kleurige wol, met prachtige bloemen doorgewerkt, beneden gebracht, en daar lag hij nu op uitgestrekt, terwijl zijne gade zich dicht bij hem op een zetel had geplaatst, en Ethelina, nog wat bleek van den schrik, haar geel vlaskopje zoo dicht mogelijk tegen de moeder vleide. Adelgothus stond aan een der vensters en keek droomend naar het gewoel der wandelaars op den breeden weg, de hoofdstraat der stad, die heden bevrijd was van het door het aanhoudend droge weder anders onuitstaanbare stof. Van tijd tot tijd zwierf zijn blik naar het stille Paulina-klooster aan de overzijde, waarvan de namiddagklokken zoeven zich hadden laten hooren. Toevallig zag hij door de poort van het klooster den Karmelietermonnik binnegaan, dien hij op den bewusten dag aan Alemann's zijde had gezien, en dat deed hem er aan denken, dat deze ruwe burger nog ongestraft gebleven was, omdat Eckehard's overdreven vredelievendheid hem van de bestraffing had teruggehouden. In zulk gepeins verzonken, vernam de jonker de murmureerende woorden niet, waarin zijn vader zijne verveling uitspreekte over de hem omgevende rust.

Gelukkigwijze traden eenige vrienden binnen, die den veldheer eenige ophelderingen kwamen verzoeken, n.l. de Schout Busse von Haldensleben met zijne oudste dochter Tiburch, en de Burgemeester Hans von Keller,

„Waar Tiburch is, kan men zeker zijn, Von Keller te ontmoeten,” zei men schertsend in de stad. Daarom lachte de ridder Von Steinvorde, toen hij die beiden zag binnentreden.

„Dat is goed, Hans!” riep hij den Burgemeester toe; „waar het duifje is, mag de doffer niet ontbreken! Wat ben ik blij, dat gij komt; ik was anders van verveling omgekomen. Zet u, zet u!”

Adelgothus begroette de gasten op zijne beurt, reikte Tiburch vertrouwelijk de hand, en plaatste zetels voor de gasten, terwijl de edelvrouw zich verwijderde, om te bevelen, dat men wijn binnen zou brengen. Teruggekeerd, trok zij zich met Tiburch en Ethelina in een ander deel van het ruime vertrek terug, om aan de heeren volle vrijheid te laten.

„Verveelt gij u, vriend Henning? Nu, dat is een goed teeken,” begon Hans von Keller met een komiesch gebaar. „Wij vreesden reeds, na het noodlottige voorval in de Nicolaïkerk, dat bereids aller monden in onze goede oude stad in beweging brengt, u nog onmachtig te vinden. Het is dan waar, dat gij als een door den bliksem getroffen boom zijt nedergestort, en dat zes sterke mannen u niet weder konden oprichten?”

„Dwaasheid!’ riep de Schout, wien Vrouwe Gerborg een teeken gegeven had, „louter dwaasheid en fabelachtige opsmukking! De rollende sneeuwbal wordt steeds grooter, niet waar Henning?”

„Laat ons van betere dingen spreken: wij kunnen dat toch niet veranderen,” antwoordde de veldheer somber; „als onze goede Beschermmer, St Mauritius, mij nog maar een paar uren bijstaat! Met zonsondergang is het spook voorbij! Welk nieuws brengt gij mede?”

„Treurige dingen zijn er te over, maar verblijdende weinig, maar ik zal daarvan geen grijze haren krijgen, zoolang de Lente nog bloemen brengt,” sprak de Burgemeester met een zijdelingschen blik naar Tiburch.

„Hans von Keller kleedt ook den bittersten ernst in het gewaad der scherts, maar gelijk heeft hij,” bevestigde de Schout terwijl hij over zijn schoonen donkeren baard streek, „overal in het rijk ziet het er treurig genoeg uit. De zwarte dood, die helsche pestilentie, komt al nader en nader; reeds heeft hij zich over de Alpen vertoond; te Bazel sleepte hij vele edele lieden ten grave, en ook te Straatsburg in den Elzas is geen huis verschoond gebleven.”

„Van waar hebt gij deze sombere kennis der ellende?” vroeg de ridder von Steinvorde in groote spanning.

„Stil, stil!” wenkte Busse von Huldensleben met de hand, en ging met deftigheid fluisterende voort: „Van den heer Aartsbisschop zelven ontving ik de mededeeling. Gisteren na zonsondergang was ik bij onzen vorstelijken Heer, toen twee boden uit Avignon aankwamen met een verzegeld schrijven van den H. Vader.”

„En werd dat in uwe tegenwoordigheid geopend?” kon de Burgemeester zich niet onthouden te vragen.

„Wel zeker niet; Heer Otto trok zich daarmede terug, maar hij verzocht mij een weinig te wachten, omdat hij nog veel met mij te bespreken had. Na een klein uur zond hij zijn page, die mij in de studeerkamer van den vorst leidde, waar onze allergenadigste heer mij eervol een zetel aanbood.”

„Verneem in het kort, heer Schout!” begon Otto met zijne gevoelvolle stem, hoewel op gedempten toon, „wat Clemens VI in een vertrouwelijk schrijven mij mededeelt.” En nu verhaalde de Vorst van de verschrikkelijke verwoestingen der pest, die door kooplieden uit het Oosten naar Sicilië en in de haven van Toskane was gebracht, zich van daar over geheel Italië had verspreid, en vervolgens in Frankrijk, Spanje, Engeland en thans ook in Duitschland zich had vertoond.

„Geen stad, geen dorp, geen huis op ons halfgrond,”

zeide hij, „ontgaat dit heerschende, alles verwoestende kwaad; overal raast het met ongeloofelijke woede. Te Avignon, waar alle begraafplaatsen reeds met lijken gevuld waren, heeft Clemens VI een uitgestrekt veld gekocht en gewijd, en bestemd tot begraafplaats voor de slachtoffers der pest. Hij heeft dit veld *Campus floridus* gedoopt, en de lieden gedwongen, voor elk lijk, dat zij er begraven zouden, twee groschen te voldoen. Ook ziekenverplegers huurde hij, en deelde doodshemden uit; — waarlijk, hij heeft al het mogelijke gedaan, om de onheilvolle krankheid van de grenzen te bannen. Maar hij vreesde dat ook onze stad niet verschoond zou blijven.”

De Schout zag rondom zich, om waar te nemen welken indruk zijne jobstijding gemaakt had. Vrees en onzettende atkeer spraken uit aller gelaat; zelfs de blijmoedige Burgemeester kon een geheimen schrik niet onderdrukken bij de gedachte, dat de liefelijke Tiburch een prooi van dezen ontzettenden vijand kon worden.

„Tegen zulk een vijand vermoogt gij, dappere veldheer! zoo min als alle legioenen der wereld, niets,” zei Hans von Keller, terwijl een diepe zucht uit zijn beklemd hart opklom. „Laat ons vluchten, vrienden! De wijk te nemen voor een vorst der duisternis is ook voor den dapperste geen schande. Wellicht is er in het hooge Noorden nog een vreedzaam eiland, waar wij ons kunnen ophouden, totdat hier het gevaar voorbij is. Wat zegt gij daarvan, schoone Tiburch?”

„Ik meen,” antwoordde zij met fijnen lach, „dat wij niet wijken van den post, waarop de Heer ons geplaatst heeft. Wij ontgaan het ons bestemde lot niet; al nam ik de vleugelen van den dageraad en vloog tot aan het uiterste der zee, ook daar zou Zijne hand mij kunnen treffen.”

„Ik denk er even als Tiburch over,” sprak de edelvrouw, den kring der mannen naderende. „Laat ons met alle vlijt

voorzichtigheid gebruiken, maar als het zijn moet, den vijand mededig onder de oogen zien: wie vreest, is al verslagen."

"Ik weet toch niet," sprak de veldheer nadenkend, „of het niet raadzamer is, voor den wreedaard uit den weg te gaan. Voor mij zelve denk ik niet aan de vlucht; mij bindt mijn ambt; maar gij, Gerborg, en Ethelina, zoudt onder bescherming van den jonker kunnen reizen, en naar uwe Tante te Riga gaan, die u met open armen ontvangen zal."

"Het behaagt u te schertsen, mijn Heer en Gemaal. Gij zoudt toch niet in ernst kunnen verwachten, dat uwe trouwe echtgenoot u in tijden van gevaar verlaten zou! Wie zou u bijstaan, wanneer die zwarte pest ook u met hare grimmige tanden zou aanvallen? wanneer"

"Stil, vrouw! schets dat beeld niet duidelijker. Met alle vijanden spot ik, uitgenomen zulke, die men niet in open, eerlijken strijd kan tegentreden. Wanneer gij niet gaan wilt, zoo blijf mij nenthalve!" besloot hij met innerlijke voldoening.

"Wij blijven ook hier bij elkander, lieve Vader!" sprak Tiburch met hare diepe stem, en legde hare slanke hand op haars vaders schouder, wat Hans von Keller niet zonder ijverzucht kon zien.

"Brengt gij nog andere tijdingen van Avignon?" vroeg Henning aan den Schont.

"Waarlijk," knikte deze beteekenend. „Niet slechts van de ontzettende pest, ook van hare oorzaken spreekt Clemens VI in zijn brief. Z. H. kan niet gelooven, dat de Joden de oorzaak dezer ziekte zijn, daar zij ook heerscht in landen, waar geen Joden wonen. Hij beveelt daarom den Aartsbisschop, de beide bullen van 4 Juli en 26 September van het vorige jaar nogmaals openlijk in de kerken bekend te laten maken. In deze bullen wordt ieder verboden, op straffe van den ban, een Jood te doden, te

verwonden, te plunderen en met geweld te doopen, tenzij hij door de overheid worde schuldig bevonden."

Door een' luid lachen stoorde Henning den spreker. „Ha, ha, ha!" riep hij, zich schuddende van het lachen, „te Avignon verstaat men de kunst, om een achterdeur open te laten. Die buitengewone toezegging, welke als genadig bewezen, allerhoogste en allerchristelijkste bescherming der verharde en bedriegelijke Joden wordt aangeprezen, trekt men glimlachend weder in, en wanneer zij dan door het hoogloffelijk schepengericht of den eerbaren raad worden schuldig geacht, kost het hun toch het leven. Summa summarum! de Joden zijn vogelvrij, en de pauselijke banvloek zal wel uitblijven."

„Maar kan er dan niets gedaan worden, Vader! om aan dien pauselijken bul kracht te geven?" liet zich de stem van Adelgothus bescheiden hooren. „Is het dan niet ongehoord gruwelijk en zondig, om onschuldige menschen te martelen en te dooden?"

Dezelfde jongeling, die voor weinige dagen nog zoo verachtelijk over de Joden gesproken had, brak in dit bedenkelijk oogenblik met edele vrijmoedigheid eene lans voor de ongelukkigen.

„Wie zegt u, dat zij onschuldig zijn?" schreeuwde de veldheer, en even als 's morgens zwol ook nu weder onheilspellend de toornader op zijn voorhoofd. — „Wie heeft u zoo diefachtig achter mijn rug tot een Jodenvriend gemaakt? Zoo, Jonker, nog nauwelijks huwbaar, en nu reeds met een driest voorhoofd u verzettend tegen de meening van uw eigen vader! Wacht kuiken, wij zullen je dat anders leeren!"

Vrouw Gerborg kwam bemiddelend tusschen beiden. „Wind u niet op, Heer!" sprak zij vriendelijk, nam eene groote aarden wijnkruik met twee ooren en nauwen hals, (een uit Rome afkomstig familiestuk) van de tafel, nam

even een teug, en bood haar toen aan Busse von Haldensleben.

De Schout sprong op, boog ridderlijk voor de edelvrouw en sprak: „De wijn, door schoone lippen geproefd, is een verteederend vuur, verwarmt het hart en verheldert de oogen. Henning, aan uwe edele huisvrouw zij deze dronk gewijd!” Dit zeggende, nam hij een krachtigen teug, en bood den ridder den beker.

Deze wees echter met de hand den dronk af, en sprak toornig:

„Heden niet, want de toorn kookt in mij; in een overstroomenden beker giet men de edele Godsgave niet.”

„Gij laat ons een blijden troost, Henning!” riep de Burgemeester lachend, terwijl hij den beker nam; „die duivelstoorn heeft u het verstand niet ontnomen. Gij doet naar het versje:

„De wijn is voor het hart met opgeruimden zin;

Doch in het boos gemoed brengt hij den duivel in.”

Merkwaardig was de verandering, die bij het hooren dezer woorden met den veldheer voorviel. Zijne oogen pulden uit; zijn mond vertoonde een krampachtigen trek; hij sprong woest op, sloeg met de groote vuist zijner rechterhard op zijne linkerhand, en schreeuwde als naar adem hijgende: „Betooverd, betooverd! Reeds van zonsopgang af betooverd! En wie heeft het gedaan? Het vervloekte Jodenvolk heeft het gedaan, dat door mijnheer den Jonker in bescherming genomen wordt, gelijk eene zwakke jonkvrouw een spartelende vlieg beschermt.”

Adelgothus' gelaat werd rood. Reeds wilde een ras woord van zijne lippen dringen, toen hij getroffen werd door den blik zijner moeder, die met haar oogen hem scheen te bidden: „Houd u in, het is uw vader!” En hij onderdrukte de onstuimige golven van gekrenkte gevoelens. Gelaten, doch niet zonder beven sprak hij: „Wind u om mijnentwil niet op, heer vader; den weg, dien gij in eene zaak na

rijpe overweging voor goed houdt, zal ook uw zoon bewandelen, als in uwe eigene voetstappen."

"'t Is je geraden, 't is je geraden, Jonker," sprak de vertoornde vader, half bevredigd; doch men bemerkte wel, dat wilde stormen, nu een weinig afgetrokken, door de geringste oorzaken weder konden terugkeeren en zich nog vreeselijker openbaren.

"Hebt gij eenig bewijs, dat de Joden in de tooverkunst ervaren zijn?" wendde zich de Schout tot den nauwelijks bevredigden Henning, tot groot verdriet der bezorgde huisvrouw, die zoo even in stilte hare heiligen gedant had voor hunne vriendelijke hulp, zoodat de booze, Gode mishagende twist tusschen vader en zoon was geëindigd; en nu kwam door de onvoorzichtige vraag van den Schout de vrede op nieuw in gevaar. Deze echter had zich voorgesteld, zich te plaatsen aan de zijde van Adelgothus, die, als de achtenswaardige en rijke spruit van een oud voor-naam geslacht, hem een veel geschikter echtgenoot voor Tiburch toescheen dan Hans von Keller, die reeds ouder dan veertig jaar was. Daarom voegde hij aan zijne vraag toe, nadat hij haar nog eens herhaald had: „Zonder bewijs mogen wij de Joden wel geen martelaars maken; anders krijgen wij het met onzen vorstelijken Heer te kwaad, die groote zaken heeft met den ouden Zadok."

"Den kabbalist, den Nekromant, zooals zijn eigen volks-genooten hem noemen," wierp Henning verachtelijk in, waarna hij zijne stem verhief, en vertoornd uitriep: „Hij is het, die goddelooze dienaar der zwarte kunst, die met den overste der hel omgang heeft! Hij is het, die mij heden de poets gespeeld heeft, heden juist op den Goeden Vrijdag, en mij in zijn duivelschen kring gevangen houdt. Ik weet het wel; ik heb het gezien aan zijn blik, toen hij laatstleden Zaterdagavond aan de deur van het Bisschoppelijk paleis mij ontmoette; maar, zoowaar ik veldheer van

het aartsstift Maagdenburg ben, ik zal niet rusten, voor ik hem zal hebben ontmaskerd, en hij tot hen behoort, die door de overheid des lands met recht schuldig bevonden zijn. Gij, Busse, zult zelf tegen hem rechten; ik zal u het bewijs verschaffen.”

Bij zijne laatste woorden werd de deur der kamer vrij heftig opengestooten, en Sabine, de oppasseres, verscheen met een teeder, oogenschijnlijk bewusteloos kind in de armen; luid klagende, naderde zij tot de edelvrouw.

Reeds voor een poos was Ethelina, wie het gesprek der volwassenen verveelde, van de zijde der moeder weggeslopen, en had met Jutta in den tuin gespeeld. Juist wilde zij iets opvangen, dat hare speelgenoot haar toegeworpen had, toen een klein spits steentje uit een naburigen tuin geworpen werd, dat het spelende kind aan het voorhoofd trof. Zonder eenig geluid te geven, viel zij ter aarde, terwijl enkele bloeddruppels, op het zien waarvan Jutta bevreesd wegliep, op haar bleek voorhoofd parelden, en over hare verbleekte wangen liepen. Zoo vond Sabina het kind, dat zij luid jammerende in de kamer bracht.

Ridder Von Steinvorde, die in zijn krijgsvolgend hart groote teederheid koesterde voor zijn zacht, vlaskoppig meiske, nam de kleine voorzichtig uit de armen der verpleegster; en legde haar behoedzaam op zijn eigen rustbed neder. Doch terwijl Vrouwe Gerborg voor haar kind nederknielde, en met in wijn gedoopt wit linnen de nog steeds zacht bloedende wond wiesch, sloeg Henning zich voor het voorhoofd, en riep met ontzaglijke smart: „Ook dat nog, ook dat nog! Nu heeft die boosaardige Jood mijn kleine Lina tot een wassen beeld gemaakt; zie hoe hij haar gepijnigd, ja misschien gedood heeft!”

„Maar, lieve Vader!” waagde Adelgothus op te merken, „die verwonding kan toch heel natuurlijk zijn. Misschien heeft een kwade jongen den steen geworpen.”

„Dat is in ernst ook mijne meening,” viel de Schout in.
 „Maar mijne meening is dat niet! Ik weet, dat de oude Jood Zadok een tovenaars is!” riep de Burgemeester fanatiek, en zijne blijmoedige, goedige trekken namen eene uitdrukking aan van boosheid en vijandschap. „De nicht mijner dienstmaagd heeft in dat Jodenhuis gediend, en die heeft mij in vertrouwen medegedeeld, dat het met den oude niet pluis is.”

Tiburch, die tot hiertoe slechts toegelusterd had, liet thans hare heldere, ietwat diepe stem hooren, en sprak: „Ei, ei! heer Burgemeester! wilt gij met uw meidenpraatjes olie in het vuur werpen? Mij dacht, dat de regeering eener stad slechts bedachtzaam op goed overwogen gronden mocht oordeelen en veroordeelen. Wilt gij zoo ras het vonnis uitspreken, waardoor de eer, misschien zelfs het leven, van een grijsaard getroffen wordt?”

Dit zeggende, was zij, zich den indruk bewust, dien zij op hem uitoefende, hem genaderd, terwijl in hare donkere oogen een bede en een bevel te lezen was.

De arme Hans gevoelde zich als op de pijnbank. Niet de minste twijfel rees in hem op aangaande de schuld van Zadok. „Zoowaar twee maal twee vier is,” sprak hij tot zich zelve, „zoo zeker beoefent die oude Jood de tooverij; maar wat moet ik doen? Tiburch, de jonkvrouw mijner keuze, wier hand ik morgen aan haren vader vragen wil, Tiburch houdt hem onschuldig. O, onverdragelijk verschil! Mag ik haar door tegenspraak ontstemmen? Erbarmt u, gij heiligen! en redt mij uit deze moeilijkheid!”

En juist op dat oogenblik, — („of de aanroeping der heiligen ook een kostelijk middel is!” sprak hij in blijde stemming tot zich zelve), opende de kleine jonkvrouw hare oogen, en aller opmerkzaamheid, ook die van Tiburch, richtte zich op het ontwakende kind.

Vrouwe Gerborg, die ditmaal in haar moedersmart niet

de heiligen te hulp geroepen had, maar haar hart had uitgestort voor den Verlosser, prees nu den Vader in den hemel, die door onzen grooten, Goddelijken Geneesheer en Redder, Jezus Christus, haar lief kind het leven als teruggegeven had. De dappere veldheer juichte in zijne vreugde als een kind, en daar de schemering hoe langs zoo meer alles met haar sluier omgaf, gevoelde hij zich eindelijk bevrijd van het tooverspook, en riep zijn' vrienden lachend toe:

„Wie met den linkervoet het eerst zijn bed verlaat,

„Hij is betooverd tot de zon weer ondergaat!”

Waarop Hans von Keller vroolijk volgen liet:

„Wie fier en kloek den demon tegenstaat,

„Ziet hoe de demon als een damp vergaat!”

„Daarbij zullen wij het laten,” zeide de Schout, terwijl hij Adelgothus hartelijk de hand ten afscheid drukte, „wij moeten vertrekken. Reeds te lang wachten thuis Tiburch's zeven zusjes: zij schreien als raven, wanneer zij maar iets te lang wegblijft. Het goede meisje verzorgt en verpleegt de lieve wurmpjes dan ook zoo teeder als eene moeder. — Gij zijt in lang niet bij ons geweest, Jonker; verzuim niet, eens aan te komen!”

Terwijl de Goede Vrijdag zoo stormachtig in het huis van Von Steinvorde voorbijging, werd de kanonikus Eckehard in den namiddag van dien dag bij zijn' vader geroepen. Eene bedenkelijke ongesteldheid, de mogelijkheid van een nabijzijnd afscheid had den ouden Graaf bewogen, zijn zooq de inlichtingen niet langer te onthouden, welke door dezen op de meest bescheiden en hartelijke wijze waren verzocht. Zoo zou dan nu eindelijk het zoo vurig begeerde onderhoud met zijn' vader plaats hebben, maar de bevrediging van zijn verlangen vervulde hem niet met blijdschap: hij kon een bang gevoel niet onder-

drukken, en vreesde, den geliefden vader ernstig lijdende te vinden.

Gehuld in een lang monnikachtig gewaad van witte wol werd de eenzame door Eckehard gevonden, bevende nedergezeten in de nabijheid der deur. Grootte houtblokken brandden op den vuurhaard, doch hun gloed scheen niet in staat, zijne verstijfde leden te verwarmen: hij beefde zichtbaar.

Na een zwakken handdruk en een smartelijken blik op zijn schoonen, maar zoo bleeken, ernstigen, treurenden zoon, begon Graaf Hendrik met zeer bewogen stem: „In den Naam van Jezus, den Gekruisigde, in den Naam van den Zone Gods, die een Priester is in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek; in den Naam van Hem, onzen grooten Hoogepriester, die in de dagen Zijns vleesches gebeden en smeekingen tot Dengenen, die Hem uit den dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd heeft; in dezen allerheiligsten Naam wil ik voor u, kanonikus! mijne biecht afleggen.”

„Toch niet, mijn vader! niet alzo!” sprak de jeugdige domheer, en zijne oogen rustten vol innige deelnemende liefde op de ingezonken gestalte van den bekommerden man. „Niet als Priester, maar als zoon, als uw eenige, u hartelijk vereerende zoon kom ik, om uit uwen eerwaardigen mond te vernemen, wat gij, geliefde Vader! goed vindt mij mede te deelen!”

„Neem het zoo ge wilt, Eckehard! doch verhinder mijn vermoeid hart niet, om zich van zijn zwaren last te ontdoen. Geen wandelaar, die in de middagzon op een onbeschaduwde pad daarheen gaat, kan zoo sterk naar koelte en schaduw verlangen, als mijne ziel verlangt naar een gesprek met u. — Waarom die begeerte niet vroeger in mij ontwaakte? zoudt gij kunnen vragen, en ik zou er geen antwoord op kunnen geven. Ik weet zelf niet, hoe

mijn hart zoo lang ongevoelig bleef voor alles, behalve voor de alles verterende smart over mijne verloren vrouw, en de liefde tot u, mijn kind en de erfgenaam van mijn naam. Mijn Eckehard, twijfel er niet aan, ik zeg het met trots: erfgenaam van mijn naam!

Bevangen door een zielverduisterenden waan, vertrad ik Gods zegen met voeten, en bestemde u, den laatsten loot van een overouden en uitgelezen edelen stamboom reeds in den teederen kinderleeftijd tot den echteloozen staat. Ik deed dit, opdat, nadat Oda's oogen door den dood gesloten waren, nooit weder een vrouw den trotschen naam Gravin van Asseburg voeren zou."

De eenzame man bedekte zijn kommervol gelaat met de hand, en wyl Eckehard hem niet in de reden viel, vervolgde hij zijn droeve belijdenis aldus: „De smart over het onverwachte verlies mijner jonge gemalin, het schoonste en liefelijkste sieraad van mijn huis, was zoo onbetuigd, dat mijn geest er door verward en in donkere onheilvolle nevelen gekluisterd geraakte.

Vast besloot ik, nadat mijne zonne was ondergegaan (uwe moeder bezat het heerlijkste goudkleurige haar, dat ooit een vrouwenhoofd heeft versierd), geen ander vrouwelijk wezen rondom u te dulden. Nog slechts eenmaal zag en sprak ik de zuster mijner Oda, Vrouwe Gerborg von Steinvorde, en nam haar plechtig de gelofte af, nooit tot iemand een woord te spreken over het bestaan uwer zuster. Het meest haatte ik haar, de onschuldige oorzaak van mijn ontzaglijken jammer, de kleine Mechtildis, wier kinderlijk weenen mijn hart doorboorde als vurige pijlen; wier aanblik ik kon noch wilde verdragen. Ten einde haar bestaan te verbergen, weigerde ik Mechtildis den naam, dien ik eens vol blijdschap aan de geliefde mijner ziele geschonken had, en beroofde ik het hulpeloze offer mijner door smart verwarde hersenen van het vaderlijk huis. Als Mechtildis Tegenspoed

wilde ik haar door hare min, de vrouw van den brouwer Thomas aan den Zuiderberg, laten opvoeden.”

Eckehard viel zijn vader in de reden. „Waar ligt het huis van dien man?” vroeg hij bijna heftig.

„Voor den St. Michaëlstoren, tegenover het Jodendorp”, antwoordde Graaf Hendrik, en er slechts aan denkende, zijne biecht ten einde te brengen, ging hij voort:

„Wonderlijk snel bewilligde de vrouw in mijn plan en zwoer een duren eed, dat zij de kleine nooit met hare ware afkomst bekend zou maken. Op haar 15^{den} jaardag zou Mechtildis in het St. Agnieten-klooster als novice intreden, opdat zij door de onthouding en stilte van het kloosterleven boeten zou voor de onbewuste zonde, door hare geboorte een heilige van het leven te hebben beroofd. — Doch God de Heer had het anders besloten!”

Eckehard stond als bedwemd; alsof een krachtige maalstroom hem aangegrepen had, gaf hij zich over: hij moest maar luisteren. De kranke sloot het witte wollen kloostergewaad vaster om de sidderende leden, en zette zijn verhaal voort:

„Door eene groote som gelds, welke ik aan de min ter hand stelde, verzekerde ik den welstand dezer lieden, en stelde hen in staat, de opvoeding van het hun vertrouwde kind te bekostigen, en haar al de voordeelen, voor hun stand toegankelijk, te verschaffen. Met de nadrukkelijke verklaring dat ik, hoewel zonder bepaalde kennisgeving, toch gedurig vernemen wilde, hoe het met het kind ging, meende ik mijn vaderplicht te hebben volbracht, en ontsloeg de min, zonder het teedere kind in hare armen ook zelfs een laatsten blik te schenken, een laatste vaderlijke teederheid te bewijzen.”

Een smartvolle zucht ontglipte aan den geprangden boezem van den verhaler; zijne ingezonken gedaante boog zich nog meer te zamen, en hij streed merkbaar, toen hij vervolgde:

„Van dat uur af wilde ik dood zijn voor de buitenwereld;

wilde ik met de smart, die mijn hart doorknaagde, mij in een woestenij, door mij zelve ingericht, opsluiten. Dood was ik ook voor de liefelijkheid der natuur, voor het gezang der vogelen en het bloeien der boomen; de Mei met haar pronk, de maand, die mij van mijn kostbaarsten schat heeft beroofd, vervulde mijn kranke hart met droefenis; ik liet mijne kamer verduisteren, en vergunde zelfs niet aan het lieve hemellicht, om den levensmoede te beschijnen. Maar hoe zeker ik mij ook afgesloten meende, toch drong al spoedig een bericht tot mij door.

Met vasten en gebeden had ik den dag doorgebracht; geen troostende lichtstraal wilde mijne gemartelde, dwalende ziel verlichten, zoodat ik met Job klaagde: „Als mijn verdriet recht gewogen werd, zou het zwaarder zijn dan het zand der zeeën: want de pijlen des Almachtigen zijn in mij, welker vurig venijn mijn geest uitdrinkt: de verschrikkingen Gods rusten zich tegen mij.” Duistere nacht scheen in en rondom mij te heerschen: daar opende zich onhoorbaar, als door de hand van een geest aangeraakt, de deur van mijn klaagvertrek en kluis; de oude, doofstomme portier, de eenige, die toen tot mij durfde doordringen, kwam binnen, en legde een vastgesnoerden bundel papieren voor mij neder, waarna hij zich verwijderde, even onhoorbaar als hij gekomen was.

Ontevreden, omdat ik in mijn lijden gestoord was, stootte ik den bundel met den voet van mij, maar waar ik ook heenzag, overal aanschouwde ik hem, zoodat ik eindelijk, om er van bevrijd te worden, den bundel opnam. Ik opende hem, en zag een blad, waarop in duidelijk schrift de woorden te lezen stonden:

„Mechtildus Tegenspoed stierf den 4^{den} Juni, en is des anderen daags alhier begraven.”

„Dood! dood!” riep Eckehard met een bloedend hart, „mijn arm ongelukkig zusje dood!”

„Dood! dood!” herhaalde Graaf Hendrik somber, en staarde droevig voor zich heen.

„Arme, lieve Vader! wat moet gij geleden hebben!” sprak de domheer, zich bedwingende, en de hand des zieken liefdevol in de zijne nemende. „En die smart hebt gij zoo lang alleen gedragen?”

„Niet lang, niet lang, mijn zoon!” hernam de oude met droevige stem; „mijn geweten ontwaakte te dien dage nog niet. Met afschuw wierp ik het blad weg, schelde luid en beval den portier, wien ik door gebaren mijn wil bekend maakte, het te vernietigen, en alles wat er mede in betrekking stond, verre van mij te houden. De getrouwe oude, die den boozen demon in mijn binnenste vreesde, sprak mij niet tegen, maar verwijderde zich op zijne eigenaardige, stille manier.”

Diepe moedeloosheid vervulde het zachte gemoed van Eckehard. Zijn liefelijke droom, eene beminde zuster te zullen vinden, verdween als een luchtkasteel; de teedere knop was in de kiem verstikt; de doopeling, van wie hij gelezen had, had hare ruwe verwijdering uit het voorvaderlijk kasteel slechts weinige weken overleefd. Zijn teeder hart drong hem, om een klaagzang te wijden aan zijne verloren zuster; maar mocht hij zijn zieken, nedergeboegen vader hieraan blootstellen? Had de arme niet achttien jaren van zijn leven doorgebracht in die groote, zielverwoestende smart? Vorderde het ontwaken zijns geestes uit een lang leven in sombere nevelen, eischte ook de zwakheid van zijn lichaam, dat door bovenmatig vasten uitgemergeld was, niet dringend, om hem te verschoonen?

„Laat u op uw rustbed dragen, lieve Vader!” vroeg Eckehard vriendelijk, doch hij zag te vergeefs naar een rustbed om: ook dit genot had de kluisenaar zich ontzegd. Een harde houten zitplaats was alles, wat hij in deze reeks van jaren had gebruikt. Met smartvolle verbazing ontdekte

de jonge geestelijke, wat hem als kind was ontgaan, welk een leven van ontbering zijn arme beklagenswaardige vader had doorgebracht. Pijnlijke beschuldigingen en bittere spijt, dat hij nooit eene poging had aangewend, om zijn vader op den rechten weg te leiden, vervulden zijn ontvankelijk hart.

„Zal ik hier een leger laten bereiden, of wilt gij mij in eene vriendelijker kamer volgen, waarde Vader? Gij zijt zwak, en hebt behoefte aan rust en zorgvuldige verpleging. Wanneer gij het goed vindt en het u aangenaam is, blijf ik bij u, tot dat gij sterker, tot dat gij genezen zijt.”

„Genezen,” fluisterde Graaf Hendrik, en een zachte flikkering sprak uit zijne door veel weenen gesloten oogen, „geheel genezen zal ik eerst dan zijn, wanneer dit aard-sche huis van mijn tabernakel gebroken is en ik een hemelsche woning ontvangen heb, wanneer ik thuis zal zijn bij den Heer.”

Van uitputting hield hij op, en eerst nadat Eckehard hem voorzichtig eenige druppels wijn had doen genieten, begon hij weder:

„Hoor nu mijne biecht ten einde. Ik dacht niet meer aan het ongelukkige kind; doch toen onder Gods wondervol bestuur dat oude getuigenis in uwe handen kwam, en gij voor mij stond met de vraag: „Vader! wat is er van mijne zuster Mechtildis geworden?” werd deze vraag voor mij als eene dreigende aanklacht, die zich gedurig verhief: toen was mijne ure geslagen. Toen verdwenen de nevelen, die zoo mijne ziel hadden omhuld, dat zij niet meer in staat was, onderscheid te maken tusschen waarheid en leugen, recht en onrecht, dag en nacht. Toen werden de ijzeren banden verbroken, die mijn geest in den kerker van somberen waan gekluisterd hadden: onverbloemd, in naakte hatelijkheid aanschouwde ik mijne

zonde, de zonde der zelfzucht, waaruit alle overige zonden geboren worden. Vernietigd zonk ik op mijne knieën, bedekte mijn aangezicht met de handen, en waagde het niet, mijne oogen tot den Heilige in den hemel op te heffen, totdat eene inwendige stem der vertroosting mij het woord van den Psalmist in herinnering bracht: „Een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God! niet verachten.” Toen wierp ik mij neder aan de voeten van Hem, die met lokkende stem vol eeuwige erbarming gesproken heeft: „Komt tot Mij, allen gij, die vermoeid en belast zijt, Ik zal u rust geven!” Ik vluchtte tot den Heiland van zondaren. Hoe lang ik in de diepste verslagenheid heb verkeerd, alvorens de hemelsche dauw der Goddelijke genade mijne ziel verkwikte, weet ik niet, maar ik voelde mij lichter en lichter, tot dat eindelijk een zoete vrede mijn hart vervulde. Ja, mijn Eckehard! ik gevoel mij zalig, doch zalig in hope; want volkomen genezen van alle jammeren en ellenden der wereld, van alle zonden, kan ik eerst daar zijn, waar ik niet meer een vreemdeling zal zijn, maar een medeburger der heiligen en huisgenooten Gods; waar de verlost des Heeren komen met gejuich, en eeuwige vreugde en zaligheid hunne onverwelkelijke erfenis is. Moge God u, geliefd kind! genadig bewaren voor de dwaalwegen, waarin uws vaders' ziel zoo lang verzonken is geweest. Denk er aan, dat ik mij in de zalige gewesten verblijden zal, wanneer gij, den geestelijken stand verlatende, eene geliefde vrouw als Gravin van Asseburg aan uw hart zult drukken. Wilt gij echter voortdurend de kerk blijven dienen, dan onthoud ik u toch daarom mijn vaderzegen niet.”

Geheel uitgeput, leunde de scheidende zijn vermoeid hoofd op de borst van zijn' zoon, die bij hem lag nedergeknield.

„Eerst naar beneden in de doodsschaduw van den

Goeden Vrijdag, en dan naar boven, naar het heldere, eeuwige, zalige licht," fluisterde hij zacht.

Heerlijke vrede teekende het gelaat van den stervende. Nog eenmaal opende hij den mond; „Jezus neemt de zondaars aan," fluisterde hij; bijna onmerkbaar boog zich zijn hoofd; — de eeuwige Lente was voor hem aangebroken.

Lang, zeer lang bleef Eckehard biddende bij het lijk zijns vaders; toen stond hij op, droeg den ouden doofstomme de zorg voor het lijk op, beloofde den volgenden dag weder te komen, en keerde daarna terug naar zijn paleis. In zijne studeerkamer gekomen, wierp hij zich moede en afgemat op het rustbed, sloot zijne zwaarmoedige, nu vooral treurige oogen, en bleef een wijle roerloos liggen. De sterfdag van den Verlosser, ook de sterfdag zijns vaders! Wat donkere beelden vervulden zijn geest! Ook hij, de jongeling, wenschte ontbonden te worden en met Christus te zijn. Welke bekoring kon het leven, kon de wereld hem bieden, nu hij vader en zuster, nu hij alles verloren had?

„Maar is het dan waar?" vroeg hij zich zelve. „Hebt gij waarlijk niets meer op deze aarde te doen? Zou uw arbeid hier zoo kort, zoo licht zijn?"

Daar kwamen hem twee dingen voor den geest, die hij in de eerste plaats noodzakelijk doen moest, n.l. den geliefden doode begraven, om vervolgens het graf zijner zuster te zoeken, en haar overblijfsel in het familiegraf te doen bijzetten. Ware het mogelijk, en wijl Mechtildis te Zuiderberg begraven was, scheen het hem niet zoo zwaar, dan moest het kind, al was het dan ook laat, aan de zijde harer voorouders plaats nemen. Met de noodzakelijkheid om te arbeiden, keerde ook de geestkracht terug, en de jeugdige Domheer stond op, om den aartsbisschop zelf de tijding te brengen van het plotseling sterven zijns vaders, en met dezen, die als een oudere vriend hem steeds be

handelde, te spreken over de voorbereiding tot een waardige begrafenis van Graaf Hendrik van Asseburg.

„Is Uwe Hoogwaardigheid een ongeluk overkomen?” waagde de oude vertrouwde dienaar te vragen, die uit het Asseburgsche huis den domheer in zijn priesterstaat was gevolgd, toen hij zijn meester zoo bleek en wankelend zag heengaan, en hoorde hoe hij met zachte stem aan twee knechten beval, hem voor te lichten. En toen hij geen antwoord ontving, vroeg hij dringender:

„Er is toch geen ongeluk gebeurd met uw genadigen Heer Vader?”

„Mijn vader heeft deze wereld verlaten.” Dit was alles wat Eckehard's beklemd gemoed den getrouwen dienaar kon antwoorden.

IV.

GEWICHTIGE ONTHULLINGEN.

Met storm en regen en sterke hagelbuien was de Mei-maand in het land gekomen, nadat de gewoonlijk zoo veranderlijke April eene lange reeks van schoone, warme, zonnige voorjaarsdagen had gebracht, waarop de natuur zich in veld en bosch en tuin op het liefelijkst had getoond. Heden nog, (het was een zonderling schouwspel te midden van al het groenen en bloeien) dansten groote sneeuwvlokken door de lucht, die zich zoo ras zij den grond bereikten, of met het frissche groene loofdak der boomen in aanraking kwamen, in water oplostten.

En water was er overvloedig! De bodem was er zoo

van doordrongen, dat hij niet meer in staat was de nederstortende hoeveelheden in zich op te nemen, zoodat zich groote plassen vormden in tuin en hof, op veld en straat, — kortom overal! De wegen waren bezwaarlijk, ja niet zonder levensgevaar te betreden.

Dit had vader Zadok genoodzaakt, een voorgenomen tocht naar Maagdenburg op dezen namiddag op te geven. Terwijl hij nu zijne jongste kleindochter verwachtte, welke hij door Sara bij zich had doen ontbieden, was Hensell tot hem gekomen, die sinds den Sabbatavond, waarop hij zijn geldgordel, met welks inhoud hij anders zoo pronken kon, voor de armen bestemd had, in onmiddellijke betrekking tot Zadok stond. De even doelmatige, als liefdevolle behandeling van den grijsaard opende het ruw gemoed van dezen verwilderden man van lieverlede voor beschaving, voor godsdienst, hoewel zijn terugkeer tot het goede nog vaak onderbroken werd door tal van afzwerfingen tot zijn voormalig treurig bestaan.

Door Hensell had Zadok het godslasterlijk plan der ontevreden vernomen, en nog maar juist tijd gehad hen van de volledige uitvoering terug te houden. Reeds waren Smol en zijne kameraden bij het kerkhof bezig, het hooge kruis op te richten, toen vader Zadok, gansch alleen, ongewapend en weerloos, de zwakke grijsaard! in het midden der ruwe bende verscheen, en vrij en onbevreesd, de lendenen met de waarheid omgord, hun het zondige hunner onderneming voor oogen hield. „En waar vindt gij een dergelijk voorbeeld bij de Christenen?” voer hij voort. „’t Is waar, zij haten en verachten ons; zij benijden menigeen onder ons zijn goud en zilver; zij zouden, wanneer het in hunne macht was, ons wellicht van de aarde uitroeien, gelijk men verderfelijk onkruid uitroeit, maar wie is daarvan de schuld?”

„Dat het vervloekte Christenvolk de schuld daarvan

draagt, is toch zoo klaar als de dag!" schreeuwde Smol.

„Niet het Christenvolk, maar gij zijt zelf de schuldenigen," sprak Zadok met groote kalmte. „Waarom heft gij uw hoofd niet op, wanneer zij uwe menschenwaarde met voeten vertreden? Maar ach! waarom maakt gij het hun zoo onmogelijk, uwe menschenwaarde te erkennen? Waarom maakt gij u zoo onaangenaam door uitwendige onreinheid, door kruipen en kermen? Wie zijne ziel rein houden wil, die zorgt ook voor reinheid des lichaams, en houdt zich vrij van onwaardig kruipen, waardoor hij zich gelijk stelt met het onverstandige schepsel. En nu wilt ge, voor hetgeen gij zelven veroorzaakt, zulk eene onwaardige wraak nemen! Waar, ik herhaal het, vinden wij bij Christenen iets dergelijks? Hebben zij wel ooit eene Israëlietische arke vervaardigd, en die vervolgens in het openbaar verwoest, om daardoor God den Almachtige te hoonen?

Ziet, geliefde Broeders! dit wildet gij doen. Indien de Heer u door mij niet teruggehouden had, zoudt gij u aan dezen grooten gruwel hebben schuldig gemaakt! Wat voor ons de arke is, is voor de Christenen de Gekruisigde; in Hem gelooven zij een Nieuw Verbond ontvangen te hebben, dat verzegeld is door Zijn bloed. En omdat Zijne aanhangers vaak dwalen en zondigen, moet gij daarom den Heilige nogmaals kruisigen?

Wat heeft Jezus van Nazareth, de vrome leeraar van ons eigen volk, u gedaan? Is het niet genoeg, dat Hij eenmaal voor ons gestorven is, om ons van verderfelijke menschenlijke instellingen en van de heerschappij der zonde te verlossen?"

„Nu ziet gij het, Broeders!" riep Smol spottend en triomfeerend, „nu toont hij het duidelijk, dat hij zelf een aanhanger van den Nazarener is! Hij behoort niet meer tot ons; wij hebben geen deel aan hem; hij moet uitgeworpen worden! Weg, weg met hem!"

„Weg, weg met hem!” herhaalde de minderheid met moordzuchtige gebaren.

Doch gelijk een sterke eikenboom alle stormen trotseert, even vast en onbewegelijk, als in den bodem geworteld, stond Zadok daar. Alleen een diepe treurigheid op zijn ernstig gelaat scheen te vragen: „Zijt gij waarlijk doof, geheel doof voor de stem der waarheid? Wilt gij, moedwillig blinden, onweerstaanbaar uw eeuwig verderf tegen ijlen?”

Maar op Smol's verbitterd en verdorven hart ketste de pijl van het eergevoel, ja van het medelijden terug: „Wat aarzelt ge, mannen!” riep hij, de anderen aanvurende; „grijpt hem, bindt hem, of nog beter, steenigt hem in dit zelfde uur!”

Ook nu nog wankelde de sterke, eerbiedwekkende gestalte niet. De minderheid, bereid om den aanvoerder te volgen, zag naar steenen om; doch die waren in het Jodendorp niet talrijk, en die er waren, waren niet bij de hand. Uit den kring van hen, die zich tot hiertoe teruggehouden hadden, liet zich een gelach hooren. „Gij wilt steenigen, mannen! maar het ontbreekt u aan steenen!” riepen zij spottend. „Klopt nu eens behoorlijk den vetten rug van Smol; maar laat vader Zadok rustig zijns weegs gaan: hij heeft niets onbehoorlijks gedaan.”

Dit zeggende, maakten zij zich meester van de gereedschappen, legden het reeds opgerichte kruis weder neder, verwoestten alles, wat er op betrekking had; en zoo eindigde dit misdadige plan, waarvan later de sage rondging, dat het volledig zou zijn ten uitvoer gebracht.

Doch laat ons nu terugkeeren in de studeerkamer van den geleerden grijsaard, waar Hensell zoo even binnen getreden was.

„Nu wat is het, Hensell?” vroeg Zadok, zonder op te zien, terwijl zijne gedachten nog geheel bezig gehouden werden door een zedelijk godsdienstig raadsel. „Treed nader, vriend! Brengt gij wat goeds?”

„Goeds? Treurigs!” antwoordde de gevraagde. „Doch gij zijt bezig Zadok! en daar komt uwe goudlokkige kleindochter, — later zullen wij daarover spreken. Thans slechts dit: wonderlijke geruchten doen te Maagdenburg de rondte over hetgeen hier op Goeden Vrijdag geschied is. Men zegt, dat wij een levend christenmensch aan het kruis genageld, en een christenkind geslacht en geofferd hebben. De kleine jongen van den schoenmaker Betmann is sinds verdwenen, en de ouders moeten een belofte gedaan hebben, dat zij niet rusten zullen, voor dat hier in het Jodendorp geen steen meer op den anderen ligt.”

„Stil, stil!” sprak Zadok, den vinger op zijne mond leggende; „daar komt Ruth. Zij mag er niets van weten. Na zonsopgang moet ik u weder bij mij zien.”

Inschikkelijk antwoordde Hensell: „Zoo als gij wilt, Zadok! ik zal terugkomen;” en terwijl hij de kamer verliet, kwam Ruth van de andere zijde binnen.

Met bijna jeugdige opgetogenheid beschouwde de grijsaard de liefelijke jonkvrouw, die met hartelijke begroeting tot hem kwam. Een droomerige teederheid lag in hare heldere oogen, terwijl haar huisgevaad van licht linnen, met sierlijk witten boezelaar, vlijt aanduidde. Ruth had weder de huishouding waargenomen voor Debora, die van zulke bezigheden een afkeer had en ze daarom gaarne en dikwijls op de schouders harer jongere zuster legde, die immer zoo vriendelijk bereid was, om den last, die aan de oudere toekwam, geduldig te dragen.

„Gij hebt mij bij u ontboden, lieve Grootvader!” zei Ruth op hartelijken toon; „kan ik u van dienst zijn?”

„Plaats u bij mij, kind!” antwoordde Zadok even hartelijk. „De slechte wegen binden ons aan huis; daardoor kunnen wij nu het gesprek voortzetten, dat wij, zoo als gij u herinneren zult, voor een paar weken zijn begonnen. Om onze geschiedenis, welke gij zoo gaarne kennen wilt,

te eindigen, willen wij vervolgen waar wij op dien Sabbatmorgen zijn afgebroken. Waar was dat ook, kleine Ruth?"

„David, mijn vader, had zich eene vrouw genomen!"

„Ja, ja! zijne moeder had onder de dochteren Israëls eene vrouw voor hem gezocht, en kort na zijn huwelijk stierf Rebekka, mijne geliefde vrouw."

Ruth gaf door een lichten handdruk hare deelneming te kennen, en Zadok ging voort: „Daar mij het verblijf te Lubeck, zonder mijne trouwe levensgezellin, onverdragelijk werd, verliet ik mijne kinderen, trok door het aartsstift Maagdenburg, en bezag dit huis, dat Laban, mijn schoonvader, mij met zijne overige bezittingen had nagelaten. Nauwelijks had ik mij hier gevestigd en rustig ingericht, of ik ontving een vreeselijke jobstijding uit Lubeck: mijn arme zachtmoedige zoon David, die nooit in zijn leven eenig schepsel, laat staan eenig mensch, schade had toegebracht, mijn lieve, godvreezende zoon David was door het gepeupel met steenen geworpen en doodelijk getroffen."

Een schrille kreet klonk door de kamer. Met groote, smartvolle oogen hing Ruth aan de lippen van haar Grootvader.

„Mijn arme, vrome vader!" zuchtte zij.

„Hij is zalig in het aanschouwen van God," antwoordde hij vurig, „klaag niet meer over hem Ruth! Niet hem gold de steenworp, want hij was algemeen geliefd, maar een' boozen, goddeloozen woekeraar, die op dien ongeluksdag met hem in dezelfde straat zich bevond. Ook was de verwonding niet dadelijk doodelijk. David verlangde vurig, tot mij gebracht te worden, om voor zijn' dood mijn zegen te ontvangen. Zijn vrouw gaf toe, en geleidde hem met haar tweejarig dochtertje Debora.

Acht vreeselijke dagen duurde de smartvolle reis, en toen de uitgeputte reizigers eindelijk hun doel voor oogen zagen, zeer dicht bij het dorp, brak de wagen, en eenigen

onzer lieden moesten den doodelijk gewonden David in mijn huis brengen.

Dat vreeselijk oogenblik kan ik nooit vergeten!

Het was in het begin van Juni, kort voor zonsondergang; ik stond op zolder, waarheen ik mij begeven had, om het verheven schouwspel der ondergaande zon te genieten. Balsemgeurig was de lucht, en talloze insecten gonsden alom. Daar vernam ik eene luide weeklacht.

„Wee, Zadok! wee u! Doe asch op uw hoofd, en trek eenen zak aan, want doodelijk gewond brengen wij David, dien de onbesnedenen verslagen hebben! Uwe hoop is vervlogen. Vervloekt zijn zijne verdervers!” Mijn hart beefde in mijn lichaam, en ik was zeer bedroefd. Tranen stroomden uit mijne oogen. Maar ik wilde niet, dat om mijnen twil iemand op aarde vervloekt zou worden; daarom ijldde ik naar beneden, en riep den klagers toe:

„Murmureert en vloekt niet! Een iegelijk klage over zijne zonden, want wie kan zeggen, dat dit geschied is zonder des Heeren bevel? Draagt den lijder stil naar binnen.” En zij gehoorzaamden mijne stem, en hun volgde Mirjam, Davids vrouw, met Debora, hun dochtertje.

Reeds den volgenden dag stierf de kranke. Nadat hij 's morgens den vurig begeerden vaderzegen had ontvangen, en hij zijne koude hand gelegd had op Debora's donker kopje, klopte zijn hart niet meer: zijn teeder, zacht vroom hart! Hij had ons verlaten.”

Ruth's heete tranen vielen in haren schoot, en bevochtigden haar witten boezelaar, maar zij lette er niet op: zij aanschouwde in den geest haren stervenden vader.

„Weinige uren later,” vervolgde Zadok, „ging Mirjam te bed, en met zonsondergang, juist vier en twintig uur nadat David in huis gedragen was, werd mij geboodschapt, dat haar een dochtertje geboren was. De vrouw, die de tijding bracht, morde en zeide: „het had wel een jongen

mogen zijn!" Wederom moest ik herinneren dat niets geschiedt zonder Gods wil; had het Hem goed gedacht, Hij zou een knaap geschapen hebben, en ik hief mijne handen op, en riep: „Ik heb U, o God! beloofd, dat ik U danken zal!" Daarop verlangde ik het meisje te zien, maar de vrouw keerde niet terug.

Eerst na acht dagen werd ik bij Mirjam geroepen. Zij zat doodsbleek op haar leger, en hield haar kind in de armen. Toen ik bij haar kwam, hield zij mij het toe, en zeide met zwakke stem:

„Neem gij het, Vader Zadok! Wees haar vader en moeder, want ik ga naar mijn man.”

Zwijgend nam ik het kind uit Mirjams armen, en toen ik het aanzag, lag het in de witte windsels als een engel des lichts, met oogen zoo blauw als het firmament, terwijl het mij toelachte. Toen sprak ik bewogen: „Ik zal het meisje Ruth noemen, en zij zal mij meer zijn dan zeven zonen.”

„En gij hebt woord gehouden, Vader Zadok!" riep Ruth, die toegeluisterd had onder de levendigste teekenen van deelneming, ontzetting, smart en weemoed, en zich nu hartstochtelijk in des grijsaards armen wierp. „Gij hebt woord gehouden, en het verlaten kind met vader- en moedertrouw aan uw hart genomen, verpleegd en beschermd! Moge de rijke God u zegenen, Grootvader! en u doen vinden waarnaar uwe ziele zoekt. Maar vertel mij nog meer; stierf mijne moeder dienzelfden dag?"

„Zij nam u in hare armen terug, en kuste en zegende u, waarna zij de schoone, levensmoede oogen sloot.”

„Mijne moeder was dus schoon? Wie van ons beiden gelijkt op haar, naar lichaam en ziel, Debora of ik?"

„Debora is in ieder opzicht haar evenbeeld, zoowel uit- als inwendig. Zij gelijkt op haar, gelijk tweelingzusters op elkander gelijken. Alleen was het hart der moeder

zachter door hare groote liefde voor haar vromen echtgenoot."

"De jonge Christenleeraar is met zijn paard aan den muur. Hij heeft mij dit schrijven gegeven, en wil antwoord hebben!" riep Sara, die met de vrijpostigheid eener oude gediensstige zonder kloppen de kamer was binnengetreden. "Hij heeft mij een goed stuk zilvergeld beloofd, wanneer ik hem uw antwoord dadelijk breng." Zij stelde Zadok een verzegeld schrijven ter hand, en had niet weinig lust bij de opening daarvan te blijven, want zij bleef eenvoudig ter zijde staan.

"Gij kunt gaan, Sara!" wenkte haar heer. "Wacht aan de deur, totdat ik u noodig heb."

Zonder tegenspraak verwijderde de oude zich, maar men kon het haar aanzien, dat het haar niet beviel en zij liever gebleven zou zijn.

Ruth was geheel vervuld van hetgeen zij zoo even vernomen had; het kwam haar zoo begrijpelijk voor, dat haar schoone zuster Debora op de moeder geleek, en toch wilde het beeld niet overeenstemmen met het lichtend monument, dat zij in haar vroom kinderhart voor de vroeg ontslapene had opgericht. Waren hare gedachten hiermede niet zoo vervuld geweest, zij zou den blik hebben moeten opmerken, dien de waardige grijsaard, die sinds de eerste dagen van haar leven met waarlijk vaderlijke liefde en zorgvuldigheid haar had geleid, haar haastig, bijna verstoord, toewierp; maar zij zat met gesloten oogen, het liefelijke hoofd in de hand rustende als een engel des drooms in onbewust genot.

Zadok stond van zijn eenvoudigen zetel op. "Ik zal naar de grens gaan, en den jeugdigen domheer zelf mijn antwoord brengen," sprak hij in gepeins. "Draag zorg, kind! dat niemand mij nasluipt. Voor Debora hebben wij geen vrees: zij werkt in haar kleine werkplaats aan het borstbeeld

van Mozes. Maar houd ook Sara, die nieuwsgierige ekster, en de andere onderhoorigen verre van mij: luisteraars hoo ren gewoonlijk verkeerd, en dragen tot verdriet en ver derf verkeerde dingen verder.”

Nadat Ruth had beloofd, de lieden in het oog te zullen houden, verwijderde zich de grijsaard, dien zij met liefdevolle oogen nastaarde. Voor het eerst viel het haar op, dat zijn tred niet meer zoo licht was als vroeger, en dat de wandelstok in zijne hand hem tot steun diende bij de toenemende zwakte des ouderdoms.

O, wanneer zij ook hem zou moeten verliezen! Dan stond zij zonder eenigen steun; dan was haar de staf ont nomen, waarop zij steeds gewoon was geweest te steunen. Moest zij dan met Debora in Baruchs huis trekken? Of zou een ander tehuis zich voor haar openen? Schuw bedekten de lange, zijdeachtige wimpers hare helder blauwe oogen, als konden zij de eigenares behulpzaam zijn een blik in de toekomst te werpen. Doch nu kwamen de beelden nog nader; zij werden nog duidelijker; — en uit alle verhief zich een jeugdige heldengestalte met donkerlokkig hoofd en edele, vrijmoedige trekken. „Adelgothus!” juichten onwillekeurig hare lippen.

„Hebt gij mij verwacht, schoone Ruth?” vroeg eene vleiende stem, en de lachende oogen, wier uitdrukking zij zich niet volkomen had kunnen herinneren, waren nu zoo dicht nabij, en zagen biddend, smeekend naar haar op.

Was het zijn geest? of was hij het zelf, de edele Jonker von Steinvorde? Hoe kwam hij in het Jodendorp? En hoe in de kamer van haar Grootvader?

Als een purperroos in den morgenzonneschijn stond daar het liefallig meisje. Zij, die behalve met Zadok en den verloofde harer zuster nooit met een man had omgegaan, wist niet, hoe zij met hem spreken zou. Of zij hem verwacht had, vroeg hij, terwijl hij haren naam noemde: kende

hij haar dan? De vrees keerde terug, dat het wellicht zijn geest was, en, al haren moed verzamelende, vroeg zij schuchter:

„Indien gij een sterveling zijt, zeg mij dan, hoe gij in huis zijt gekomen, en wat uwe begeerte is!”

Adelgothus aanschouwde haar met zichtbare verrukking. Hoe zoet klonken de woorden van hare onschuldige lippen!

„Ruth, schoone Ruth!” riep hij hartstochtelijk, zich nederwerpende aan de voeten van het ontstelde meisje, „om uwentwil betrad ik het Jodendorp. Om uwentwil sloop ik hier binnen, ofschoon ik wist, dat vader Zadok het huis verlaten had, alles, alles om uwentwil! Alleen om u te zeggen, dat gij mijn hart veroverd hebt in het zelfde oogenblik, waarin ik u voor het eerst ontmoette. Aan mij zelve vreemd, ga ik sinds geheel in u op; — o, geef u aan mij, wonderliefelijke en reine! opdat ik met u mij zelve terug moge verkrijgen!”

Een zoet gevoel van genot deed Ruth's teedere gestalte beven; maar die taal van den hartstocht, voor haar oningewijd hart nog zoo nieuw en zoo vreemd, verstond zij niet; de vleierende uitdrukking zijner sprekende oogen zeide haar nog meer dan de gloeiende woorden zijner lippen, dat hij van haar geliefd wenschte te worden, en daarom antwoordde zij met blijden lach:

„Wanneer u dat gelukkig maakt, Jonker Adelgothus! zoo weet dat ik u lief heb, meer dan Debora haren trouwen Baruch, duizendmaal meer dan de geheele wereld.”

Adelgothus werd zoo getroffen door deze kinderlijk openhartige, onschuldige verklaring, dat heete tranen zich uit zijne oogen persten. „Ruth!” riep hij in geestdrift, „geliefde Ruth! God moge mij straffen met eeuwige verdopenis, en mij de smart der helle doen ervaren, als ik terwille van dit heerlijke woord u niet mijn leven lang lief heb en eere! Nog kan ik u niet als Bruid in het huis

mijner ouders brengen ; nog moeten wij onze liefde als een kostelijk geheim bewaren ; maar dit zweer ik u : nooit zal een andere jonkvrouw , al ware zij van vorstelijk bloed , aan mijne zijde als echtgenoot plaats nemen. Slechts gij , Ruth ! al moest ik u uit eene wereld vol vijanden rukken , slechts gij , geliefde ! zult mijne beminde en vereerde huisvrouw worden."

Eerbiedig drukte hij een kus op de kleine hand zijner uitverkorene , maar waagde het niet , haar te omhelzen. „Wij zien elkander weder , mijne Ruth !” fluisterde hij teeder , en verdween zachtkens uit de kamer.

Hare oogen volgden hem ; zij ademde diep en gelukkig ; toen boog zij het liefelijke aangezicht ter aarde , zoodat de gouden haarvlechten het geheel bedekten en bad met kinderlijke teederheid : „Onze Vader , die in de hemelen zijt , Uw Naam worde geheiligd !” enz. Zij had dit gebed des Heeren van haar Grootvader geleerd , die haar gezegd had , dat Jezus van Nazareth Zijnen jongeren bevolen had om alzoo te bidden ; zij had het teruggevonden in de Grieksche schrifrol , waarin zij in het geheim zoo gaarne en aandachtig las , en dat de Evangeliën van Mattheüs en Johannes bevatte. Zij wilde ook een discipelin van Jezus zijn , en in dit uur der hoogste aardsche zaligheid , waarin zij zich de liefde tot een' edelen jongeling was bewust geworden , ging haar hart uit in dank en aanbidding tot den Goddelijken Prediker des heils. Of haar vrome vader David Jezus ook zou hebben lief gehad ? Zoo spoedig mogelijk zou zij er Grootvader naar vragen. Maar van het geluk harer liefde mocht zij tot hem niet spreken ; dat moest zij verbergen voor de geheele wereld , zelfs voor zijne geliefde oogen ; dat mocht zij slechts in het geheim in haar hart bewaren , al had zij het wel willen uitgalmen : „Hij heeft mij lief ! hij heeft mij lief ! En hij is gelukkig , omdat ik hem ook liefheb !”

Die laatste woorden had zij onwillekeurig luid uitgespro-

ken, en zij ontstelde van hare eigene stem. Toen zij de oogen ophief, sloegen groote hagelsteen en kletterend tegen de kleine ronde vensters, en met groote ontsteltenis dacht zij aan Grootvader, die in dit onweder zich buiten bevond, en aan de opdracht, die hij haar gegeven, maar die zij veronachtzaamd, die zij vergeten had!

Zij wilde naar buiten, hem tegemoet, en was hem bijna in de armen gevlogen, zoo nabij was hij. Hij was reeds beneden, veilig voor de scherpe, spitse hagelsteen en welke onbarmhartig genoeg hun best deden al het bloeiende voorjaarsleven te verwoesten. Met vroolijken lach, alsof hij de beste tijding medebracht, leidde hij haar naar binnen, en noodigde haar uit, hem nogmaals in zijne kamer te volgen. Ruth voldeed hieraan, schitterende van geluk en levensvreugde.

„Ik ben zoo blij, Grootvadertje! u ongedeerd weder hier te hebben,” begon zij, terwijl hare kleine handen hem behulpzaam waren om het doornatte opperkleed af te doen.

„Waarom zijt gij bij dit barre weder toch zelf naar buiten gegaan? U had Sara moeten zenden! De Domheer is ook met ongunstig weder uitgezonden, doch hij is jong,” voegde zij er lachend bij, aan een ander denkende, die ook jong was, en in staat om het weder te trotseeren, „hij zal het wel uithouden.”

„Dat stem ik u toe, kind!” antwoordde Zadok vriendelijk. „Maar wat zegt de psalmist: „Aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaren,” (ik ben nu al drie en zeventig!) „of zoo wij zeer sterk zijn, tachtig jaren; en het uitnemendste van die is moeite en verdriet.” Zoo laat mij dan opdat het einde heerlijk zijn moge, ook tot aan het einde moeite en verdriet ervaren. — Bedenk, dat ik bij den last mijner jaren nog de moeielijkheden eener reis op mij nemen wil; doch alleen, wanneer gij, mijne duif! mij begeleiden wilt.”

Teeder nam hij haar bekoorlijk kopje in zijne beide handen, en vol verwachting zag zij naar hem op.

Waarheen denkt gij te reizen, Vadertje?"

„Dat mag nog niemand weten, zelfs Debora niet, doch gij mijn kleine Ruth, zult mijn vertrouwde zijn. Zoo weet dan, dat ik eens de kasteelen van den Aartsbisschop bezoeken zal, en de vorstelijke heer wenscht, dat ik mijne kleindochters zal medenemen.”

Ruth maakte zich zachtens los uit de handen des grijsaards, en met nedergeslagen oogen vroeg zij: „Zult gij daar lang blijven?"

„Dat weet ik zelf niet. Wellicht keeren wij hier nooit weder terug; ook vrees ik dat het u beiden, en voornamelijk Debora, hier niet meer bevallen zal, wanneer gij een gedeelte der wereld en de pracht eener vorstelijke huishouding zult hebben leeren kennen.”

„Zullen wij dan daar niet, zooals hier, alleen wonen?" vroeg de jonkvrouw getroffen, en toch vroolijk gestemd, want eene zoete stem fluisterde haar in, dat zij Adelgothus daar zien zou.

„Ook daaromtrent kan ik u geene beslissing geven," antwoordde Vader Zadok nadenkend. „Aartsbisschop Otto wil mij daar spreken en wenscht tevens, Debora en u te zien. Of de Vorst alleen komt, dat wil zeggen slechts met eenige heeren zijner hofhouding, of met een groot gevolg, dat weet de Aartsbisschop op dit oogenblik waarschijnlijk zelf nog niet.”

„Wanneer zullen wij reizen, Vadertje?"

„Arme lieveling!" klaagde de waardige grijsaard, „ik moet al uwe vragen in het onzekere beantwoorden. Daarover zal onze allergenadigste heer ons nog bericht zenden door den Domheer Eckehard. Die arme Asseburg! hij zag heden nog bleeker en treuriger dan te voren: hij heeft zijn vader verloren.”

Een gevoel van eigene smart doortintelde het gemoed van het meisje, en met eene ietwat bevende stem riep zij uit: „O, hoe beklaag ik hem! Als ik zijne zuster ware zou ik hem troosten! Maar hij heeft mij niet noodig,” troostte zij zich zelve, „hij heeft een Goddelijken Trooster; hij heeft den Heer Jezus Christus, die den Zijnen toeroept „Vreest niet, Ik heb de wereld overwonnen!” — Had David, mijn vrome vader, Jezus ook lief?” vroeg zij plotseling, met tranen in de oogen.

Vol verbazing zag Zadok naar de bewogen vraagster. „Hoe komt gij daarop, kind?”

„Wijl ik Jezus zoo liefheb, en gaarne zou denken, dat mijn vader Hem ook heeft liefgehad. Och, Grootvadertje!” sprak zij met de innigste overtuiging, „ik geloof, dat alle menschen, die God in waarheid liefhebben, ook Jezus moeten liefhebben!”

„Lieve, kleine Ruth! ik zie dat gij de overzetting der Grieksche rol goed gebruikt, en dat gij in den geest zijt doordrongen van hetgeen gij gelezen hebt,” zeide de waardige grijsaard, haar teeder in de onschuldige oogen ziende. „Wel moet het zijn zoo als gij gelooft; maar vele menschen meenen God van ganscher harte lief te hebben en haten toch Jezus van Nazareth, den Gezalfde des Heeren.”

„De ongelukkigen!” riep Ruth vol medelijden. „Zij kennen Hem niet; anders zouden zij Hem liefhebben; maar wanneer zij Hem liefhadden, moesten zij dan ook niet in Hem gelooven?”

„Het geloof is een vrucht der liefde, gelijk de liefde een vrucht des geloofs is,” sprak Zadok zacht, en een glans van geluk straalde uit zijn liefdevolle oogen. „Kind, kind!” sprak hij bewogen, „welk een onmetelijke breedte ligt er tusschen dien Sabbatsmorgen, waarop ik u van het verlangen mijns harten sprak, en dit oogenblik! Toen zag ik in Jezus den Joodschen Rabbi, den reinsten, edelsten mensch,

die voor het welzijn Zijns volks onschuldig den bitteren kruisdood heeft ondergaan; en heden”

Met half geopende lippen luisterde Ruth in ademlooze spanning. „En heden,” herhaalde zij „en heden?”

Met vaste, welluidende stem sprak de grijsaard: „Heden erken ik Jezus van Nazareth als de Verlosser der wereld. Nu prijs ik de eeuwige barmhartigheid, die mij Hem vinden deed; want „niemand kan zeggen Jezus den Heer te zijn, dan door den Heiligen Geest.” Heden lig ik als een verlost kind van God aan de voeten van Hem, die gesproken heeft: „Ik ben de weg, de waarheid en het leven;” de waarheid, de Goddelijke waarheid, die ik gezocht en waarom ik geworsteld heb een geheel menschenleven!”

Een heilige siddering doortintelde Ruth's schoone gestalte.

„Nu dan!” riep zij met geestdrift uit, „ik wil u mijne belijdenis niet schuldig blijven, maar u openbaren, dat ook ik in Hem geloof. Ik geloof, dat Hij is de Christus, de Zoon van den levenden God, Wien alle macht gegeven is in hemel en op aarde. — Eens, herinnert gij het u nog, Vader Zadok! hebt gij tot mij gezegd: „Wie in Jezus gelooft, is een Christen!” O, welk een onuitputtelijke bron van zaligheid ontspruit hieruit.” Zij sloeg hare beide handen om den hals van den edelen grijsaard, en tranen van blijdschap stroomden uit hare heldere, gelukkige oogen.

„Lieve, lieve kleine Ruth!” fluisterde Zadok, terwijl hij de diepbewogen jonkvrouw vol zachte teederheid aan zijne borst drukte, „in dit heerlijkste en zaligste uur, dat ons voor eeuwig aan elkander verbindt, is iedere zorg uit mijn hart gebannen, zelfs die van u te verliezen, doch dit is thans onmogelijk. Zoo weet dan:

Toen voor twee maanden de oude Lea, die eens Mirjam had bijgestaan, op haar sterfbed lag, liet zij mij tot zich roepen, om mij voor haar einde nog iets te belijden. Toen

ik haar verzoek inwilligde en aan haar leger kwam, zat zij overeind, met doodzweet bedekt, ondersteund door eene medelijdende vrouw uit de buurt. Zij gaf deze een wenk, waarop de buurvrouw het hoofd der stervende zacht op een kussen neerlegde, en toen het vertrek verliet."

„Kan ik nog iets voor u doen, goede Lea?" vroeg ik, en legde een kussen onder haar hoofd. Zij verzamelde hare laatste krachten, en riep:

„Ruth is niet de dochter van Mirjam!" daarna nog enkele woorden, en haar levensadem was afgesneden."

Ruth had zich opgericht; haar gelaat was van ontsteltenis wit geworden, en hare oogen schitterden op vreemde wijze. Door de uiteenlopende gevoelens werd zij her- en derwaarts geslingerd, als een bootje door de beweging van een stoomboot, of als een zwak vogeltje dat door den stormwind over de groote zee heen en weder gevoerd wordt, totdat eindelijk één gevoel de overhand behaalde; zij wierp de lange haarlokken naar achteren, sloeg de slanke armen boven het hoofd te zamen, en riep als in verrukking: „Ik werd als Christin geboren! Geboren uit Christenouders!"

Zonder wangunst en toch met onwillekeurige smart aanschouwde de grijsaard het heerlijke wezen, dat hem in hare verrukking als eene verschijning uit eene hoogere wereld toescheen. In dit oogenblik gevoelde hij, wat hij lang had bestreden, dat de stervende hem de waarheid had gezegd. Bewezen was het trouwens nog niet. Met van angst bevende handen had hij de nalatenschap van Lea doorzocht: geen blad, geen lap was onaangeroerd gebleven, doch nergens een spoor voor haar getuigenis, nergens eene bekrachtiging harer verklaring! Hij trachtte Lea's laatste woord te verklaren als de vrucht van een kranke verbeelding, van een verwarden geest. Hoe zou men ook zonder eenig bewijs zijn lieveling, de zaligheid zijner oude oogen, het licht van zijn

eenzaam leven van hem hebben kunnen eischen? — En hiermede wilde hij zich tevreden stellen.

Maar op den dag, waarop Ruth hem naar den naam van den jeugdigen Domheer had gevraagd, was haar onschuldige vraag als een vergiftigde pijl in het hart gedrongen; was hem als een voorgevoel door de ziel gedrongen, dat dit vragen naar hem voortkwam uit bloedsbetrekking tot hem. Tot zijne eigene kwelling riep Zadok zich al het eigenaardige in Ruth's zijn en doen in herinnering: zij geleek toch in het geheel niet op de dochteren Israëls: zij was een type van eene Germaansche vorstendochter, goudlokkig, blauwoogig, liefvallig! Vooral haar zieleleven wees op Germaansche afkomst. Hoe meer de grijsaard zich van zijne eigene toenadering tot het Christendom bewust werd, hoe duidelijker hij in Ruth het hart van een geboren Christin ontdekte. Soms nam Zadok zich voor, met den jongen Graaf van Asseburg over Ruth te spreken, maar immer was hij teruggehouden door de vrees voor eene smartvolle zekerheid. Heden nog had hij gesidderd, toen hij schriftelijk door den kanonikus Eckehard was uitgenoodigd tot hem te komen, omdat hij gewichtige dingen met hem te bespreken had. Met een bezwaard hart had hij zich dan ook naar de grens begeven, en vroolijk, hoewel met eene noodlottige wetenschap, was hij huiswaarts gekeerd.

Op het toppunt zijner gevoelens had hij zich laten verleiden, Ruth bekend te maken met het geheim harer geboorte, uitgezonderd den naam, (want Lea had als haar vermoeden te kennen gegeven, dat haar naam Mechtildis was) en het berouwde hem niet. Wanneer het was, zooals de stervende Lea had gezegd, moest hij dan het teeder geliefde kind geen recht verschaffen? Had hij, de drie en zeventig jarige grijsaard, het grootste deel zijns levens niet achter zich; stond hij niet als met den eenen voet in het

graf; wie zou na zijn verscheiden het teedere wezen beschermen? Moest hij haar niet brengen tot hare familie, op wier naam en bescherming zij een natuurlijk, goddelijk recht bezat? Ja, dezelfde liefde, die hem aanvankelijk vreesachtig en beschroomd had gemaakt, zou hem thans den moed geven, geen middel onbeproofd te laten, om de geheele waarheid aan het licht te brengen.

Ruth had nog menige vraag in haar hart, maar Zadok die haar sparen wilde, wees haar terug, zeggende:

„Wees gerust, kind! en vertrouw op God, in Wiens vaderhand uw leven, zoowel als dat van ons allen, veilig, is. Die Jezus, van Wien gij gelooft, dat Hem alle macht gegeven is, zal u bijstaan! — Ga, maak alles gereed, wat gij denkt mede te nemen; laat niets achter wat u lief is; want waarschijnlijk keeren wij herwaarts niet terug.”

Terwijl Ruth zich verwijderde, viel het haar zwaar op het hart, dat zij op reis zou moeten gaan, zonder den geliefde daarvan bericht te kunnen zenden. Hoe onzeker was het, of en waar zij hem zou wederzien! „Arme, lieve Adelgothus!” fluisterde zij, „moge een Engel u boodschappen, waarheen ik ga!”

In haar kamertje vond zij Sara bezig met opruimen, en daar zij haar wilde verwijderen, sprak zij goedig: „Ga heen, lieve Sara! en maak beneden een glas melk voor mij gereed; ik kom het daar drinken.”

De oude trouwe verpleegster hield dadelijk met haren arbeid op, toen zij hare jonge meesteres zag binnenkomen. Hoofdschuddend zag zij haar aan, en barstte toen in een woordenvloed uit, dien Ruth te vergeefs trachtte te stuiten. „Ruth, Ruth! Gij hebt geweend! Wilt gij uwe oogen verderven, schoon kind, uwe oogen die zoo zwart zijn als onyx? Wilt gij ze blind schreien, gansch en al blind? Wilt gij zeggen dat gij niet geweend hebt? Stil, zwijg daarvan, stout kind! gij hebt toch geweend! Ik zie het aan uwe

oogleden, die zoo rood zijn als een kreeft; en als ik niets had gezien, zou ik het voelen; en als ik niets voelde, zou ik het hooren; want uwe stem, Ruth, anders zoo liefelijk en zoet als honigzeem, is zwaar en droevig, als vallende regendroppels. O, dat ik nog leven moet, om de oogen mijner lieveling te zien zonder licht, als de nacht! O, dat ik met den Profeet moet klagen: „De vreugde onzes harten houdt op, onze rei is in treurigheid veranderd.”

Ruth moest lachen. Zij klopte de oude vriendelijk op den schouder, en zeide schertsend: „Goede oude Sara! uwe oogen schijnen in groot gevaar te verkeerren; hebt gij niet nog gisteren van mijne oogen gezegd, dat alleen de hemel boven Jeruzalem op hun blauw gelijkt? En heden reeds zijn zij zwart als onyx? Zie nog eens goed, Sara! en gij zult de kleur onveranderd vinden. Zoo, ga nu heen, en zet de melk in den verkoeler; wat hier nog te doen is, zal ik zelf afmaken.”

De onnadenkende babbelaarster ging beschaamd heen. Vroeger, vele jaren geleden, toen zij nog jong en bloeiend was, had men eens hare oogen vergeleken met het schitterend zwart van den onyx, en dat had haar zoo gestreeld, dat zij het niet vergeten kon, en het nu nog op haar pleegkind, de goudlokkige Ruth, moest toepassen.

Nauwelijks had Sara de deur achter zich gesloten, of een woest geschreeuw liet zich beneden hooren. „Dat God zich erbarme!” riep de oude, terugkeerende. „Ruth, mijn schat! waar zal ik u bergen? Hoort gij dat schreeuwen, dat woedend getier? Dat is het Christenvolk, dat van den duivel bezeten is, en ons wil doodslaan: ons allen, allen! Kom, kom, kind! Laat ons vluchten in den diepsten, ondersten kelder!” Zij trachtte Ruth uit de kamer te dringen, maar deze onttrok zich ras aan de krampachtige vingers, en met verbleekend gelaat, maar vaste, bevelende stem sprak zij:

„Ga in den kelder, Sara! en verberg u daar; daar zal men u niet zoeken: ik echter wil naar Grootvader, naar Debora, om het gevaar met hen te deelen.”

Pijlsnel ging zij den trap af, en ijldo op het alarm toe, dat haar naar het voorhuis voerde. Daar gekomen stond zij een oogenblik als versteend; het was niet het Christengepeupel, maar het uitvaagsel van het Joodsche volk, dat hier met vreemden overmoed en brutaal geweld tegen eigen geloofsgenooten woedde.

Tegen den wand gedrongen, aan handen en voeten gebonden, stond Zadok, omringd van woeste mannen, die, overvloedig met spietsen en knuppels gewapend, den gebondene, die geen schrede verzetten kon, bewaakten. Een ontzaglijke smart sprak uit des grijsaards edele trekken; rustig, overgegeven stond hij daar; met innig medelijden staarde hij op zijne pijnigers; doch toen hij Ruth zag, die met vliegende haren aangesneld, als aan den grond genageld bleef staan; toen hij, geheel onmachtig om het geliefde kind te beschermen, haar wilde vermanen om te vluchten, doch geen geluid over zijne lippen kwam, wyl de ontzettende gedachte, aanstonds de teedere gestalte te zien prijs gegeven aan den moedwil der ruwe gezellen, zijne tong verlamde; toen sidderde de hooge gestalte van den grijsaard; de gloed zijner oogen werd verduisterd; het scheen alsof hij zou nederstorten! Doch hij herstelde zich. Een oogenblik poogde hij zijne banden te verbreken, maar te vergeefs! — ook zijne lichamelijke kracht was vernietigd.

„Ruth! Ruth!” riep hij ontzet. En Ruth stond reeds nevens hem. Zij had haar geestkracht terug gekregen, en met den uitroep in haar hart: „Jezus! dierbare Jezus! help mij!” greep zij de schaar, die met een zilveren keten aan haar gordel bevestigd was, en verbrak daarmee de banden, waardoor ruw geweld hem gebonden en gekwetst had.

Dit alles was zoo wonderbaar snel geschied, dat de muiters niet konden zeggen, wat er was voorgevallen. De kuische gestalte der liefelijke jonkvrouw boezemde zelfs dit ruwe volk eerbied en vrees in: niemand waagde het, haar aan te raken.

Slechts Smol, die in Zadoks kamer naar schatten gezocht had, en nu terugkwam, had sinds lang alle gevoel van heilige vrees afgeschud. Met grimmige woorden naderde hij Ruth, om haar van Zadoks zijde weg te rukken, toen, (als de nood ten top geklommen is, is de hulp het dichtst nabij!) de deur geopend werd, en een schaar van Joodsche jongelingen en mannen binnenkwamen, aangevoerd door Baruch en Debora.

Bij hun aanblik namen velen der roovers de vlucht. Ook Smol zou dit niet versmaad hebben, wanneer het hem slechts mogelijk ware geweest, doch daar hij van alle zijden was ingesloten, zocht hij op zijne manier stand te houden.

„Houdt den schurk vast!” riep Baruch, de goedge, trouwhartige Baruch, met gebiedenden wenk op Smol wijzende; toen ging hij naar Zadok, die nog steeds, door Ruth omklemd, tegen den wand leunde, bood hem zijn arm, en voerde hem in de kamer, waar het, ten gevolge van Smol's onderzoek, er woest genoeg uitzag.

„Gij hebt veel uitgestaan, lieve Vader! rust thans!” sprak hij eerbiedig: „ik zal het met de ellendigen daar wel in orde brengen.” Daarop wenkte hij Debora, opdat zij Ruth in de verpleging van Grootvader zou bijstaan, en wilde weder heengaan, toen van de andere zijde een van Zadok's knechten in de kamer kwam, en fluisterde:

„Zoo even is een rijtuig met vier gewapende mannen de hoofdboort binnengereden; zij willen echter alleen aan Mijnheer hunne boodschap overbrengen.”

V.

ECKEHARD EN ADELGOTHUS.

Het zag er toenmaals in Duitschland zeer treurig uit. Na den dood van keizer Lodewijk van Beijeren, wiens gansche regeering één groote strijd tegen den Paus over de oppermacht was geweest, zag zich het ongelukkige rijk in het bezit van twee gekroonde hoofden, die het in een eindeloozen, bloedigen strijd dreigden te wikkelen. De een, Karel, Hertog van Moravië, een gunsteling van den Paus, was nog gedurende het leven van Lodewijk als Karel IV gekroond; de andere, Graaf Wouter van Schwarzburg, was door Lodewijk's aanhangers gekozen, nadat Eduard III van Engeland de hem aangeboden kroon had afgeslagen.

Ook Wouter, die na de vele oorlogen, waaraan hij onder Lodewijk van Beijeren als diens voornaamste veldheer met veel roem had deelgenomen, gaarne zijne overige dagen in rust wilde doorbrengen, bedankte aanvankelijk voor de hem aangeboden eer; doch eindelijk gaf hij aan het dringend smeeken zijner vrienden toe, en werd door de in Januari te Frankfort aanwezige keurvorsten als Roomsch koning verkozen en uitgeroepen.

Allen, die voorheen koning Lodewijk waren toegedaan, beschouwden hem als de rechtmatige koning. Wouter, die eene pauselijke bevestiging zijner verkiezing niet verwachten kon, en deze ook niet zocht, maakte dadelijk na zijne verkiezing de volgende verordening bekend: „Daar Lodewijk een gebod gegeven heeft, inhoudende, dat hij, die door de keurvorsten of door het meerendeel hunner verkozen is, recht heeft om koning te zijn, en daarom ook, om de regeering te aanvaarden, eer zijne verkiezing door den

Paus is bevestigd: zoo herinneren wij, volgens advies onzer wereldlijke en geestelijke vorsten, aan allen dit bevel, en bevestigen het daardoor, en verklaren alles, wat daartegen geschied is, in het bijzonder de pauselijke verordeningen als in strijd met de Apostolische en Catholieke leer, daar het duidelijk is, dat naar alle Goddelijke en menscheijke wetten de paus den keizer onderdanig moet zijn, en de keizer in wereldlijke zaken aan geen aardsche macht onderworpen is."

Met stormachtigen bijval werd deze verklaring van den nieuwen koning door geheel Duitschland begroet. Men beschouwde Wouter als den held, die het rijk zou bevrijden van het ondragelijke pauselijke juk. — Toch zou deze hoop niet vervuld worden. Reeds weinige maanden nadat hij de regeering had aanvaard, werd de edele Wouter krank, naar men zegt door vergif, dat de tegenpartij hem door een geneesheer, Freidank, deed toedienen.

Eerst na meer dan vijfhonderd jaren, eerst in de negentiende eeuw, zouden de voorspellingen der veertiende worden vervuld, die spraken van een' toekomstigen held, die het keizerrijk in nooit gekende kracht en heerlijkheid, onafhankelijk van den Paus zou oprichten!

Doch in de veertiende eeuw was Duitschland nog een prooi van allerlei ellende. Krijg, roof en vergiftiging waren aan de orde van den dag. Vorsten en volken stonden tegenover elkander, en de geestelijken zochten zich te verrijken met aardsche schatten. Het is begrijpelijk, dat bij een dergelijken toestand de edele geesten, zich hunner onmacht bewust, om tegen dien verderfelijken stroom op te roeien, in vertwijfeling geraakten.

En te midden van deze algemeene openlijke ellende woedde de pest met onbeteugeld geweld, alsof het verderf der ontaarde menschheid besloten was.

Op vele plaatsen, vooral in Duitschland, hield men de

Joden voor de oorzaak van deze verraderlijke ziekte : men beschuldigde hen , dat zij de waterbronnen hadden vergiftigd , en door verderfelijke artsenijen en toovermiddelen vele onschuldige lieden om het leven brachten. Keizer en Paus , geestelijke en wereldlijke vorsten , namen de verdrukten in bescherming , maar de verbittering van het volk tegen de vermeende bewerkers van dit groote onheil , tegen de toch reeds verachte , schacherende kinderen Israëls , die de Christenen bedrogen om schatten op te hoopen , was zoo groot , dat alle , ook de gestrengste verboden overtreden werden.

Gelijk wij gezien hebben , was ook te Maagdenburg de stemming tegen de Joden niet gunstig ; verscheidene botsingen hadden reeds plaats gehad , en het gerucht , dat overal geloof vond , dat het zoontje van den schoenmaker Betmann door de Joden gestolen en gedood was , droeg er niet weinig toe bij , de tegen de Joden opgehoopte brandstof te doen ontvlammen : — doch het uur daarvoor was nog niet geslagen.

De lieve Meimaand , die aanvankelijk met zoo wispelturige luimen was opgetreden , scheen toch een goeden indruk te willen achterlaten , want hare laatste dagen waren wonderschoon. In het liefelijkste blauw breidde zich het luchtruim uit over het landschap , dat na de vele regenbuien met het schoonste , welriekendste , weligste groen prijkte. Het graan stond voortreffelijk en rechtvaardigde de hoop van den landman op een schoonen , blijden oogst. Daarbij scheen het , alsof de pest , die overal verderf en dood brengende ziekte , het goede , oude Maagdenburg voor ditmaal verschoonen zou. De gezondheidstoestand der stad was uitnemend ; ja , hadden zij de treurige berichten van elders niet vernomen , dan zouden de vlijtige , opgeruimde , tevreden Maagdenburgers zich zeker volkomen gelukkig gevoeld hebben.

Dit waren althans de gedachten, welke Burgemeester Hans von Keller had uitgesproken tegen den kanonikus Ekehard, die hem zoo even verlaten had, en die nu door het schoone weder werd uitgelokt, nog eene wandeling naar den Zuiderberg te doen.

Toch was deze gang geen doellooze wandeling. Immer en immer weder, sinds den dood van den geliefden, diep betreurden vader, richtte hij zijne schreden naar de voormalige brouwerij van Burger Thomas, welke zich te dien tijde in handen van een heerenboer bevond, die hare ruimte voor veestallen en korenzolders had ingericht.

Toen de jonge Asseburg het vroegere huis van Thomas, tegenover het Jodendorp gelegen, voor de eerste maal betreden had, was hij bereids ingelicht aangaande de veranderingen, die daarin waren aangebracht. De brouwer Thomas was reeds voor veertien jaar gestorven; zijne huisvrouw, de voormalige min der kleine Mechtildis, was daarna hertrouwd, had de brouwerij verkocht, en was met haar' tweeden man vertrokken: niemand wist waarheen.

Ondanks deze ontmoedigende, nederdrukkende berichten wilde Ekehard de hoop niet opgeven, nog iets van zijn verstooten zusje te vernemen. Daarom herhaalde hij zijn bezoek aan den heerenboer, Schneider genaamd, bijna dagelijks, liet zich telkens weder alle, ook de geringste bijzonderheden verhalen van het vertrek der vroegere vrouw van Thomas, waarover de man dikwijls genoeg het hoofd schudde, omdat hij toch geen nieuws meer verhalen kon; ja, indien de stand van den domheer niet zoo voor naam, en zijne hand niet zoo mild was geweest, zou de man zeker zijn geduld al lang verloren hebben. Nu echter bleef hij steeds even voorkomend en onderworpen jegens zijn edelen gast, terwijl hij niet naliet te zorgen voor een helderen beker versche melk welke Ekehard gaarne dronk.

Ook heden kwam de voorname bezoeker niet met ledige

handen. Hij bracht voor de beide kleine rondwangige jongens van Schneider suikergebak mede, wat deze, die op de bezoeken van den kanoniek zeer gesteld waren, hoewel zij grooten eerbied hadden voor zijne ernstige, melancholische oogen, met boerschen lach in ontvangst namen, waarna zij, zonder verder spreken, wegliepen, om in tuin of hof een stil plaatsje te zoeken, waar zij, veilig voor benijdende en begeerige blikken, hunne lekkernijen konden genieten.

Aan eene hoffelijke noodiging, om binnen te treden, wenschte Eckehard geen gevolg te geven: hij gaf er ditmaal de voorkeur aan, plaats te nemen op eene bank voor het huis onder de schaduw van twee schoone, breedgetakte lindeboomen, ten einde de heerlijke lucht in te ademen.

„Kom naast mij zitten,” zeide hij tot zijn gastheer, „de bank is groot genoeg.”

„Dat gaat niet, hoogwaardige heer! ik kan best staan,” sprak vleiend de ronde kleine man, die gaarne er wat voor over had gehad, om eene el tot zijne lengte te kunnen toedoen.

„Toch niet, toch niet! vriend Schneider!” sprak Eckehard beslissend: „wij kunnen gemakkelijker spreken, wanneer wij beiden gezeten zijn.”

En toen de andere, schijnbaar wederstrevend, doch vol innige voldoening, (zijne voorbijgaande burens en vrienden konden nu toch zien, hoe de voorname hoogwaardige heer uit het grafelijke huis nevens hem gezeten was!) plaats genomen had, begon Eckehard het gesprek op de gewone manier: „En nu, lieve vriend! hebt gij eindelijk iets naders van vrouw Thomas vernomen?”

Op de breede lippen van den goedigen landman verscheen een verborgen lach: heden had hij werkelijk iets te verhalen, doch hij had zich voorgenomen, niet zoo spoedig zijn geheim te openbaren.

„Deze vraag, hoogwaardige heer! richt gij nu voor de

één en dertigste maal tot mij,” begon hij op zijn langwijlige manier.

„Werkelijk!” lachte de kanonikus, die gereed was, geduldig aan te hooren.

„Ja, gij moogt het gelooven. Ik weet het daarom zoo precies, omdat ik altijd, wanneer gij heengaat, een boon in mijn zak neem; en gisteren had ik er dertig. En even zooveel malen heb ik gelooopen, gevraagd, uitgehoord, om iets te vernemen van de vrouw naar wie gij zoo ijverig zoekt. Geloof mij, genadige heer! dat ik mij veel moeite in deze zaak gegeven heb, alleen om u genoeg te doen.”

„Wanneer het u gelukt, goede vriend! iets te vernemen, kunt gij u verzekerd houden, dat ik uwe moeite rijkelijk beloon zal.”

„Dat zou mij aangenaam zijn, en uw woord, Hoogeerwaarde! vertrouw ik als het heilig Evangelie; maar gij zult mij moeten toestemmen, dat men zich een gewenschte boodschap niet uit de ribben snijden kan, gelijk God de Heer om Eva te maken eene rib van Adam nam. Als het van mij afhing, zoudt gij al lang uw doel bereikt hebben.”

Eckehard zuchtte, en vervolgens zijn schoon, bleek hoofd opheffende, sprak hij vol vertrouwen: „En toch geloof ik, dat wij onder Gods bijstand nog licht over deze duistere zaak zullen zien opgaan.”

„Dat kon wel zijn,” sprak Schneider glimlachend. „Ik ben ook elken avond naar de heilige mis geweest, om St. Ambrosius te bidden, — gij weet toch, genadige heer! dat ik naar hem genoemd ben, — nu, ik heb hem vurig aangeropen, mij in deze zaak te helpen. Toen ik gisteren uit de vesper kwam, en hier op de bank zat, terwijl mijne goede vrouw den maaltijd gereedmaakte, komt een bedelaar tot mij, en als ik hem goed in de oogen zie, herken ik den ouden Andreas, die hier vroeger doodgraver is geweest. „Dat is eene beschikking van St. Ambro-

sius!" denk ik bij mij zelve, want die Andreas is hier vroeger vaak genoeg uit- en ingegaan."

"Waar woont die man?" riep Eckehard. „Zeg, o zeg het mij, dan kan ik hem heden nog opzoeken!"

"Dat kunt gij wel laten, hoogwaardige heer! Andreas is een tachtiger, maar hij is nog te voet naar zijne dochter getrokken, die in een naburig dorp als vrouw van den herder woont; doch ik kan mij niet herinneren, dat hij den naam van dat dorp genoemd heeft. Maar wat hij te verhalen weet, wil ik u gaarne mededeelen."

"Laat mij toch niet langer op de pijnbank!" riep Eckehard dringend; „kom voor den dag met hetgeen ge weet!"

"Dadelijk, dadelijk, genadige Heer! Ik deelde den oude mede van de spijzen, die mijne vrouw mij gebracht had, en vroeg hem: „Zeg mij Andreas! herinnert gij u nog de vrouw van den brouwer Thomas, die mij voor veertien jaar dit huis verkocht heeft?"

"Of ik!" was zijn antwoord. „Die vrouw was mijne nicht, het jongste kind mijner zalige zuster."

"Ei zoo, Andreas!" hernam ik, „dat wist ik niet, dat gij zulk een rijke nicht hadt! Maar hoe komt het dan toch, dat zij u niet beter ondersteunt, en u op uw ouden dag nog van aalmoezen laat leven? Waar is zij dan toch tegenwoordig, die voormalige vrouw van Thomas? En hoe heet toch haar tweede man?"

"Dat zijn vele vragen tegelijk," hernam de oude doodgraver, terwijl zijn gerimpeld gelaat een bekommerde uitdrukking verkreeg; „zie, lieve heer Schneider! dat is zoo gekomen"

De verwachting van den domheer was nu op het hoogst gespannen; zijne fijne lippen beefden; zijn ademhaling was kort en snel, en met de slanke vingers zenuwachtig over het voorhoofd strijkende fluisterde hij: „Wat onverdragelijke kwelling is toch die langwijlige redeneering van den goeden landman!"

„De tweede man mijner nicht,” zoo liet deze den ouden doodgraver vervolgen, „was een lustige vriend, die maar één ding haatte, n.l. den arbeid. Hij had de weduwe slechts om hare rijke bezittingen getrouwd, en toen de brouwerij, waarin hij geen lust had, verkocht was, ging hij met haar naar Leipzig” . . .”

„Eindelijk!” riep Eckehard, als werd hij van de pijnbank bevrijd. „Eindelijk! Alzoo naar Leipzig” . . .”

„Ja, waar zij een danshuis huurden, en alle dagen in vroolijkheid leefden!”

„Hoe jammer, dat de man niet dadelijk te bereiken is!” zei Eckehard treurig. „Ge hadt hem gisteren, onder belofte eener aanzienlijke belooning, tot mij moeten zenden, daar ge weet, hoeveel belang ik in de zaak stel”

„Die vernuftige inval is niet in mij opgekomen: daartoe ben ik te dom,” lachte Schneider. „En bovendien, laat ik het maar eerlijk zeggen, genadige heer! even als alle menschen word ook ik door nieuwsgierigheid geplaagd. Daar gij zoo vaak bij mij naar haar gevraagd hebt, wilde ik ook weten waarom. Omdat een zoo voornaam, jong heer als U, Hoogwaarde! zooveel belang stelt in eene bedaagde burgervrouw, vermoedde ik, dat vrouw Thomas . . .,” hier bleef hij zwijgen, verlegen aan zijn halsboord trekkende.

„Nu?” vroeg de domheer, „ga voort; wat zoudt ge vermoeden?”

De kleine man werd vuurrood. Bij zijn langzamen gedach-
tengang vond hij geen uitweg, en kon niet anders dan er op laten volgen: „dat vrouw Thomas uwe moeder was!”

Eckehard zag den botterik met groote, trotsche oogen aan. Hoe vriendelijk en neerbuigend hij ook tegen personen van geringen stand was, hij bleef toch van geboorte een Asseburg.

„De eigenschap, welke ge zoo even u zelve hebt toegerekend,” zeide hij met een uitdrukking van spot, „wil ik bij deze ongehoorde verklaring u toerekenen. Weet, dat

de moeder van den Domheer Eckehard, graaf van Assenburg, eene edele gravin van Beltheim was!"

„Vergeving, vergeving! genadige heer!" stotterde Schneider, verschrikt door de toornige uitdrukking in de trekken van zijn edelen gast.

„Al goed, al goed, lieve vriend!" hernam Eckehard op zijne gewone, vriendelijke wijze. „Hebt gij nog iets meer van den ouden Andreas vernomen?"

„De arme vrouw is niet gelukkig geweest," ging de andere zichtbaar verlicht, weder voort; „haar lustige man heeft al haar goed doorgebracht en haar toen verlaten; — zij moet nu te Leipzig in een klein winkeltje wonen. Kinderen heeft zij niet; het eenige, dat zij ooit bezeten heeft, is reeds op den twaalfden dag gestorven; daarna heeft zij een pleegkind genomen, doch dit heeft maar weinige weken langer geleefd."

Eckehard wendde zich af: hij vreesde, dat zijne oogen het treurige familiegeheim zouden verraden; hij had zoo even den dood van zijn zusje hooren bevestigen. Zoo iemand, dan zou deze doodgraver hem zekerheid kunnen geven over de plaats, waar het kind begraven was. Hij stond op van zijne zitplaats, bood Schneider hartelijk de hand, en vermaande hem ernstig geen moeite te sparen, om den ouden Andreas zoo spoedig mogelijk tot hem te doen komen. „Houd er u van verzekerd," besloot de Domheer met zijn welwillenden lach, „dat ik uwe opofferende diensten niet vergeten maar ruimschoots beloonen zal. Bovendien heeft de hemelsche Vergelder aan goede daden een kostelijk loon verbonden." — — —

Spoediger dan hij gehoopt had, zou Eckehard zijn doel bereiken. Reeds den volgenden dag werd een oud man, die er als bedelaar uitzag, bij hem aangediend, en die beslist volhield, dat de Domheer hem ontboden had. Met groote blijdschap stond de adellijke heer op, ijfde den oude

te gemoet, en voerde hem, toen hij zag, dat hij zich niet vergist had, voorzichtig gelijk een kind zijn ouden zwakken vader, naar zijn studeervertrek. Met verwonderde oogen aanschouwde de oude getrouwe kamerdienaar Peter deze vertrouwelijkheid van zijn heer jegens iemand, die er als een bedelaar uitzag.

„Zoo goed heb ik het in mijn geheele leven nog niet gehad,” zeide de doodgraver, toen hij zijne oude leden in een met zachte kussens bedekten zetel had uitgestrekt; „ik zit hier nu waarlijk als in Abrahams schoot. Van vermoedheid bespeur ik niets, en wanneer het den genadigen heer belieft, dat geringe plekje gronds op het kerkhof in oogenschouw te nemen, — ik ben bereid!”

„Neen, neen, oude! gij zult eerst wat rusten en u versterken,” antwoordde Eckehard terwijl hij hem een beker kostelijken ouden wijn aanbood. „Drink daarvan, en vertel mij van uwe nicht. Hoe was de naam van haar tweeden man?”

„Windreiter, genadige Heer,” zei Andreas, den hem zoo liefderijk aangeboden beker met beide bevende handen omvattende. „Ja, Windreiter heette hij. Hij heeft zijne vrouw verlaten, en zijn geluk gezocht in 's keizers leger. Men zegt, dat de pest hem weggenomen heeft. Doch mijne nicht heeft den naam van haar eersten man weder aangenomen.

„Kunt gij mij hare woonplaats te Leipzig aanduiden?”

„Zij woont buiten de stad, in de Sluipsteeg, bij de Nicolaïpoort, bij een boer, voor wien zij hoenders en duiven naar de markt brengt. Die arme Nixa! Dat was in haar jeugd ook niet te denken! Toen zij dat kleine meisje nog zoogde, wier graf gij zien zult, hoogwaardige heer! was zij eene nette aanzienlijke vrouw. En dat kind, — dat kind, heer! was beeldschoon! Heur haar was als louter zonneschijn, en de groote oogen zoo blauw als de schoonste hemel! Ik zei toen tot haar: „Nixa! dat is een kind van rijke lieden; dat kunt gij niet tegenspreken!” Toen werd zij boos,

en sprak: „Als gij dit uitbazuint, maakt ge mij ongelukkig. Neem dit,” en zij gaf mij een groot stuk zilvergeld, „maar zeg aan niemand wat ge van dit kind denkt.” Dat beloofde ik haar, en ik heb mijne belofte niet gebroken. Maar dat kind was te schoon voor deze booze wereld. De duivel is er zeker boos om geworden, want een zoo spoedigen afschuwelijken dood heeft het wurmpje niet verdiend.”

Eckehard bedekte zijne oogen met de handen. Wat hij vernam, sneed hem door de ziel. „Weet gij nog meer van het sterven van dat meisje?” vroeg hij.

„Wat ik toen vernam, en hoe het gegaan is, zal ik u zeggen. Thomas en zijne vrouw kwamen in den nacht bij mij met eene kleine kist, waarin het lijkje van het kind lag, en wilden, dat het, eer de dag aanbrak, zou begraven worden. Mijne nicht verhaalde onder veel tranen, dat de kleine plotseling gestorven en geheel zwart geworden was, zoodat zij niet te herkennen was, en dat het kleine lichaam geheel samengetrokken was. Zoo gauw zij dat gezien had, was zij in haar angst naar den geestelijke geloopen, om te vragen wat zij doen moest. En de geestelijke, dien men uit zijn slaap had gewekt, was vreeselijk ontsteld, had zich driemaal gekruist, en vol afschuw geroepen: „Nu ziet gij duidelijk, vrouw Thomas! dat het een kind der zonde was, dat door den Booze naar de hel is gehaald. Ga gauw heen, en laat het nog van nacht begraven, opdat niemand er zich aan ergere!”

De slanke jeugdige gestalte van den toehoorder sidderde, alsof de koorts hem had aangegrepen, en diepe, smartelijke zuchten ontglipten aan zijn beklemd gemoed. Bijna vergat hij, dat er van zijn eigen lief zusje sprake was: zoo zwaar drukte hem de gedachte aan de ontzettende slavernij des bijgeloofs, waarin het grootste deel der Christenheid gekluisterd was.

„Zijt gij krank, Hoogerwaarde?” vroeg de doodgraver deelnemend. „Gij verbleekt, en schijnt te lijden. U moet gaan liggen. Wil ik uwe dienstknechten roepen?”

„O, neen! het is al voorbij,” sprak de Domheer, zich bedwingende. „Ga voort met uw verhaal, goede Andreas!”

„Zooals gij beveelt, genadige heer! Wij gingen dus aan het werk, Thomas en ik, en groeven een graf buiten het kerkhof, want Nixa vreesde de straf des hemels, wanneer wij het jonge schepseltje, dat onder zoo zichtbare teekenen van den goddelijken toorn gestorven was, in gewijde aarde begraven zouden.”

„Wat!” riep Eckehard opspringend, en een heilige toorn straalde uit zijne schoone, zachte oogen, „ook een stukje gewijde aarde heeft men het ongelukkige kind onthouden! O, Jezus! mijn Jezus!” klaagde hij in diepe smart, en wrong als in vertwijfeling zijne handen, „mijn Goddelijke Hoogepriester en Zaligmaker, hoe weinig verstaan zij, die Uwen Naam dragen, Uw heerlijken, vrijmakenden Goddelijken Geest!”

Met vrees en verbazing zag de oude doodgraver naar den geestelijke, die ongetwijfeld buiten zichzelf moest zijn, om zoo met den Heiland te spreken, zonder de voorbede der heiligen in te roepen.

„Word niet verschrikt!” zeide de Domheer; „soms wordt ik zoo met smart over de menschheid vervuld, dat ik mij niet bedwingen kan. Dikwijls genoeg schijnt het wel, alsof Christus te vergeefs gestorven is — Doch kom nu, Andreas! wijs mij de plaats waar Mechtildis rust.”

„Mechtildis, ja, zoo heette dat meisje, Mechtildis Te — Te — Tegenspoed! Daar heb ik het: Mechtildis Tegenspoed! Maar dat was niet haar ware naam. Zij was eene adellijke jonkvrouw, dat heb ik altijd gedacht: en uwe deelneming genadige Heer! bewijst, dat ik het juiste spoor gevonden heb.”

De weg naar de begraafplaats was niet lang. Zwijgend

gingen de beide mannen nevens elkander; de jongere, zijne schreden matigend, om den oude, die kortademig was, niet te haasten. De lucht was drukkend zwoel; alles was stil, en het stof op den landweg was onverdragelijk.

„Binnen twee uur hebben wij onweder,” sprak de doodgraver, en wees met zijn stok naar een zware zwarte wolk in het Zuidwesten.

„Wij behoeven ons daarom niet te haasten,” antwoordde de andere vriendelijk; „uwe kracht laat geen grootere haast toe; en wanneer het onweder begint, zijn wij, als God wil, onder dak.”

„Ik wil het hopen,” hernam de oude, en trachtte ondanks zijn gebrek aan adem, zijne schreden te verhaasten.

Was anders op dezen tijd van den dag de Godsakker met pelgrims en wandelaars gevuld, heden vond men er niemand, omdat de menschen vrees hadden voor het dreigende onweder.

„Hier genadige heer!” zeide Andreas, en voerde den jongen Graaf om het wolverpleegde, hooge hek der gewijde plaats, die door een haag van doornen en distelen tegen den moedwil der kwade jongens beveiligd was. „Hier is de plaats.” Hij bukte zich, greep met de onbedekte hand, zonder te zoeken, midden in de welig voortwoekerende brandnetels, en plotseling een half verweerd smal hout te voorschijn halende, riep hij vergenoegd: „Zie, zie! ook het hout, dat ik er bij gezet heb, is nog aanwezig!”

Met bevende handen greep Eckehard naar dit onaanzienlijke grafteeken, en bezag het lang met stillen weemoed. Toen legde hij het behoedzaam ter zijde, haalde een mes uit de scheede, en begon met zijn teedere handen, zonder acht te geven op de wonden, door het wederstrevende onkruid veroorzaakt, de voor hem gewijde plek te zuiveren.

„Daaraan kan ik helpen,” riep de doodgraver, ook zijn mes te voorschijn halende, en spoedig werd een wel in-

gezonken, maar nog duidelijk afgerond plekje zichtbaar, in den vorm van een kindergraf. Een heete broedertraan viel bij dezen aanblik op het van onkruid bevrijde graf.

Intusschen waren de zware, dreigende wolkenmassa's langzaam maar zeker voortgetrokken; de hemel scheen geheel zwart, zoodat elk oogenblik een zwaar onweder verwacht kon worden.

„Zijt gij bang voor het onweder?” vroeg Eckehard.

„Wel neen!” antwoordde de doodgraver. „Ik kan de zware onweders niet tellen, genadige heer! die ik onder den blooten hemel heb doorleefd; maar er zijn er zeer veel. Wij zijn overal in Gods hand; en van de hulp der lieve heiligen zijn wij zeker, wanneer wij geen kwaad bedoelen.”

„Kwaad is het zeker niet, wanneer wij het overblijfsel van een teeder kind, dat wederrechtelijk hier rust, aan deze plaats ontnemen, en overbrengen naar het oord, waarop het een geheiligd recht heeft.”

„Wat? Gij wilt het toch niet op het kerkhof brengen,” vroeg de oude vol ontzetting.

„Niet naar het kerkhof, maar naar het graf van haar vader, waar de goeden en boozen uit hetzelfde huis vreedzaam nevens elkander rusten,” antwoordde Eckehard vol ernst.

„Dat kunt gij beter weten dan ik, heer kanonikus!”

„En gij wilt helpen?”

„Ja, genadige heer! ik wil!”

„Maar wilt gij ook zwijgen over hetgeen wij gaan doen?”

„Geen mensch zal het van mij vernemen.”

„Zoo zweef het bij God, die dit dreigende onweder op het oogenblik den meineedige kan doen treffen.”

„Ik zweer het, zoo waar ik op eene eeuwige zaligheid hope,” klonk het van de lippen des grijsaards, die oogen-schijnlijk nog maar weinige schreden van de geheimzinnige eeuwigheid verwijderd was.

Nu haalde Eckehard uit zijn ruimen mantel twee kleine spaden te voorschijn, en terwijl hij een daarvan den doodgraver gaf, sprak hij: „Kinderspeelgoed! doch in tijd van nood ook voor ernstig werk bruikbaar!”

Zij zullen misschien met hun arbeid, die door de kleine werktuigen zeer vermoeiend was, zoowat ter helfte geweest zijn, toen een verblindende bliksemstraal, onmiddellijk door den ratelenden donder gevolgd, uit de zwarte wolken neder schoot, en de arbeidenden onwillekeurig deed beven. Nu verhief zich de storm, en schudde en boog de boomen der begraafplaats, ook de oudste en sterkste, alsof hij ze allen van hun kroon berooven, ja geheel ontwortelen wilde. Reeds begonnen enkele groote regendroppels te vallen. En beiden, ofschoon zij nauwelijks konden blijven staan, zetten hunnen arbeid voort!

Plotseling scheen de hemel een vuurzee; de eene bliksemstraal volgde den andere; de onafgebroken donder deed de aarde als beven, waarop de regen in stroomen nederdaalde.

„Dicht werpen!” schreeuwde de Domheer met alle kracht, doch hij kon zijne zwakke stem niet boven het geweld van het onweder verheffen. De andere had hem evenwel begrepen. Zij vreesden, dat de beenderen door den regen zouden worden weggespoeld. Haastig wierpen zij het met zooveel inspanning opgegraven graf weder dicht, drukten alles, wat zij aan doornen en distelen vinden konden, daarop, en slechts met moeite en gevaar gelukte het hun, den immer hooger stijgenden vloed te ontkomen.

De kracht des ouden schoot te kort. Eckehard nam hem in zijne armen, en droeg hem naar het naaste huis, het huis van den nieuwen doodgraver, waar hij hem nederzette. Op zijn onstuimig kloppen werd de deur geopend door eene vrouw, die het teeken des kruises maakte, toen zij de beide druipende verschijningen zag.

„Om aller Heiligen wil!” riep zij ontroerd. „Welk Christenmensch laat zich door zulk onweder, dat zoo lang heeft gedreigd, daar buiten overvallen! Treed binnen, hoogwaardige heer!” voegde zij, Eckehard herkende, er beleefd bij; „laat mij toe, dat ik u droge kleederen geve; gij kondt er anders wel van sterven!”

„Bekommer u niet om mij, goede vrouw!” antwoordde de kanonikus, „ik ben spoedig thuis. Maar verpleeg den oude; geef hem droge kleederen en een warmen drank; ik zal alles betalen. En nu, het ga u wel, Andreas! De Heer behoeft u, en is het Zijn genadige wil, dan ziet gij mij weder. Ik kom morgen naar u vragen.” Daarbij zag hij hem beteekend aan, als wilde hij zeggen: denk om uw eed! waarna hij zich wilde verwijderen.

De vrouw zocht hem terug te houden: „Wacht toch het weder af, genadige heer! men zou er geen hond uitjagen. Om der eeuwige goedheids wille, wees toch uzelf genadig! Gij zijt een teeder heer en kunt den storm geen weerstand bieden.”

Doch Eckehard, die in zijn doornatte kleederen begon te rillen, sprak heengaande: „Verontrust u mijnentwege niet! De Heer, Wien wind en zee gehoorzaam zijn, zal ook mij geleiden.”

En hij bereikte zijn paleis, doch een koude koorts deed zijne leden sidderen; een warm bad baatte niet; en de verontruste dienaren ijlden heen, om den lijfdokter van den aartsbisschop, Rathenow, te roepen.

r

* * *

De liefelijke tijd van Paasch- tot Pinksterfeest, voor den Christen van zooveel beteekenis, was voor het huis Von Steinvorde voorbijgegaan zonder eene hevige openbaring van toorn van den ridder. Gelijk een kind, dat zich ge-

brand heeft, het vuur vreest, zoo wachtte zich Adelgothus, om weder met zijn vader te spreken over de Joden en hunne verhouding tot de Christelijke bevolking. Zoo gauw de dappere veldheer met zijn vriend Hans von Keller, wiens Jodenhaat dien van den ridder evenaarde, over dit gevaarlijk onderwerp sprak, verliet de Jonker onder eenig voorwendsel de kamer, ten einde, gelijk hij bij zich zelve sprak, zijne tong voor onheilen te bewaren.

Voor zijne moeder daarentegen had hij zijn gansche hart uitgestort. Vrouwe Gerborg, die al lang begeerd had eens met haar zoon te spreken, had de gelegenheid aangegrepen, toen haar gemaal, wien de tijd van vrede, hoewel nog geen vol jaar geleden aangevangen, al lang begon te vervelen, met zijne vrienden een rit ondernomen had. Hij had voor de geliefde moeder niets verborgen, zelfs niet zijn bezoek in het Jodendorp, en de edelvrouw had met starre, wijd geopende oogen naar zijne bekentenissen ge-
luisterd.

Waaakte of droomde zij? Was het dan mogelijk? Kon het wel mogelijk zijn? Haar kind, haar zoon, haar veel geliefde eenige zoon beminde eene . . . Jodin!

Neen, dat was te veel. Dat kon zij niet dragen! Haar hart, dat liefdevolle, met trots vervulde moederhart moest daarvan breken! Hartstochtelijk sloeg zij de handen voor het gelaat, en riep met hartbrekende stem:

„O Adelgothus! mijn kind! mijn arm verblind kind! wat hebt gij mij gedaan?”

„U gedaan, Moeder? Mijn vertrouwen heb ik u geschonken; mijn overlopend hart heb ik voor u uitgestort; en waart gij het niet, die dit hebt gezocht, die mij daartoe onophoudelijk gedrongen hebt? Wat deed ik tegen u, innig geliefde Moeder? Waardoor heb ik u gekrenkt?”

„Ongelukkig kind! kunt gij dit nog vragen? Is het niets, wanneer de eenige erfgenaam van een oud, aanzienlijk

huis zijn hart aan eene Jodendeern geeft? Is dat niets? Is dat niets, dat gij met één slag — gelijk de hagel de bloeiende korenhalmen op het veld — de schoone verwachtingen uwer ouders verwoest? dat gij den vloek uws vaders op u laadt, en het hart uwer moeder gruwelijk breekt? Is het niets, ik vraag het u in den Naam van God, dat gij onzen heiligen godsdienst met voeten treedt, door in een Christelijk stamhuis, het oude eerwaardige huis Von Steinvorde, een dochter Israëls te willen brengen? Is dit alles, alles niets?"

Adelgothus stond als iemand, die op hooge duinen door een wervelwind wordt overvallen, die hem onder het zand dreigde te begraven; een oogenblik was hij geheel radeloos, geheel verdoofd; toen wierp hij zich aan de voeten zijner moeder, en riep: „Moeder, lieve Moeder! hebt gij geen hart meer voor uw zoon? geen medelijden? geen erbarming?" En zijn donkerlokkig hoofd in haar schoot verbergende, ging hij voort: „Is het niet dezelfde God, in Wiens Naam gij mij hebt aangesproken, die mij deze liefde in het hart gegeven heeft? En kan een gevoel, zoo rein, zoo grootsch, zoo heerlijk, kan het onrecht, kan het zonde zijn?"

Hij hief zijne lieve blauwe oogen zoo treurig, zoo kinderlijk smeekend tot haar op, dat Gerborg geen moeder zou geweest zijn, wanneer zij onbewogen gebleven was.

„Mijn hartebloed zou ik er gaarne voor geven, om u gelukkig te zien!" riep zij in hare groote smart. Zij nam het hoofd van den beminden jongeling in hare beide handen, zag hem diep, zeer diep in de smeekende oogen, en sprak langzaam: „Mijn arme, arme Adelgothus!"

„Waarom, hartelijk geliefde Moeder! beklaagt gij mij zoo innig?" vroeg hij nog wel bevend, doch toch op een toon van hoop en vertrouwen. „Geloof vast, Moeder! wanneer gij mij uw kloeke, teedere, liefderijke hulp niet ont-

zegt, zal ik met de hulp des Almachtigen alle bezwaren overwinnen; en het meisje, dat uw Adelgothus zich gekozen heeft, zal het edele huis der Steinvordes niet tot schande maar veeleer tot eer zijn. Hebt gij mij vroeger, toen ik nog een knaap was, niet vaak verhaald van Gisela, de schoonste dochter van den grooten keizer Karel, hoe heur haar als goud om haar hoofd golfde? Welnu, lieve Moeder! Dat keizerlijke haar draagt mijne schoone uitverkorene, maar nog schooner, nog duizendmaal schooner!”

„Nog eene andere heeft het gedragen, mijne lieve zuster Oda,” fluisterde Gerborg meer tot zich zelve.

„Wat! Eckehard’s moeder?” riep de jongeling levendig.

„Ja, mijne ontslapen tweeling-zuster. Mijn broeder Wilfried en ik noemde haar vaak onze kleine heilige, wijl het prachtvolle, schitterende haar als een heiligen mantel haar omgaf. — De goede Eckehard!” zoo brak zij haar gedachting af, „hij zocht nog steeds te vergeefs naar het graf van zijn zusje. Hebt gij hem in de laatste dagen nog gezien?”

„Neen, lieve Moeder! Wel heb ik dikwijls in zijn paleis naar hem gevraagd, maar ik heb hem nooit thuis gevonden.”

„Wanneer zaagt gij hem het laatst?”

Adelgothus kleurde, maar antwoordde vol moed: „Op den dag toen ik Ruth gesproken heb.”

„Heeft hij u in het Jodendorp begeleid?”

„Neen. Hij had intusschen namens den Aartsbisschop met Zadok te spreken.”

„Gij vergeet toch niet, dat uw vader dien Zadok doodelijk haat, en dat hij diens ondergang vast besloten heeft?”

„Ik weet het, dierbare Moeder! maar de ware liefde overwint iederen haat!”

„Het verheugt mij, dat gij aan de liefde zulk eene kracht toekent: alleen, gij moest uw geslacht, gij moest uw vader beter kennen, Adelgothus! Een oprecht, vroom, met den

krijg vertrouwd man als hij, zal liever zijn eigen hart verscheuren, dan dat hij zijn haat aflegt, dien hij als Gode welbehagelijk beschouwt. Zadok is voor hem een tooveenaar, een Nekromant, een duivelbezweerder, die met den duivel in betrekking staat, wien te bestrijden en te vernietigen voor hem een heiligen Christenplicht is. Arme Adelgothus! Het scheepje van uw geluk zal verbrijzelen in de geweldige branding zijns toorns."

"Ik geloof het niet, Moeder! Een zoet voorgevoel in mijn binnenste spreekt van heerlijk geluk. Reeds is de edele Zadok aan den blinden haat zijner vijanden onttrokken..."

"Wat? Versta ik u wel? Is deze Jood dood?" vroeg Gerborg verheugd.

"Niet dood —" de jongeling draalde; doch, zijne moeder in de heldere oogen ziende, sprak hij vertrouwelijk: „Neen, Gij zoudt uw eigen zoon niet kunnen verraden; ook dit geheim durf ik u toevertrouwen. Onze vorstelijke heer, die sinds vele jaren den grijzen Zadok kent en hoogacht, heeft hem door Eckehard laten waarschuwen."

"Waarom? Waarvoor?"

"Om de onheilen, die hem hier bedreigden."

"Zou het ernst zijn, dat het gepeupel het Jodendorp wil plunderen?"

"Bittere, gruwelijke ernst, en de Magistraat zal vreezen, tusschen beiden te komen, omdat anders, even als in Straatsburg, de volkswoede zich tegen hem keert. Wat Zadok betreft, Von Keller en eenige anderen hebben in stilte bevel gegeven, om hem levend te vangen; in de folterkamer wilde men hem van tooverij overtuigen."

"Mijn hemel! gij spreekt van dit verschrikkelijke als een vast besloten zaak. Die ongelukkige Joden! Waarlijk, ik beklaag hen! Maar toch kan ik uwen vader geen ongelijk geven, dat zij zelve het grootste deel der schuld dragen."

"Dat mag zoo zijn, lieve Moeder! Doch dan brenge men

hen in een eerlijk gericht! Maar zulke straffen, die de onschuldige met en voor de schuldigen ondergaat, zullen hen wel verbitteren, maar niet verbeteren. — Eckehard wil van geweld niets weten, maar hen door liefde voor het Christendom zoeken te winnen. En toch heeft ook zijne liefde voor de Joden een grens. „Nimmer,” zegt hij „moet men den Joden openbare ambten opdragen, want de Staat, waarin Joden geroepen zijn, recht te spreken, houdt op een Christelijke staat te zijn.” Nu, zoover zal het wel nooit komen! Doch het is onze plicht, de onderdrukten voor geweld te beschermen. Eckehard heeft den Aartsbisschop bezworen, om, zoo gauw zich hier een verdachte beweging vertoont, het Jodendorp door gewapende macht te doen beschermen. En ik, lieve Moeder! ben geneigd, het bevel dier gewapende macht op mij te nemen.”

„Ongelukkig kind! waar denkt gij aan? Wilt gij daardoor uw' vader tot het uiterste drijven? Wanneer gij mij liefhebt, Adelgothus! wanneer gij wilt, dat ik u zal bijstaan, hoewel ik waarlijk niet inzie, hoe dit te moeten doen, zoodat ik u ook niets beloven kan, dan moet gij dit uit uwe gedachten stellen, om het Jodendorp te beschermen. Ieder ander kan dit in uwe plaats doen. Voor u zou het waanzin, openlijke waanzin zijn, om den heftige alzoo te verbitteren.”

„Hoe kan ik hem er door verbitteren, wanneer hij verneemt, dat ik daartoe reeds vroeger besloten was? Eckehard, die alles goed met mij overwogen heeft, wil mij daartoe bij den Aartsbisschop aanbevelen, en hij twijfelt niet, of Otto zal mij met het bevel belasten, wanneer er besloten wordt, het Jodendorp te beschermen. Doch zoover is het, helaas! nog niet. Hem is het meest aan Zadok gelegen; de anderen, meent hij, moeten zien, zich zelven te redden; zijne kasteelen zullen voor de vluchtelingen, geopend zijn.”

Adelgothus was warm geworden onder zijne redeneering; zijne frissche wangen gloeiden; zijne oogen schitterden; de fijne neusvleugels waren een weinig gezwollen, en over het witte voorhoofd hingen wanordelijk de weelderige, bruine lokken. Vol moedertrots en moedersmart zag Gerborg naar haar bevalligen zoon: uit vorstelijke huizen had zij hem eene gade willen kiezen; en nu, o, bittere smart, die haar hart schier deed breken! de veelbelovende bloem der ridderschap weggeworpen aan — een Jodenmeisje!

„Die Zadok is dus in veiligheid?” vroeg zij, zich zelve bedwingende.

„Reeds voor eenige weken heeft Aartsbisschop Otto hem met zijn twee kleindochters, en alles wat zij wilden medenemen, laten weggleiden; waarheen weet ik tot mijne spijt niet, daar Eckehard beloofd heeft, hunne verblijfplaats niet te verraden.”

In stilte verheugde Gerborg zich over deze tijding. Het deed haar hopen, dat Adelgothus misschien de ontvoerde niet zou terugzien, en eene andere liefde in zijn hart zou ontwaken. Hij was nog zoo jong: hij zou andere schoone jonkvrouwen zien, die hem meer waardig waren . . . o, zeker, zij mocht zich troosten. Alles kon nog terecht komen. Een vroolijke lach speelde om Adelgothus' lippen, toen hij zeide:

„Wij moeten geduld hebben, lieve Moeder! Inmiddels zal ik Vader, zooveel mijn geweten mij veroorlooft, in alles ter wille zijn, opdat ik uwe oogen blijmoedig moge zien.”

Gerborg omhelsde hem met stille ontroering.

„Nu moet ik u verlaten. De samenkomst der Vrienden Gods mag ik niet verzuimen; met zonsondergang begint de bidstond. En opdat ik daarbij met een blij hart aan u denken kan, geef mij uwen zegen!”

Met stille verzuchting tot den Heer legde zij hare beide

handen op zijn hoofd, en toen hij opstond, kuste hij vurig de lieve moederhanden en fluisterde: „Een moeder bidt nooit te vergeefs. De Heer zal met mij zijn! Zijn Heilige Geest verlichte en regeere ons!”

Beneden gekomen, hoorde hij Ethelina zingen:

O, Dier'bre Jezus, 's Vaders Zoon!
 Schenk ons van Uwen Hemeltroon
 Uw' Heil'gen Geest in 't harte;
 En maak ons, vrij van zonde en schuld,
 Door Uw genâ met vreë vervuld,
 Voor eeuwig vrij van smarte!

VI.

OP HÖTENSLEBEN.

Het slot Hötensleben, ongeveer zes à zeven mijlen westelijk van Maagdenburg aan de Brunswijker grens gelegen, was in December 1347 door Hertog Magnus aan Aartsbisschop Otto afgestaan, en naar deze nieuwe bezitting had de Geestelijke zijne Joodsche beschermelingen laten brengen.

Otto van Hessen, hoewel een kind van zijn tijd, en daarom zelf niet volkomen van bijgeloof vrij, was volkomen overtuigd van de onschuld van Zadok aan de beschuldigingen, door Henning von Steinvorde en vele andere aanzienlijke inwoners zijner hoofdstad tegen den ouden Israëliet ingebracht. Hij beminde den eerwaardigen grijsaard en achtte hem hoog, niet slechts om zijne bereidvaardige hulp in geldelijke moeielijkheden, maar vooral om zijn grooten, edelen geest, dien hij in vertrouwelijke

gesprekken had leeren bewonderen. Naar Otto's innigste overtuiging was Zadok veel dichter bij het Koninkrijk Gods dan eenige trotsche prelaat, die op zijne rechtzinnigheid roemde. En dezen edelen wijze zou men op de folterbank uitstrekken, om hem dingen te doen belijden, waaraan zijne ziel niet dacht, — en hij, de landsheer, de kerkvorst zou dit gedoogen?

Nooit! geen haar zou van zijn uitverkoren beschermeling gekrenkt worden!

Daarbij was de hooge heer ook een weinig nieuwsgierig, om toch eindelijk de door hare schoonheid beroemde kleindochters van Zadok te zien, die, door haar grootvader zelf verzorgd en opgevoed, voor elk mannenoog, zoo men zeide, zorgvuldig verborgen werden.

Daarom besloot dan ook de Aartsbisschop, om dadelijk na de Pinksterdagen met een klein gevolg naar Hötensleben te gaan, en daar eenige dagen te vertoeven. Met zijn jeugdigen vriend, den kanonikus Eckehard, had hij het gansche plan besproken, en deze had het niet slechts gebillijkt, maar zich ook met zijn bloedverwant, Jonker von Steinvorde, ter begeleiding aangeboden, welk aanbod, (hij verklaarde niet waarom) den Aartsbisschop zeer welkom was, hoewel hij, al ware dit niet het geval geweest, toch zeker het verzoek van den domheer zou hebben ingewilligd.

Van de plotselinge ziekte van Eckehard wist de vorst nog niet, doch spoedig zou hij er van hooren. Zijn lijfdokter, Rathenow, deelde het hem mede, doch kon er geruststellend bijvoegen, dat er geen gevaar in den toestand was: slechts verkoudheid door natte kleeren, zoodat hij hoop had, dat de patient, die iets op het gemoed scheen te hebben, waarom hij hem vooral rust bevolen had, op het Pinksterfeest wel beter hersteld zou zijn.

„Doe vooral uw best, Dokter!” sprak de Aartsbisschop

dringend. „Veel is daar voor mij aan gelegen; ik heb den jongeling lief als of hij mijn eigen zoon was.”

„Uwe Eerwaardige Vorstelijke Genade kan zich van mijne zorgvuldigheid verzekerd houden; maar wat dat betreft, dat Gij, genadigste heer! den jongen domheer lief hebt als een eigen zoon, wil ik toch zeggen: als een eigen broeder, daar Gij nog te jong zijt, om zijn vader te wezen.”

„Vleier!” lachte Otto, en beschouwde met welgevallen in den grooten spiegel met kostbare lijst zijn statige, mannelijk schoone gestalte, die de jeugdige veerkracht nog niet scheen te hebben ingeboet, „kan ik op acht en veertigjarigen leeftijd geen zoon hebben van twee en twintig jaar?”

Naar de jaren wel, doch niet naar het uitzien. Indien Uwe Eerwaardige Vorstelijke Genade een wereldlijk heer ware, zou de jongste vorstendochter er trotsch op zijn, door U als Gemalin gekozen te worden.”

De Aartsbisschop zuchtte, en na nog een blik in den spiegel geworpen te hebben, vroeg hij: „Rathenow! kunt gij eene boodschap aan Jonker von Steinvorde overbrengen?”

„Mijn' aller genadigsten heer sta ik altijd met lichaam en ziel ten dienste,” antwoordde de lijfdokter met eene diepe, eerbiedige buiging.

„Zeg aan den Jonker, dat ik hem heden avond ten zes ure bij mij verwacht. — En nu, dokter Rathenow! maak mijn lieven kanonikus, dien ik zelf na het middagmaal zal gaan bezoeken, spoedig weder gezond. Moge de zegen des Drieëenigen daartoe met u zijn!”

Nauwelijks was de geneesheer vertrokken, of Otto verborg zijn aangezicht in de handen, en gaf zich over aan diep gepeins. Hoe schitterend, hoe heerlijk en begeerlijk was hem in jongelings overmoed en frissche jongelings kracht de kerkvorstelijke diadeem geweest, onder welks

gouden last, reeds na drie korte jaren, zijn jeugdig hart zoo smartelijk leed.

Daar beneden in den tuin, bij de klaterende springbronnen, in het verborgen jasmijnloof, dat, gelijk heden, met witten bloesem vol zinverdoovende geuren was omgeven, daar had hij het gewaagd, voor de geliefde zijn hart te ontsluiten; daar had hij, met de eerbiedige terughoudendheid eener eerste liefde de teedere gestalte omvat, en de brandende lippen gedrukt op haren als goud schitterenden schedel.

En Oda! de zachte, de liefderijke! zij had de diepste gevoelens zijns harten beantwoord; en zij hadden elkander trouw gezworen, voor eeuwig!

Om de geliefde Bruid te kunnen bezittten, wilde hij van den geestelijken stand afzien, wilde hij aan den Paus den gewijden bisschopsmantel terugzenden, wilde hij in den wereldlijken stand plaats nemen.

Nog op dienzelfden dag had Otto een geheim onderhoud gehad met den graaf Beltheim, Oda's vader. Doch in den rustigen geest van den ouden man spiegelden de dingen zich anders dan in de opgewekte fantasie van den levenslustigen jongeling. Graaf Beltheim had met hem gesproken op de optuigende, hartelijke wijze van een waren vader; hij had hem in het scherpste licht alle nadeelen, alle gevaren van zijn voornemen geteekend, en had het eene zonde genoemd tegen God en den Heiligen Geest, die de rechtvaardige zeker zou moeten bezoeken; zoodat uit een verbond met een meenedige geen zegen voor zijn geliefd kind zou kunnen voortkomen.

Otto was daartegen opgekomen met al de kracht van zijn hartstocht; hij had den dag zijner geboorte vervloekt, en ook dien, waarop zijne ouders naar Avignon getogen waren, om het Aartsbisdom voor hem van den Heiligen Vader te begeeren; — ja, hij had gedreigd: wanneer de vader zijn

verzoek niet inwilligde, dan zou hij met zijne geliefde zich den dood wijden!

Doch graaf Beltheim was onbewegelijk gebleven. Hij had den razende laten tieren, tot dat deze als een kind aan zijne borst weende, en de belofte aflegde, Oda niet weder te zullen zien.

Hij had woord gehouden, en korten tijd daarna was Oda de vrouw geworden van Asseburg. Of zij tot dit huwelijk was gedwongen geworden; of zij aan de zijde van haar' schoonen gemaal gelukkig was geweest; of zij haren eersten geliefde vergeten, dan wel zijn beeld in stilte in het diepst haars harten bewaard had, nooit had Otto er iets van vernomen. Maar hij, hij had de schitterende verschijning niet kunnen vergeten!

Op haren eenigen zoon, Eckehard, had hij zijne liefde overgebracht, zonder dat deze iets van de vroegere verhouding vermoedde, en zonder dat in zijn uiterlijk iets aan de bekoorlijke Gravin Beltheim herinnerde. Eckehard was geheel het evenbeeld zijns vaders, Graaf Hendrik; had hij de wereldlijke kleeding gedragen, de gelijkenis zou volkomen zijn geweest.

Maar, hoe was dat? Was de Gravin van Asseburg niet bij de geboorte eener dochter gestorven? Nooit had men iets meer van die dochter vernomen. Wanneer zij nog leefde, dan zou zij reeds eene jonkvrouw zijn. Oda's dochter! Een siddering greep hem aan. Snel stroomde het bloed door zijne aderen! Haastig stond hij op; nog voor het middagmaal moest hij Eckehard zien, om hem te vragen naar zijne zuster, naar Oda's dochter! Oda's dochter!

Op het met klimop omgroeide balkon van het kasteel Hötensleben, van waar van beide zijden trappen, eveneens dicht met klimop omgeven, naar den tuin leidden, zat de liefelijke Ruth, met een handwerk. Maar het werk, dat de

jonkvrouw had bezig gehouden, rust met de teedere handen in haren schoot, en hare lieve oogen zien in droomend turen in de verte, over de geurenrijke bloemenzee aan hare voeten, over het liefelijk landschap met het op den achtergrond zich verheffende Hartzgebergte, over alles, alles heen!

Waarheen ze toch staren, die blauwe, lichtende sterren? Zie, nu komen ze terug van hun breeden vlucht in den droom; ze verkrijgen eene vaste, opmerkzame uitdrukking; ze rusten op den grooten, met donkere olmen beplanten landweg, waarop het in den zonneshijn hier en daar schijnt te bliksemen; . . . ja waarlijk! Ruth is opgesprongen, en dicht aan den rand van het balkon genaderd. „Ja, waarlijk!” roept zij met rustige verbazing, „gewapende reizigers naderen! Zoo hij daar bij ware!” Een haastig rood bedekt haar liefelijk gelaat. „Ja, ja!” roept zij vroolijk, „ik gevoel het aan het luide kloppen van mijn hart: hij moet daarbij zijn!”

„Wie moet daarbij zijn? Naar wien tuurt mijne kleine zuster zich de oogen blind?” vroeg een diepe, geluidvolle stem, en twee schoon gevormde armen sloegen zich om het schitterende haar, dat Ruth's gansche gestalte, omgaf.

„O onaardige Debora!” riep Ruth lachend, „wanneer zult ge dat leelijke overvallen toch eens afleeren?”

„Dadelijk, zustertje! Doch verraad mij nog eerst, wie zoo begeerig door u wordt verwacht.”

„Zie, hoe het daar schittert tusschen de olmen! Voorwaar, geen geringe optocht; van het trotsche Maagdenburg komen de reizigers, en de Aartsbisschop moet, geloof ik, daarbij zijn,” antwoordde Ruth in verwarring.

„Heer Otto juicht ge alzoo tegen,” zei Debora in spanning, terwijl zij ontevreden hare groote, ravenzwarte oogen opende. „Weet zuster! ik heb God den Almachtige beloofd, dat ik het trotsche, afschuwelijke, Christelijke Maagdenburg

in zijn kerkvorst vernederen zal. Treed mij niet in den weg: beloof mij dit ten minste!”

„Ik versta u niet,” stamelde Ruth, doodelijk ontsteld over den bitteren Christenhaat in Debora's hart. •

„Des te beter, duifje!” lachte de andere, plotseling in vroolijkheid uitbarstende. „Voor het overige hebt ge goed gezien; binnen een half uur is de Aartsbisschop met zijn gevolg hier. Zie eens, Ruth, hoe beval ik u heden?”

Verrast zag Ruth de schoone vraagster aan, waarna zij lachend antwoordde: „Als een Engel, Debora! maar . . .”

„Nu, maar? zeg zuster! wat is er voor een „maar” aan mij?”

„Geen goede maar,” antwoordde Ruth verlegen. „Ik zou voor u kunnen vreezen.”

„Dan is het juist zoo als het moet,” lachte de overmoe-dige, „kom, kind! laat ons om den tijd te korten, in den tuin gaan wandelen tot men ons in het kasteel roept.” Zij nam den arm van Ruth, die met innerlijken tegenstand scheen te volgen, en voerde haar naar beneden in den landelijk eenvoudigen tuin. Hier vond men kruiden en bloemen, ruimschoots van onkruid voorzien, in groote menigte nevens elkander, en hier en daar door een ouden schoonen boom overschaduwde. Behalve struikvruchten vond men geen ander ooft in den slottuin, die zeker eene betere bearbeiding verdiende. Doch over alles lag een geur en frischheid, als alleen door een heerlijken voorjaarsmorgen geschonken kan worden.

De zusters namen plaats op een houten bank, die aan-gebracht was rondom den stam van een overouden eik. Ruth schikte bloemen, welke Debora haar toereikte. Mid-delerwijl vroeg de eerste deelnemend:

„Geloofst ge dat Aartsbisschop Otto Grootvaders ver-zoek zal inwilligen, en Baruch en zijne moeder hier zal laten wonen?”

„Hoe kan ik daarop antwoorden, dwaas kind! zoo lang ik met den allergenadigsten heer nog geen woord gewisseld heb? Maar dit zeg ik u: wanneer hij mocht meenen, ons niet ter wille te zijn, dan zal Debora het slot Hötensleben zeer spoedig den rug toewenden. Baruch dringt op trouwen aan. Waarom zou ik aan zijn verlangen niet voldoen?”

„Gij zult toch wel wachten, tot dat Grootvader weder een eigen huis bewoont, waar hij de bruiloft kan aanrichten?”

„Waartoe dat? In dezen onzekeren, gevaarvollen tijd is een vrouw het best in huis van haar man. Denk ook gij, Ruth! in tijds aan een' beschermer. Samuel, Baruchs jongere broeder, die in Hamburg woont, waar wij ons ook hopen te vestigen, heeft maar een wenk noodig, en — hij ligt aan uwe voeten. Hij is een wakker, flink gezelschap, pas negentien jaar oud, maar dat hindert niet: des te bereidwilliger zal hij u dienen, en al uwe wenschen in uwe oogen lezen. Ook zoudt ge . . .”

„Houd op, Debora!” Ruth's kleine hand omklemde den arm van haar, die zoo ijverig bezig was, huwelijksplannen te smeden. „Vermoei u niet met plannen voor de toekomst voor mij; bouw uw eigene, en moge God u zegenen, lieve, lieve zuster! Hoe ons lot ook moge wezen; waarheen de Heer onzen weg ook leiden moge; of nauw verbonden, of ver, ver verwijderd, ééne zaak zal ons verbinden, en laat ons dat steeds voor elkander in het hart bewaren: warme, trouwe, zusterlijke liefde! Niet waar, Debora? gij wilt mij immers blijven liefhebben?” En zij zag Debora smeekend in de door lange wimpers half gesloten oogen.

„Wat is er met u geschied, Ruth? Wat geeft aan uwe woorden een zoó eigenaardigen, feestelijken klank? Zoudt gij geheimen voor mij hebben? Ik vreesde het al: want zoo vaak ik u met Vader Zadok alleen trof, braakt gij het gesprek af, wanneer ik binnenkwam. Reeds eenmaal, zuster! heb ik u gewaarschuwd: laat u niet tot afval vervoeren!”

Ruth werd doodsbleek. Eenmaal zou zij toch moeten bekennen. Waarom nu niet? „Wat noemt gij afvallig, Debora?” vroeg zij bevend.

„Wat ik afvallig noem?” riep de hartstochtelijke terug. „Afvallig noem ik dien, die vreemde goden naloopt, in plaats van den God Israëls te dienen; die eene andere heerlijkheid des Heeren zoekt dan die, welke op den berg Sinaï, als een verterend vuur, aan Mozes verschenen is. Wee allen, die den God onzer vaderen verlaten! Wee, wee over u, Ruth!”

Een heilige moed blonk van Ruth's liefelijk gelaat, toen zij uitroep: „Zegen, zegèn over u, mijne Zuster! Zie, ik ben niet afvallig geworden van den God onzer vaderen; ik heb Zijn heilig Wezen slechts beter, dieper, zaliger leeren kennen! Ik heb den Goddelijken Meester gevonden, die ons den geweldigen God van Sinaï als onzen lieven Vader heeft geopenbaard. Wilt gij ook niet een lieven Vader in den hemel hebben, Debora?”

„God is ons aller Vader,” antwoordde somber de schoone Jodin. „Gij vertelt mij daarmee niets nieuws. Maar wat is het, dat u van ons scheidt?”

„Iets gerings, zuster! en toch ook iets, onmetelijk groot! Ik geloof, dat God liefde is. Ik geloof dat die liefde in Jezus van Nazareth voor ons uit den hemel op aarde gekomen is; dat die liefde voor ons den kruisdood geleden, voor ons den dood ondergaan heeft en ten hemel gevaren is, om van daar de Gave aller gaven, den Heiligen Geest, over ons uit te storten. Zie zuster! dat is mijn geloof!”

Debora was opgesprongen, sloeg de schoone armen in hartstochtelijke smart te zamen over haar hoofd, welks wilde lokken een in demonische schoonheid schitterend gelaat omringden, en riep in bange klacht: „Een Christin! een Christin!” Toen volgde een stroom van verwijten, zoo gruwelijk, zoo bitter als slechts gekrenkte liefde kan

ingeven, tot dat hare uitgeputte natuur tot zwijgen haar dwong. Met brandende, onbetrane oogen staarde zij naar de afvallige Ruth, die stil en berustend, doch vol hoogen moed alle wilde stormen van haar toorn en ergeis over zich liet uitwoeden.

Met groote liefde omvatte zij de uitgeputte, en deed haar naast zich nederzitten. Doch Debora scheurde zich van de liefdevolle los, en vluchtte, als door onzichtbare pijnigers vervolgd, in ademlooze vaart weg.

„Zij ijvert voor God, maar niet met verstand,” dacht Ruth treurend, en de bede kon zij niet onderdrukken: „Heer, Heer! wees haar genadig, gelijk Gij mij genadig zijt geweest! Open hare oogen, opdat zij het afschijnsel Uwer heerlijkheid in Jezus van Nazareth aanschouwen moge! O, Heer Jezus, breng zelf haar Uw heil!”

Langzaam stond zij op, onbeslist, of zij de hartstochtelijke zou volgen of nog een wijle in den tuin vertoeven zou. Het geroep der stalknechten, het stampen en hinneken der paarden, het verplaatsen van wagens, en het geluid van vele lachende, scheldende, vloekende menschenstemmen, — dit alles deed haar denken: „De reizigers zijn aangekomen! Welk een wanklank brengen zij in onze gewone stilte! Doch als Adelgothus er bij ware!” Weêr kleurde zij, en snelde als een schuchtere duif naar haar lievelingsplaats, en met klimop omgeven gaanderij.

Een slanke, donkerlokkige ridder, in bestoven reisgewaad, ijde haar na, en bereikte haar op het oogenblik, toen zij de laatste treden had bereikt. Zijn open, bevallig gelaat getuigde van gezondheid en kracht, en zijne schitterende, blauwe oogen spraken van blijmoedigheid en geluk.

„Heb ik u eindelijk!” riep hij met blijden lach, en omvatte de geliefde, als vreesde hij, dat zij hem weder ontkomen zou. „Ruth, lieve Ruth! vervult gij zoo uwe belofte, dat gij mij ontvliedt gelijk het opgejaagde ree vliedt voor het

moordend schot van den onbarmhartigen jager! Danken wij de eeuwige Goedheid, die ons dit liefelijk wederzien heeft bereid! Niemand beluistert ons; allen in het slot zijn met zich zelve bezig; allen loopen en draven als gold het hunne eeuwige zaligheid. Mijn goed gesternte voerde mij naar de oude Sara, die mij mededeelde waar ik u vinden kon. Dat was mij belangrijker dan een goede kamer voor mij machtig te worden; ik zal later nog wel ergens een hoekje vinden. Op de trap ontmoette ik een schoone, vreemdsoortige vrouw, die in groote verwarring scheen en mij geen enkelen blik waardig keurde. Wij wisten niet, dat er buiten u nog andere lieden in het kasteel waren; kunt gij mij zeggen, wie deze wonderbare is?"

„Dat kan niemand anders geweest zijn dan mijne zuster Debora.”

„Uwe zuster, liefallige Ruth! — nooit! Gij gelijkt even veel op haar als de teedere witte duif op den geweldigen, zwarten adelaar. Doch mocht zij werkelijk uwe zuster zijn, dan wil ik om uwentwil haar liefhebben als of zij mijn eigen zuster ware.”

Ruth zag dankbaar lachend naar den geliefde. „Zij is eigenlijk mijn zuster niet;” deze woorden zweefden reeds op hare lippen, doch zij bedwong zich: er was immers nog niets, volstrekt niets bewezen. Wellicht bleef zij tot het einde haars levens Zadok's kleindochter. Voor zich zelve verlangde zij niets anders, maar om Adelgothus' wil moest zij het wel anders wenschen. Zwaar drukte haar het geheim. Als er eens een luisteraar in de nabijheid was! Schuchter deed zij zijn arm van haar hals, en fluisterde hem toe: „Ga, Adelgothus! Verlaat mij, mijn geliefde!”

Nog had 's jongelings begeerige mond hare lippen niet aangeroerd; hij wilde haar eerst voor de geheele wereld als zijne bruid erkennen; maar gaan, — heden gaan, nu hij haar zooveel te zeggen had, en de Heer hun zoo ken-

nelijk deze samenkomst had bereid, — neen, dat kon hij niet.

„Zend mij niet weg, Ruth! voor ik u mijn gansche hart geopenbaard heb,” sprak hij bijna treurig. En nu verhaalde hij haar op verschoonende wijze, hoe hij met zijne moeder gesproken had, maar deze hem geen hoop had durven geven op de toestemming zijns vaders. Daarna schetste hij haar het beeld der edelvrouw in de kostelijke lijst van kinderlijke liefde en vereering, en beweerde, dat zij zijne bekoorlijke Ruth met groote blijdschap ontvangen zou.

„Slechts één zaak drukt mij zwaar, veel meer dan de weerstand mijns vaders, dien wij vereenigd in geduld en gebed wel hopen te overwinnen . . .”

„En wat is dat eene?”

„Dat ik u, Geliefde! de heerlijkheid van mijn geloof niet zóó kan voorstellen, als die in mijn binnenste leeft. O Ruth, lieve Ruth! Eerst wanneer gij erkennen zult, dat de door uw volk verwachte Messias reeds gekomen is; eerst op dien grooten, heiligen, zaligen dag, als gij met mij aanbiddend nederknielt aan de voeten van Jezus; eerst dan zal mijn geluk, mijne zaligheid volkomen zijn.”

Hunne blikken ontmoetten elkander; de zijne vragend, smeekend; de hare in reine, hemelsche vreugde.

„Adelgothus!” fluisterde zij met heiligen eerbied; „Adelgothus! eeuwig geliefde! ontvang de kroon van uw geluk: Ruth weet, dat de beloofde Messias lang gekomen is; zij weet, dat in Jezus van Nazareth alle beloften Gods tot heil der menschheid op het hoogst en heerlijkst zijn vervuld. In den heiligen Naam van Jezus, mijn Adelgot! zal ons verbond gewijd, gezegend zijn! Wie zou ons kunnen scheiden, waar Hij ons vereenigt!”

De twee gelukkige jeugdige zielen gaven zich over aan de geheele uitstorting hunner gevoelens.

Doch onder aan de trap stond Sara, wier oude leden

krampachtig beefden; zij had alles gehoord. Haar lieveling, haar schat, zoo als zij Ruth bij voorkeur noemde, verloochende den God Israëls en beleed den valschen Messias, die de lieden naar het verderf voerde. „O, o! wat ontzettend! Rechtvaardige God! ga niet met haar in het gericht! verschoon haar! verschoon haar ter wille van de oude Sara!” Zij wilde nog de boodschap van Zadok aan Ruth overbrengen, maar hare voeten weigerden haar te dragen: kermend viel zij op de trap neder.

Toen Ruth hare klachten hoorde, snelde zij naar beneden en trachtte haar op te richten. Zij dacht er niet over, hoe Sara dit onheil overkomen was; zij zag slechts de hulpbehoevende oude, haar trouwe verpleegster, en noodigde door gebaren den jonker uit, haar in het kasteel te dragen.

Adelgothus hief haar op, en droeg haar naar binnen, doch verwekte door zijn vreemden last niet weinig opzien. „Wat voor een schoone heeft de edele Jonker van Steinvorde zich gekozen!” spotten de knechten. Sara was bij de dienaren van het huis niet bemind. „De oude perkament-gele draak snuffelt met haar haviksneus alles na!” zeide men vaak zoo luid dat zij het hooren kon. Zij stoorde er zich echter weinig aan, omdat zij wist, dat haar heer bij den Aartsbisschop zeer gezien was, en zij zich overtuigd hield, dat niemand zijne dienaress eenig leed zou durven doen.

Zorgzaam was Ruth vooruitgejld, en ontving den Jonker in een kamer, waar hij Sara voorzichtig nederlegde. Zij kwam spoedig tot zich zelve, maar was tegen hare gewoonte zeer stil, en vroeg verlof, om zich naar hare kamer te mogen begeven, waar Ruth zelf haar heen bracht.

„Gij moest bij Vader Zadok komen,” liet zij met moeite hooren, nadat Ruth haar liefderijk verzorgd had.

„Waarom zijt gij zoo onvriendelijk tegen mij, goede Sara?”

„Ik ben niet onvriendelijk. Maar ga, kind! ga, want Zadok wordt ongeduldig.”

Ruth ging heen, en de oude Sara bleef met haar kommer alleen. — — —

Bijna gelijktijdig met Ruth trad Debora in Zadoks kamer. De waardige grijsaard ontving beiden met de woorden: „Gij laat u lang wachten, kinderen! De Aartsbisschop heeft reeds twee boodschappen gezonden; hij verlangt u te zien.”

„En zullen wij voor al de vreemde heeren, die bij hem zijn, worden ten toon gesteld?” vroeg Debora scherp.

Zadok zag op. Hij verwonderde zich over den harden toon harer woorden, en vroeg: „Wat scheelt u, meisje?”

„O, niets! niets! Ik zou slechts verkiezen, heer Otto zonder . . .” Daar verscheen een sierlijk gekleede page aan de deur, en die wijd openend, riep hij: „Zijne Vorstelijke Genade, de Aartsbisschop!”

De beide jonkvrouwen bogen zich diep voor den vorstelijken heer: Debora met lichten spot, Ruth met oprechte, hartelijke vereering.

Heer Otto echter stond, als van den bliksem getroffen, en staarde naar Ruth, naar heur lange lokken van als goud schitterend haar, waarop de zonnestralen speelden, en kon zijne oogen daarvan niet afwenden. „Oda's dochter?” klonk het in zijn binnenste, terwijl hij met moeite zich trachtte te bedwingen.

Maar Eckehard had hem gezegd, dat zijne zuster dood was. Hoe kwam het, dat deze Joodsche jonkvrouw de trekken zijner geliefde bezat? dat die gansche gestalte, de houding van het hoofd, de onvergelykelijke hemelsche oogen hem het beeld van Oda voor den geest riepen?

Debora bemerkte zeer goed, dat zij nevens haar zuster onopgemerkt bleef; doch jaloezie kwam niet in haar op; zij dacht: Ruth moet op iemand gelijken, die eenmaal een diepen indruk op zijn hart heeft uitgeoefend.

Ook Zadok ontwaarde de verwarring van den Aartsbisschop, en hij deelde het vermoeden van Debora, doch meer volkomen dan zij het vermocht. Hem ging Otto's blik als een tweesnijdend zwaard door de ziel, als zou op het oogenblik zijn lieveling hem van het hart gescheurd worden. Hij beheerschte echter zich zelve, en op de beide jonkvrouwen wijzende, sprak hij:

„Mijne kleindochters, genadige Heer!”

Met de gevatheid van den man der wereld herstelde zich de Aartsbisschop, en hij antwoordde lachende: „Waarlijk, Zadok! dat had ik niet gedacht, dat gij twee zulke kostelijke paalen verborgen hieldt. Wees zoo goed, mij nader met de schoone jonkvrouwen bekend maken.”

De oudste bij de hand vattende, sprak de grijsaard: „Deze is Baruch's verloofde; zij heet Debora.”

Een vurige pijn, die haar doel niet miste, vloog bij deze woorden uit de half geopende zwarte oogen der hartstochtelijke dochter Israëls. Otto gevoelde zich getroffen, en antwoordde galant: Het is mij aangenaam, schoone Debora! u een dienst te kunnen bewijzen: mijne lieden zijn reeds op weg, om Baruch en diens moeder herwaarts te leiden.”

„Dank, allergenadigste Heer!” fluisterde zij, en weder trof hem een vurige blik der wonderbaar schitterende oogen.

„Een merkwaardig meisje!” dacht Otto, maar zijn hart trok hem naar de andere, naar de heerlijke lichtgestalte, die hem de verkorene zijner jeugd in herinnering bracht.

„En hoe heet gij, liefelijk kind?” vroeg hij aan de kleurende op liefdevollen, vaderlijken toon, terwijl hij zijne hand haar toereikte.

„Ruth is mijn naam,” sprak zij opgeruimd, hare kleine hand in die van den vorst leggende. Otto hield die fijne, teedere, doorschijnende hand lang vast, welke hem deed denken aan eene andere, onvergetelijke, en toen naar

Debora ziende, fluisterde hij, nauw hoorbaar: „Onmogelijk, onmogelijk!” En vervolgens Ruth's hand loslatende, vroeg hij aan Zadok: „Deze zusters gelijken niets op elkander; zijn zij kinderen van ééne Moeder?”

Door deze onverwachte vraag gevoelde zich de grijsaard, die niets meer verafschuwde en niets onwaardiger hield dan liegen, pijnlijk getroffen. Hij smeekte God om een' uitweg: onder vier oogen zou hij den vorst de beken-tenis der stervende Lea mededeelen; thans echter niet; niet in de tegenwoordigheid van Debora, in wier ziel hij geen twijfel mocht opwekken, daar deze toch wellicht on-gegrond was. Daarom antwoordde hij: „Mijns zoons vrouw heeft mij beiden als hare kinderen nagelaten.”

Lag het in den toon van het antwoord, of ging het van een wenk vergezeld, — genoeg, de Vorst noodigde Zadok uit, met hem in eene andere kamer te gaan, daar hij hem iets te vragen had voor zijn geliefden kanonikus, den jongen Graaf van Asseburg, die wegens krankheid aan de reis geen deel had kunnen nemen.

Een donkere wolk kwam op Debora's voorhoofd: zij had, zonder er zich zelve rekenschap van te geven, eene ontmoeting met Eckehard vol blijde verwachting te gemoet gezien, en nu was deze verwachting vrijdeld, en moeilij-k kon zij hopen, hem later nog eens te zullen ontmoeten.

Ook Ruth was vol deelneming, en vroeg bezorgd: „Is hij ernstig krank?”

„Gelukkig niet; maar toch nog zoo verzwakt, dat ik hem de reis heb moeten ontraden; het speet hem zeer, tehuis te moeten blijven,” antwoordde Otto, aan de deur nog even naar de vraagster opziende.

De belendende kamer was den grijsaard als studeervertrek overgelaten. Op de tafel vond men eenige boeken in de Griek-sche, Latijnsche, Fransche en Duitsche taal: allen geschreven, want de drukkunst was gelijk men weet, nog niet uitgevonden.

Terwijl de Bisschop en Zadok met elkander spraken, waren Debora en Ruth alleen gebleven. „Zijt gij nog boos tegen mij, Debora?” vroeg de laatste schuchter.

„Meent gij, dat ik mij over u verblijden kan?”

„En meent gij, zuster! dat uw toorn billijk ontstoken is?”

„Billijk zal ik toornen tot aan den dood,” riep de harts-tochtelijke. „Billijk toorn ik over de afvalligen, die den God van Sinaï verloochenen; den God voor wien aarde en hemel beefden; die de God van Israël is!”

„Hij is ook mijn God!” antwoordde Ruth levendig. „Slechts aanschouw ik Hem in het heerlijke licht van den Zone Gods, van Wien Jesaja heeft voorspeld: „Waarlijk Hij heeft onze krankheden op zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen; doch wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was. Maar Hij is om onze overtredingen verwond; om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijne striemen is ons genezing geworden.” O, lees het na, Debora! het 53ste hoofdstuk van den grooten Profeet. Van wien gelooft gij, dat hij gesproken heeft?”

„Van den toekomstigen Messias, dien Jehova Zijn volk verwekken zal.”

„Verwekt heeft!” riep Ruth in geestdrift. „Jezus Christus, gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid; Die ons verlost heeft van de macht der zonde en des doods; ons verzoend heeft met God, en ons *den Heiligen Geest heeft verworven!* O, lieve Debora! ware deze troost, deze hoogste, zaligste troost niet voor uwe oogen verborgen! Kondet gij u met mij bekeeren tot den Oversten Herder en Leidsman onzer zielen! Want weet, ook Vader Zadok is dit heil deelachtig geworden; ook hij wil zich in den Naam van Christus laten doopen!”

„Ik heb het lang vermoed,” sprak Debora somber, doch

in het diepst haars harten bewogen; „lang vermoed! Zal hij nu ook hoogmoedig op de Joden nederzien, op het verachte, door den Heer verstooten volk?”

„Kunt gij dat in ernst van ons vreezen, van Vader Zadok, den goeden, milden, welwillenden Vader Zadok, en van mij? Hoe zouden wij ons dan aanhangers durven noemen van Hem, die gesproken heeft: „Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt!” Zie, zuster, Jezus belijden wil zeggen Jezus navolgen, en Hij zegt: „Dit gebied Ik u, dat gij elkander liefhebt!” En gij hebt mij immers ook nog lief!” eindigde Ruth, teeder de misnoegde omhelzende.

Doch Debora onttrok zich. „Laat mij!” sprak zij bijna ruw; „gun mij ten minste tijd, om mij dit ontzettende in te denken.”

Ruth gevoelde, dat zij heden niet verder gaan kon. Weemoedig wendde zij zich af. Hoe gaarne had zij aan de gansche wereld hare zaligheid medegedeeld, maar vooral aan deze, tot wien zij in zoo nauwe betrekking stond! Neen, zij kon haar toch niet alleen laten met de diepe smart in haar hartstochtelijk hart!

„Kom, Debora!” sprak zij vriendelijk, „laat ons de nooden van ons hart aan God bevelen, en nu van andere dingen spreken. Zie; de bloemen wenken, de vogelen lokken ons: laat ons naar buiten gaan, of wilt gij de hoenders en duiven in den hof met mij voederen? De lieve diertjes zijn immers zoo blij, als zij ons zien. Twee der duiven zijn geheel tam; zij vliegen op mijn schouder, en pikken de korrels uit mijn hand. O, het is zoo liefelijk! En de dag is zoo schoon! kom, lieve zuster! kom!”

En Debora liet zich door haar geleiden. — —

Meer dan een uur was de Aartsbisschop met Zadok in gesprek geweest, en aan het eind was Ruth's afkomst hun duidelijk, hoewel zij het geheim, dat het hoofd van het meisje omhulde, niet volkomen konden verklaren.

„Als Eckehard nu hier ware,” riep Otto eensklaps, moest

hij spoorlags naar Leipzig gaan. Elk oogenblik uitstel kan gevaarlijk zijn; elk oogenblik kan de dood den eenigen mond, die hier alles verklaren kan, voor altijd sluiten. Had ik hem maar meegenomen; hij bad er zoo dringend om, en verklaarde geheel hersteld te zijn."

"Als Uwe Vorstelijke Genade Jonker von Steinvorde tot hem wilde zenden, kon de Graaf van Asseburg morgen reeds tijdig op reis naar Leipzig gaan."

"Dank, lieve Zadok! Gij hebt gelijk. Ik zal den kanonikus dadelijk schrijven, en de Jonker zal de meest vertrouwde bode zijn. Arme Jonker! Het afscheid van onze lieve, kleine Ruth zal hem niet gemakkelijk zijn; hij had slechts oogen voor haar. — Maar dit beloof ik: als alles klaar en opgehelderd is, voer ik zelf hem, tot loon voor zijn tegenwoordig offer, de bruid in de armen. Ik wil de vaderplaats bij onze Ruth vervullen."

De grijsaard lachte weemoedig.

"Wees niet treurig, waarde vriend! Als ik de vader van het kind word, blijft gij toch hare lieve Grootvader. Die trouwe, blauwe oogen beloven u kinderlijke, dankbare aanhankelijkheid. Zij heeft u ook alles te danken. Welk een wonderbare genade Gods, die haar juist in uwe handen gevoerd heeft, waardoor zij er voor bewaard bleef, in het starre Jodendom te worden opgeleid. Ja, wonderbaar en zeer heerlijk zijn Gods gedachten en wegen. De genade des doops is voor dit ontvoerde meisje niet verloren gegaan. Ruth was en bleef Christin, ofschoon zij naar uw zeggen geloofst, het eerst nu geworden te zijn. Daarom behoeft zij slechts eene doopsverklaring, om tot het Heilig Avondmaal te kunnen worden toegelaten. Uw doop, waarde Zadok! en Ruth's bevestiging hoop ik zoo God wil op denzelfden dag te doen plaats hebben, waarop het lieve kind haar rechtmatigen naam terug ontvangt."

„Moge die dag voor mij niet lang meer toeven,” sprak de eerwaardige grijsaard.

In dezelfde kamer, waarin dit gewichtige onderhoud had plaats gehad, schreef de Aartsbisschop aan zijn jongen vriend:

„Waarde Eckehard!

„Eer gij het overschot van het kleine lijk buiten het „kerkhof uit zijne rustplaats ontvoert, onderneem de reis „naar Leipzig, en onderzoek bij de voormalige min van „uw zusje, of zij ook alles zoo verhaalt. — Hoe licht kan „de oude doodgraver, wiens zinnen reeds zwak zijn, dwa- „len! Hoe licht is het mogelijk, dat Mechtildis nog leeft!

„Wanneer gij er u sterk genoeg toe gevoelt, ga dan „morgen vroeg op reis, en neem den Jonker von Stein- „vorde met u, opdat u bij eenig ongeval een vriendelijke „helper niet ontbreken moge.

„Neem overal, waar gij u ophoudt, versche paarden, en „spaar niets, wat u vroeger in het bezit der waarheid „brengen kan.

„Ik voor mij geloof nog niet aan den dood van het „meisje. Hecht ook gij er nog geen geloof aan, voor gij „het door den mond harer verpleegster met een heiligen „eed hebt hooren bevestigen. God geleide U!”

Toen Otto dezen brief, in de Latijnsche taal geschreven, met eigene handen verzegeld had, gaf hij hem ook eigenhandig aan den teleurgestelden Jonker, maar niet zonder een droppel vertroosting te laten vallen in den bitteren beker dien hij hem deed drinken.

„Ik weet wel, Adelgothus! dat gij door deze reis mij een offer brengt, omdat het u zwaar valt, thans Hötensleben te verlaten. Doch weet, wanneer gij in eenige zaak, zij het ook eene zaak des harten, behoefte hebt aan een gewichtigen voorspraak, wend u dan tot mij, en ik zal u ter zijde staan.”

„De Aartsbisschop heeft mijn geheim geraden! Hij wil

mij helpen!" juichte Adelgothus in zich zelve. Vol vreugde beloofde hij, de boodschap getrouw te volbrengen, en haastte zich, om zijn paard te laten voorbrengen. Zonder afscheid te nemen zou hij gaan; — maar de verleiding was zoo sterk: misschien kon hij nog even een blik der geliefde ontvangen. Zijne hoop werd niet beschaamd; op het balkon, in de stralen der ondergaande zon, stond Ruth: een frissche wind speelde door heur haar. Toen zij den ruiter zag, lachte zij vroolijk en wierp hem een' vriendelijken groet toe, meenende, dat hij slechts voor een korten avondrit het slot verliet. Met de rechterhand op het hart zond Adelgothus een vurigen groet naar boven, en voort ging de koene ruiter op den landweg, waar spoedig een dichte stofwolk hem omhulde. Maar toen zij zag, dat vier gewapende knechten den ruiter volgden, begreep zij, dat hij dien avond niet zou terugkeeren, en met stillen weemoed strekte zij de handen naar den heengegane uit.

„Naar welken gelukkige strekt mijne Ruth hare handen uit?" vroeg eensklaps een mannenstem. Verschrikt liet zij de hand vallen, en zag om: daar stond de Aartsbisschop, die onbemerkt naar boven was gekomen, en haar lachend in het kleurende gelaat zag, zoodat zij in groote verwarring hare oogen nedersloeg.

„Schenk mij uw vertrouwen, lieve Ruth!" sprak Otto op zachten toon, daar hij eenige heeren van zijn gevolg met Debora in den tuin zag wandelen. „Ik ken het zoete geheim van uw hart. Het valt mij zwaar genoeg, dat ik hem moest wegzenden; maar het kon niet anders. Het geschiedt om uws zelfs wil, tot uw eigen best.

„Zal ik hem niet wederzien?" vroeg Ruth, ter neder geslagen: zij meende, dat de Aartsbisschop Adelgothus had weggezonden, omdat hij hunne liefde hopeloos, misschien wel zondig achtte.

„Zoo de Heer wil, kan hij binnen een week weder hier

zijn, en veel schoons voor zijn bruidje medebrengen. Laat ons daarom hopen lief kind!"

Ruth, die in afzondering was opgevoed, zag de hooge positie van Otto niet met wereldsche oogen aan. Zij gevoelde zich innig tot hem getrokken, niet omdat hij een vorst was, maar omdat hij haar zooveel liefdevolle, vaderlijke toegenegenheid betoonde. Bij zijne laatste woorden had zij in overweldigende dankbaarheid zijne hand gegrepen, om die te kussen, maar hij trok haar tot zich, en drukte een kus op haar rein voorhoofd. „God zegene u, lief kind!" sprak hij bewogen, en in zich zelve voegde hij er bij: „Oda's kind!"

Beneden aan den trap verscheen de eerwaardige gestalte van Zadok. Hij beminde het balkon om het ruime uitzicht, dat men er genoot, zoodat hij er dan ook dagelijks met zijne kleindochters een poosje vertoefde. Als Ruth hem zag, sprong zij hem te gemoet, en riep hem vroolijk toe:

„De Aartsbisschop heeft Jonker von Steinvorde weggezonden, maar hij komt terug, Grootvadertje! O, wat is het heerlijk!"

Zij had den geliefden grijsaard nog niet gezegd, waarom het haar zoo verblijdde, dat de Jonker zou wederkomen; doch hij knikte haar toe, hoewel een weinig verstrooid, zelfs niet zonder smart in het gelaat.

„Gij moogt wel eens naar de oude Sara gaan; de trouwe ziel is zeer zwak," sprak hij bezorgd. „Geef haar wat wijn en versterkend voedsel!"

Nauwelijks was Ruth heengegaan, of zijne trekken namen eene nog smartelijker uitdrukking aan. Als of een onzichtbare last hem drukte, besteed hij de trappen. Deelnemend vroeg hem de Aartsbisschop, die inmiddels had plaats genomen: „Wat scheelt u, Vader Zadok! Gij zijt toch niet krank?"

„Het gansche hoofd is krank, het gansche hart is mat!"

antwoordde de grijsaard, en viel uitgeput op eene zitplaats neder. „Namelijk het hoofd en hart van mijn volk genadige Heer! Zijn land is verwoest; zijne woonsteden zijn met vuur verbrand. O wee het zondige volk, het volk van zware ongerechtigheid, waarover de Heer een zoo zware straf brengen moest!”

„Wat is er geschied?” vroeg de Aartsbisschop. „Is het Jodendorp geplunderd?”

„Gij zegt het genadige heer! geplunderd en verbrand! O, dat verschrikkelijke, dat vreeselijke! Hoe toch de wereld in de macht der zonde ligt! De verblinde Joden hoonen den Heiland der wereld, en lasteren Hem met hunne tong; en zij, die zich Christenen noemen, doch het niet zijn, maar gruwelijke, bloeddorstige onmenschen, worden door den Heer Jezus gebruikt om hen te tuchtigen, opdat de ware Christenen rein blijven van de bloedschuld. O, Heere Heere! wanneer zult Gij Uw volk weder genezen; wanneer de pestbuilen van de zonde der verblindung uit zijn bloed verwijderen, wanneer zijne wonden heelen?”

Otto eerde de smart van den bedroefden grijze, en eerst toen deze zich een weinig hersteld had, vroeg hij hem: „Wie bracht de boodschap? Zijn mijne lieden terug?”

„Zij geleidden Baruch en zijne moeder herwaarts; doch deze beiden zijn door hetgeen zij aanschouwd hebben, zoo ontsteld, dat het hun niet mogelijk is, heden voor uwe Vorstelijke Genade te verschijnen. Gij wilt ze immers wel verontschuldigen, genadige Heer!”

„God zij geloofd, dat zij ten minste aan het gevaar zijn ontruikt. Zijn ook nog andere vluchtelingen aangekomen?”

„Slechts één, n.l. Hensell en zijn huisgezin. Velen zullen naar Wolmirstad en Hundisberg gevloeden zijn, waar hun de beschermeling van den allergenadigsten heer is toegezegd. Zoo als de knechten mededeelen, is het, naar oud gebruik, slechts op de rijken en welgestelden gemunt

geweest, en hebben de armen met de plundersaars gemeene zaak gemaakt. Een der woedendsten, die het gepeupel tegen de eigene geloofsgenooten heeft aangevoerd, en ook mijn huis nogmaals van boven tot beneden doorzocht en vervolgens aan de vlammen prijs gegeven heeft, is de Jood Smol, een bedorven, hebzuchtig, boosaardig man, op wiens steenen hart alle liefdevolle en ernstige raadgevingen en vermaningen als op een rots afstuiten. — Wanneer Uwe Vorstelijke genade meer wenscht te vernemen, kan Hensell getrouw verslag uit brengen; mij, ouden man, spaart gij in uwe goedheid de schildering wel van zulke gruwelijke misdaden.”

Otto drukte den treurenden grijsaard stil de hand. In dit oogenblik ging Debora beneden voorbij. Een dienaar naderde haar, en deelde haar iets mede, waarvan zij vreeselijk ontstelde. Zij ijldde naar het balkon, en riep met vlammende oogen: „Grootvader! Grootvader! Het Jodendorp brandt! Vloek, eeuwige vloek over de gruwelijke, goddelooze Christenen!”

In den wildén maalstroom harer opgewondenheid was haar vroeger plan, om den kerkvorst door hare schoonheid te vervoeren, en in hem alle Christenen te vernederen, geheel ondergegaan; zij zag hem thans niet aan, maar ging voort, den toorn en de straffen Gods in te roepen over de gehate Christenen, tot dat Zadok opstond, zijne hand uitstreckte, en op gebiedenden toon sprak: „In den Naam van God, houd op met uwe vervloekingen! Gij zondigt daardoor meer, dan zij die in blinde domheid razen. Wees stil, meisje! en erken, dat God een God van lankmoedigheid en geduld is, die veel toelaat om Zijner uitverkorenen wil. Wanneer gij Gode welbehagelijk wilt zijn, moet gij zachtmoedigheid leeren; en om zachtmoedig te zijn jegens anderen, moet gij eerst de zonde in uw eigen boezem richten!”

Op den morgen na de laatst vermelde gebeurtenissen draafden twee jeugdige ruiters op sterke, goed getuigde paarden door het kleine vlek St. Michaël. Links van den landweg lag het Jodendorp, waar, uit de meerendeels verbrande huizen, een dikke rook opsteeg, terwijl van tijd tot tijd nog een helle vlam te voorschijn kwam.

„Zou men bij zulk een aanblik niet meenen, dat waanzin de geest der menschheid verduistert?“ zeide een der jongelingen, die een geestelijk gewaad droeg, en wiens bleek, edel uitzicht, geheel in strijd met zijne jeugd, een stempel van hoogen ernst, ja van treurigheid droeg. „Is het niet genoeg, dat de Heer een engel des verderfs door het land zendt, die overal sporen achter zich laat? Moet de mensch nog helpen? Moet hij met dierlijke woede zijne medemenschen vernietigen? Zie, Adelgothus! ik kan niet vroolijk zijn. Vlucht ik met mijne eigene zonden naar den troon der genade, en vind ik daar troost en vrede; — terzelfdertijd stapelen, als een vreeselijk monster, de zonden mijner tijdgenooten zich op mijn gemoed en ontnemen mij het genot van den vrede. Mijne kindsheid was zoo afgesloten, en ontbeerde volkomen den zonneshijn, waarin geest en gemoed zich harmonisch ontwikkelen. Ja, als ik eene zuster had! Een zuster met een vroolijk, zonnig hart; misschien zou ik dan nog eens vroolijk worden!“

Klaag niet, Eckehard!“ antwoordde de ander, ter neder geslagen, met eene stem, die zoo veranderd was, dat wij in haar droeven klank moeielijk den opgewekten, levenslustigen Adelgothus kunnen herkennen. Konden wij het bloeiende gelaat, de krachtige, slanke gestalte niet onder-

scheiden, wij zouden den jongeling houden voor een levensmoeden pelgrim, die op zijn steilen weg geen enkel bloempje meer ontmoet.

„Klaag niet” herhaalde hij somber; „U blijft ook zonder zuster nog genoeg overig; uwe kennis, uwe wetenschap, uw rijke geest, uw diep, kostelijk gemoed, uw edele, enkel naar God uitgaande zin, en . . . uw vader is in vrede van u gescheiden! Ik daarentegen, o Eckehard! als iemand heden recht heeft om te klagen, ben ik het dan niet? Iedere rookende puinhoop daarginds wekt eene bittere smart in mijn boezem, want zie, ter wille van dat Jodendorp en zijne bewoners ben ik onverzoenbaar van mijn' vader gescheiden, heb ik het hart gebroken der liefderijkste moeder, heb ik in een enkele bange ure de hoop voor mijn gansche leven, alle uitzicht op geluk verloren. In die puinhoopen vergaat alles tot asch.”

Dit zeggende, dwong hij zich, naar iets anders te zien, ten einde de verwoesting van den brand niet meer te aanschouwen.

„Laat ons sneller rijden!” antwoordde de kanonikus. „Zoo gauw er een goede afstand is tusschen u en het tooneel van uw lijden, zal de oude moed, zal de oude vroolijkheid wederkeeren. — Of onze mannen niet te ver achterblijven?” Hij zag om naar hun geleide, bestaande uit twaalf zwaar gewapende knechten, want destijds was een reis van Maagdenburg naar Leipzig met vele bezwaren en gevaren verbonden. Verzet tegen God, tegen de vrijheid en het leven des naasten was toen aan de orde van den dag; en de kerk was toegeefelijk: voor eene geringe som gaf zij aflat voor alle, zelfs voor de zwaarste zonden.

Zij reden snel voort, twee uren lang, zoodat zij van de statige Elbestad met hare schoone kerken en van het rookende Jodendorp niets meer bespeuren konden. Een herberg, aan den rand van een lachend beukenbosch, noodigde uit, om rust te nemen.

„Laat ons daar binnengaan,” zeide Ekehard, en wees op het vriendelijk gelegen huisje bij het woud, welks uithangbord, buiten alle verhouding groot, een zwarte ruif voorstelde. „De flinke morgenrit heeft den eetlust opgewekt: een goed ontbijt zal zich wel laten smaken.”

„Daar heb ik geen bezwaar tegen,” sprak de ander, die door den frisschen morgenwind een groot deel zijner treurigheid scheen verloren te hebben. „Ook mijne maag begint te vragen, want gisteren avond zoomin als heden morgen heb ik wat kunnen nuttigen, en te lang vasten doet schade aan lichaam en ziel.”

Zoo werd dan voor „de zwarte ruif” halt gehouden; de heeren stegen af, en werden door den herbergier, een buitengewoon sterk man, onderdanig ontvangen, want aan het sterke, gewapende geleide bespeurde deze dadelijk, dat hij voorname lieden in zijn huis ontving.

„Waarmee kan ik u dienen, edele heeren?” vroeg hij bescheiden, terwijl hij de teugels der paarden vatte. „Gij zijt op dezen schoonen morgen mijne eerste gasten; dat zal mij geluk brengen. Gij vindt dus het huis zuiver en frisch. En mijn Leentje kan u spoedig wat spijzen bereiden; ook kunt gij eieren krijgen, wanneer gij het begeert, want wij hebben vele kippen.”

„Breng slechts wat gij hebt, en talm niet langer!” riep Adelgothus op zijn opgewekten toon, en beiden gingen onder het nederige dak, waar zij een luchtige ruime kamer vonden, met een bank langs den wand, en een eenvoudige maar zindelijke tafel. Zij namen dadelijk op de bank plaats, uit vreeze anders op min aangename wijze kennis met de zoldering te zullen maken. Spoedig maakte de waardin een en ander gereed, dat de gasten zich wel lieten smaken, waarna zij hunne vertering betaalden, en den waard inlichting vroegen over den kortsten weg naar Kalbe, waar zij uit de Aartsbischoppelijke stoeterij nieuwe paarden ontvangen zouden.

Nauwelijks waren zij in de liefelijke schaduw van het beukenhout, waardoor hun weg liep, gekomen, of de Jonker sprak:

„Nu wordt mij het hart al lichter; de lieve Heere God maakt het toch altijd zoo, dat wij het dragen kunnen. Heden ben ik in staat, u mijne ervaringen te verhalen, sinds ik gisteren, drie uren vóór zonsondergang, het slot Hôtensleben, dat mij een paradijs geleek, verlaten moest. Toen ik het reeds in nachtelijke duisternis gehulde Maagdenburg naderde, zag ik het Jodendorp in vlammen, en had bij dien aanblik dezelfde gedachten als gij heden morgen. Met een bezwaard hart reed ik huiswaarts.

Tot mijne niet geringe verwondering vond ik in onzen voorhal den burger Alemann. Hij ging mij voor, zonder mij te willen bemerken, en eene stem zeide mij: die voert iets kwaads tegen u in het schild, ja misschien heeft hij het reeds gewrocht. Toen ik nu boven wilde binnentreden, gaf moeder, die het dichtst bij de deur zat, mij een wenk, om terug te keeren, maar het was te laat: Vader had mij reeds bemerkt. Hij sprong op, en riep met een donderende stem, (Gij kent zijne stem niet wanneer hij waarlijk toornig is):

„Op de knieën, schandboef! die het haar uws vaders vóór den tijd wilt doen vergrauwen! Als het waar is, wat ik zoo even vernemen moest, als gij onze eer bezoedeld hebt, dan zal ik u uit mijn huis bannen. Zoo waar ik Ridder von Steinvorde, veldoverste van het Aartsstift ben, zoo waar zal geen eerlooze mijn erfgenaam zijn. — Op de knieën! zeg ik. Voor den rechter te staan past slechts een man van onbevleete eer!”

„En wijl ik dat ben, Vader! durf ik getroost mijn hoofd opheffen, en durf ik u kalm en onbeschroomd in het toornig gelaat zien. Maar waarvan word ik beschuldigd?”

„Wat! gij haalt het in het hoofd mij tegen te staan?”

Schaamt gij u niet mij zulk een vraag te doen? Nu dan, ik zal uw schuldregister u voorhouden. Ondeugende schelm! gij zijt bij nacht, ja zelfs bij klaren dag in het Jodendorp geweest! Gij hebt den toovenaar Zadok gewaarschuwd, zijt hem op de vlucht behulpzaam geweest, en wat alles de kroon opzet, gij hebt een Jodendeern als uw liefje verkozen! Welnu, jonker, spreek het tegen als gij kunt!”

Ik zuchte diep: dat „Schelm!” dat ik eens in rechtmatige verstoring Alemann toegeworpen had, werd mij nu met interest terug betaald. Mijn vader, die dezen zucht als een blijk van toestemming beschouwde, riep in woede: „Alzoo is het waar, onwedersprekelijk waar, mijn jonker is een eerlooze schelm! Nu, vrouw! wie heeft dan nu gelijk? Gij met uw zotte toegevendheid, of uw Echtgenoot, die altijd recht heeft? — Weg uit mijne oogen, ellendige! Ik zal u in een klooster doen, waar gij tot het einde van uw leven over uwe zonden kunt nadenken.”

Hoewel het in mijn binnenste kookte, deed ik mijn best, mij te bedwingen, en zoo gelaten als mij mogelijk was antwoordde ik: „Gij dwaalt, Vader! De lieve Moeder heeft gelijk, als zij op de eer van haar eigen zoon vertrouwt. Een kwaadwillige, die zijn nadeel zoekt, heeft u deze dingen ingeblazen, die wel niet geheel verzonnen, maar gruwelijk verminkt zijn.”

„Het staat u fraai, een eerzamen burger te smaden, die om mij voor moeielijkheden en mijn' naam voor schande te bewaren, beloofd heeft te zwijgen; slechts om u van dwaasheden terug te houden, zegt hij, is hij hier gekomen.”

Nu kon ik mij niet meer bedwingen. „Ik zal hem eenzaamheid op den rug trommelen, den arglistigen kwaadspreker!” riep ik woedend, „wiens erbarmelijke lafhartigheid dappere mannen van achteren aanvalt!”

„Gij zult dat niet doen,” donderde mijn vader. „Morgen vroeg breng ik u in het Karmelieter-klooster, welks proost u verder

beoordeelen zal. Ik heb geen zoon meer. Ethelina's toekomstige gemaal zal mijn naam en mijne goederen erven!"

„Henning!" riep mijn arme moeder vol smart, terwijl zij smeekend hare handen uitstreckte.

„Meng er u niet in, Gerborg! Wat ik gezegd heb, heb ik gezegd — basta! Ga, Jonker!"

„Ik ga," sprak ik trotsch, „maar niet om met u het Karmelieterklooster op te zoeken, maar om morgen vroeg eene reis voor den Aartsbisschop te ondernemen. En als gij geen zoon meer hebt, Ridder von Steinvorde! dan heb ik geen vader meer. Ik zal in de wijde wereld mijn geluk zoeken."

Toen stormde ik uit de kamer, ten einde de tranen niet te laten zien welke ik niet terughouden kon.

„Adelgot! Adelgot!" riep moeder, mij tot aan de stoep najlende, „zal ik geen zoon meer hebben? Kunt gij het hart uwer moeder breken?"

Toen kwamen de teruggedrongen tranen als een stortvloed te voorschijn. Ik omhelsde haar, en sprak weenende: „Moeder! lieve, trouwe Moeder! Gij zult altijd een trouwen, gehoorzamen zoon hebben, maar ik zou mij voor u en mij zelve moeten schamen, wanneer ik mij gewillig zoo had laten vernederen. God behoede u, trouwe Moeder! Bid voor uw ongelukkig kind."

„Blijf, blijf, Adelgothus!" bad de goede vol angst, en klemde mij vast in hare armen. „Zijn toorn zal voorbijgaan. Andere, teederder gedachten zullen in zijn hart komen. Blijf, kind! blijf om mijnentwil!"

„Ik kan niet, lieve Moeder!" hernam ik weemoedig. „Als zijn toorn bedaard is, deel hem dan alles naar waarheid mede. Mocht hij, wat nu onmogelijk schijnt, tot andere gedachten komen, laat het mij dan door Eckehard weten, en ik keer zonder wrok terug. God bereide ons genadig een wederzien, een vroolijk, gelukkig wederzien!" Ik scheurde mij uit hare armen los, ijde naar mijne kamer, greep het kleine

gebedenboek uit onze verzamelingen, en verliet mijn vaderlijk huis. Zeg, Eckehard! ben ik niet diep beklagenswaardig?"

De alzoo aangesprokene reed dicht naast zijn vriend, vatte diens hand, en die krachtig drukkende, sprak hij: „De geest is wel gewillig maar het vleesch is zwak. Hoe vaak hebt gij mij, hebt gij bovenal aan God beloofd, uw hartstocht te bedwingen, en u kalm te houden, wanneer uw vader aan zijn toorn den vrijen teugel viert. Hoe vaak, hoe vaak! Weet toch, dat de Hemelsche Krijgshcer die helden het heerlijkst zal kronen, die hier beneden den onzichtbaren krans van lijdzaamheid en zelfverloochening gedragen hebben. Hadt gij uw vader tijd gelaten, zijn' ganschen toorn tegen u uit te storten, en geloof mij, ook andere, minder heftige vaders uit edele geslachten zouden diep ontroerd zijn geweest, zulke dingen aangaande hun eenigen zoon te vernemen; had gij in kinderlijken ootmoed, in edel vertrouwen, zelf hem uwe schuld beleden, en u op zijne vaderlijke toegenegenheid beroepen, waarlijk, het toch eigenlijk goedge hart van den dapperen Henning von Steinvorde zou den gruwelijken moed niet gehad hebben, zijn eenige zoon uit het vaderlijk huis in de wijde wereld te bannen. Doch, mijn broeder! versaag daarom niet!" vervolgde de Domheer, toen hij zag, hoe Adelgothus treurig het hoofd boog, „het is toch ons kostelijk Christen-voorrecht, dat wij den strijd om de eeuwige zaligheid in den Naam van Jezus dagelijks op njeuw mogen aanvangen; dat wij in dien heerlijksten en dierbaarsten Naam immer weder kloppen mogen aan het vaderhart Gods. Ook u, mijn waarde! zal het nog gelukken; den oprechte is de hulpe van Boven gewis.

Mocht gij tusschen u en uw vader een aardschen middelaar noodig hebben, en wanneer gij er mij niet onwaardig voor houdt, ben ik gaarne bereid, die schoone taak op mij te nemen. Zoo spoedig wij van onze reis zijn terug

gekeerd, hoop ik uw huis te bezoeken, en met den edelen veldheer een vriendelijk, verzoenend woord te spreken. Geeft gij mij daartoe verlof?"

„Heerlijk!” antwoordde Adelgothus geroerd; „gij zijt in waarheid een man des vredes; en u zal het gelukken, want gij hebt den Vredevorst zelve tot uw hulp.”

Juist ontmoetten zij een schaapherder, die zijne kudde naar een frissche weide voeren wilde, en daar de weg smal was, drongen de vreesachtige dieren allen naar eene zijde tegen eene doornheg, welke hun groote vlokken wol uitrukte.

„Van de schapen kunnen wij leeren, een deel van ons zelve te geven,” sprak Eckehard, en voerde zijn ros behoedzaam naar de andere zijde, om den weg zooveel mogelijk voor de beangstigde dieren vrij te laten.

„Schapen aan de linkerhand:
Vreugde komt van alle kant!”

riep Adelgothus, en levenslust straalde weder uit zijne oogen. „Deze reis zal ons weder geluk brengen! Ik zeg u dit vooruit, Eckehard! opdat gij later weten moogt, wat groote profet ik ben. — Ten overvloede zullen wij dezen avond, wanneer, wat bij dezen klaren, heerlijken hemel wel niet te betwijfelen is, de sterren haar gouden vensteren openen, daarop letten, of ook eene ster verschiet; dat zal dan mijn woord bevestigen!”

In de opgewektheid van het oogenblik liet hij zijn paard de sierlijkste sprongen doen; hij schudde de ernst, die hem al te lang had gedrukt, van zich af, en werd vroolijk als een kind, dat, na langdurige inspanning in vrijheid gekomen, zijn overmoed niet genoeg kan doen blijken.

Eindelijk, aan den avond van den tweeden dag, bereikten de vrienden Leipzig; geen ongeval had hun op de reis getroffen: geen vijand, geen roover, geen moordenaar

was verschenen, om de dapperheid van Adelgothus op de proef te stellen.

Vroolijk trokken zij de handelstad in, en betrokken eene herberg in de nabijheid der poort, die ook dit voordeel bood, dat zij niet verre verwijderd was van de Sluipsteeg, waar naar de aanwijzing van Andreas, de vrouw van Thomas wonen moest.

Nog denzelfden avond wilde Eckehard haar opzoeken, maar zijne uitputting viel zoo in het oog, dat Adelgothus niet ophield met smeeken, totdat hij zijn ongeduld bedwong, en zich dadelijk ter ruste begaf. Na een verkwikkenden slaap gevoelde hij zich zoo gesterkt, dat hij zich na het ontbijt met Adelgothus op weg begeven kon, om eindelijk tot volle zekerheid over het lot zijner zuster te geraken.

De Sluipsteeg was een smalle doorgang naar den Nicolaïtoren, waarvan handswerkslieden, om tijd te winnen, menigvuldig gebruik maakten. De huizen aan beide zijden der onaanzienlijke steeg waren klein en onrechtmatig: vooral het huis N° 6, waarnaar de Domheer zocht, gaf den indruk van al zeer bouwvallig te zijn.

Als er na herhaald zacht en vervolgens harder kloppen tegen de nederige deur alles stil bleef, en geen geluid zich in het huis deed vernemen, riep Adelgothus ongeduldig: „Gij gaat te zacht met de lieden om! Laat mij maar eens kloppen!” Twee geweldige slagen vielen op de deur, en spoedig deed zich het geluid van naderende voetstappen hooren.

„Wie klopt daar zoo onstuimig?” riep een zwakke vrouwenstem.

„Goed volk!” riep de Jonker bijna overluid. „Doe open, vrouw! wij brengen berichten van Maagdenburg.”

Dadelijk werd een grendel afgeschoven, en de deur ging langzaam open.

„Gij schijnt van edele familie te zijn; zoudt gij waarlijk

de arme Nixa berichten van huis brengen?" vroeg de vrouw, die, beschaamd over haar ellendig gewaad, schuchter achter de deur stond.

„Ja, goede Nixa!" sprak de kanonikus op zachten, vertrouwlijken toon, „wij komen tot u, echter minder om nieuws te brengen, dan om van u een en ander te vernemen. Wilt gij ons een grooten dienst bewijzen, vrouw Thomas?"

Zij zag naar Eckehards geestelijk gewaad, vervolgens naar zijn gelaat, en antwoordde bevende: „Als het mij mogelijk is, ja, hoogwaardige heer!"

„Bewoont ge dit huis geheel alleen?" vroeg de Jonker, die zich met Eckehard in eene, hem onverklaarbare stemming bevond.

„Dit huis behoort mij niet; ik ben arm, genadige heer! Doch het echtpaar, bij wien ik in huis woon, is naar een bloedverwant gegaan, en zal vóór den avond niet thuis komen, zoodat niemand ons storen kan, want buiten mij is er niemand in huis. Willen de heeren hier binnentreden? Het is onze eenige kamer." Zij opende, dit zeggende, eene deur en de vrienden kwamen in eene kleine eenvoudige ruimte.

„Vooreerst, goede Nixa!" begon Eckehard, die met vasten tred op zijn doel afging, „wil ik u met onze namen bekend maken. Deze heer is Jonker von Steinvorde, mijn bloedverwant, en ik ben de kanonikus Eckehard, graaf van Asseburg.

„Van Asseburg!" riep de vrouw, „van Asseburg! O, daarom moest ik den genadigen heer al gedurig aanzien! Gij gelijkt sprekend op Graaf Hendrik." {

„Mijn vader," hernam Eckehard. „Nu, ik bemerk, dat gij u onze familie nog goed herinnert. Gij waart bij den dood mijner lieve, zalige moeder in huis, niet waar?"

„Eerst een uur na het overlijden der genadige gravin werd ik op het kasteel geroepen," antwoordde Nixa bevende,

Hare onrust werd door Adelgothus opgemerkt, die zijn vriend influisterde: „Zij heeft geen goed geweten!” En ook Eckehard ontving den indruk, dat zij door iets werd ter neder gedrukt.

„Maar bij den doop van mijn zusje Mechtildis waart gij als min natuurlijk tegenwoordig! hernam hij.

„Ja,” stotterde Nixa in doodelijken angst. „De kleine werd bij de doodkist harer moeder gedoopt.”

„Hoe lang zijt gij na de heilige handeling nog in het kasteel gebleven?”

„Heb medelijden met eene zwakke vrouw, genadige heer! houd op met vragen: eene gelofte verbiedt mij, u te antwoorden.”

„Ik ontsla u van die gelofte. Ik weet dat gij drie dagen later het kasteel verlaten hebt; mijn vader zond u weg, en gij gingt niet alleen, maar naamt het meisken mede.”

„Jezus, Maria! zoo weet gij alles, heer!”

„Alles, Nixa. Behalve het eene, wat ik van u vernemen wil: waar is mijn zuster Mechtildis gebleven?” Met een doorborenden blik werd deze vraag gedaan, zoodat het hart van Nixa diep ontroerd werd. Het was haar alsof God de Heere zelf voor haar stond, om met Zijn alles doordringend oog haar rekenschap te vragen van het haar vertrouwde kind.

Een vreeselijken strijd werd door haar gestreden, doch zij verkrachtte de waarheid, onderdrukte de stem van haar geweten en stiet met krampachtige lippen de woorden uit: „Zij stierf!”

Nu waagde zij het, de ernstige, naar waarheid zoekende oogen van Eckehard aan te zien, en vernam hij uit haren mond de geschiedenis, welke de oude doodgraver Andreas hem bereids had medegedeeld; hoe het kind door den duivel was geteekend, zoodat het zoo zwart was geworden, dat men het niet herkennen kon; hoe de priester

haar geboden had, het lijkje buiten het kerkhof te begraven, en hoe dit nog in denzelfden nacht was geschied. Doch met dat kind had hij alles verloren, en sinds geen rust of geluk meer kunnen vinden.

„Vrouw, ge liegt!” riep Adelgothus heftig. „Ik zie het u aan, dat ge ons een sprookje hebt opgedischt!”

„Vriend, vriend! wilt gij reeds weder den Heiligen Geest bedroeven?” vermaande Eckehard zacht. „Laat ons kalm, zonder hartstocht met deze ongelukkige spreken!” — En toen zich tot de vrouw wendende, die door de heftige aanklacht van den Jonker geheel ontsteld was ging hij voort:

„Zie, Nixa! wij weten niet anders dan ge ons zoo even verteld hebt. Wij kennen niemand dan u, in staat, om ons de waarheid mede te deelen. Wanneer gij uw verhaal voor God met een eed kunt bevestigen, moeten wij ons daarmee tevreden stellen; kunt gij dat, Nixa? En wilt ge dat? Wilt ge den eed zweeren, dien ik u zal voorzeggen, dat Mechtildis, gravin van Asseburg, vier weken na hare geboorte, plotseling in uw huis gestorven, en door u buiten het kerkhof begraven is? Wilt ge dat zweeren voor God, uwen Schepper, die leest in de schuilhoeken van uw hart; voor God, den Heilige, die een iegelijk vergelden zal naar zijne werken, en die ook u eenmaal rekenschap zal doen afleggen? Zoo antwoord mij, in den Naam van Jezus, den gekruisigden en opgestanen Heiland: „ja!”

Eene plechtige stilte volgde op deze woorden. Nixa hield hare oogen naar beneden gericht, maar de beweging harer armen openbaarde wat er omging in haar binnenste, krampachtig drongen zij tegen elkander. Plotseling wierp zij zich aan Eckehards voeten' omklemde zijne knieën, en riep in grooten angst:

„Genade, genade! ik kan dien eed niet uitspreken!”

Op het gelaat van Adelgothus schitterde een vroolijke

lach. Op Eckehard daarentegen maakte haar woord een' overweldigenden indruk. Hij hield de hand voor de oogen; dat eerloos begraven kind was zijn zuster niet! Verder kon hij voor als nog in zijne gedachten niet gaan. Toen wendde hij zich tot de vrouw, en hare handen van zijne knieën los makende, sprak hij zacht: „Nixa! geef God de eer! Verlicht uw geweten, door Hem en ons uw geheele misdaad te belijden.”

Als een worm kroop zij aan zijne voeten, luid zuchtende, maar zij antwoordde niet. Eindelijk, nadat zij gedurig was toegesproken, en nadat Eckehard haar vol medelijden op een rustbed had nedergelegd, verklaarde zij zich bereid, om alles te verhalen. Met haastige, angstvolle stem, nu en dan door zuchten onderbroken, begon zij:

„Toen ik de kleine Mechtildis aannam, waren wij welgezeten lieden. Sinds het teedere meisje, waarvoor Graaf Hendrik ons eene groote som gegeven had, onder ons dak was, gingen wij in tijdelijke bezittingen steeds vooruit. Ik kon mij zijden kleederen en kostbaar pelswerk koopen, want mijn man had mij lief, en vervulde zoo mogelijk al mijne wenschen.

Op een avond in het begin van Juni, toen de kleine juist een maand oud was, en de rozen in onzen tuin heerlijk bloeiden, kwam onze dienstmaagd, zeggende dat een vermomde vrouw aan de deur was, en de vrouw des huizes begeerde te spreken.

Thomas was na den maaltijd met een vriend gaan wandelen, zoodat ik mij met het kind alleen bevond. Eerst wilde ik de onbekende afwijzen, doch ik vroeg nieuwsgierig aan mij zelve, wie het zijn mocht, en wat zij zou wenschen. Het kon wel een tooveres zijn, die menige vraag aangaande de toekomst kon beantwoorden. Kortom, ik liet haar binnenkomen. Zij was klein van gestalte, en goed vermomd. Toen de dienstmaagd ons alleen gelaten

had, zeide ik tot haar: „doe uw mantel af, vrouw! opdat ik zien kan wie voor mij staat!”

Zij sloeg haar mantel terug, en ik herkende de kleine Joodsche vroedvrouw, van wie ik juist den vorigen dag prachtige kleinnoodiën voor weinig geld had gekocht. Ik dacht niet anders, of zij had berouw over dien handel, en kwam om de versierselen terug te eischen, waarom ik haar toeriep: „Wat gekocht is blijft gekocht. Ik behoud de versierselen! Zoo gij durft, moogt gij mij aanklagen!”

„Hoe kunt gij denken,” sprak de Jodin zacht, terwijl zij mij naderde, opdat geen luisteraar haar zou kunnen verstaan, „hoe kunt gij denken, dat ik van zulk eene aanzienlijke vrouw als gij zijt, zou terug eischen, wat gij met uw geld hebt betaald? Neen, neen, vrouw Thomas! Om geheel iets anders ben ik bij u gekomen.” En nu fluisterde zij mij in het oor: „Ik wil u veel kostbaarder kleinnoodiën geven, die zeker wel zeven duizend gulden waard zijn, wanneer gij mij dat meisje geeft!”

„Zijt gij dol, oude Jodenheks?” riep ik ontsteld, en stiet haar onzacht van mij. „Wilt ge dat teedere meisje verkoopen, om het voor uwe godslasterlijke gebruiken te laten offeren?”

„Bij ons is nog nooit een Christenkind geofferd,” sprak zij kalm. „Maar als gij het wilt, zal ik heengaan. Ik dacht alleen, vrouw Thomas! dat gij een medelijdende vrouw waart, die mijn nood zou willen vernemen.”

„Maar waarom wenscht gij het kind te bezitten?” vroeg ik nieuwsgierig.

„Dat is eene zeer treurige zaak,” sprak zij zwaar zuchtende. „Maar kan ons niemand hooren? Ik zou anders een kind des doods zijn! Mag ik de deur sluiten?”

„Het werd mij bang in hare tegenwoordigheid, maar ik wilde geen vrees toonen, waarom ik haar antwoordde: „mij goed!” waarna zij de deur sloot.”

Eckehard en Adelgothus durfden bijna geen adem halen: zoo groot was hunne spanning; reeds toen zij hoorden van de Joodsche vroedvrouw, was één zelfde gedachte in beider zielen opgerezen.

Nixa zweeg eenige oogenblikken, om krachten te verzamelen en ging toen voort: „Nu kwam zij weder tot mij, en verhaalde mij op fluisterenden toon: „Aan Mirjam, de schoondochter van een rijken man, is heden een meisje geboren. Zij ligt nog in onmacht. Terwijl de andere vrouwen zich met haar bezig hielden, zou ik de jonggeborene baden. In eene aangrenzende, duistere kamer had de meid het water gereed gemaakt. In de linkerhand hield ik het kind, terwijl ik met de rechterhand de warmte van het water beproeven wilde. Mijne hand in het water stekende, bemerk ik dat het water kokendheet is, en terwijl ik mijne hand vol schrik terugtrek, ontvalt mij het kind. Geen redding was er mogelijk. Ik goot het water weg, en nam het lijkje uit de badkuip: het was een ontzettend schouwspel. In mijn angst dacht ik: kon ik maar in het bezit komen van een ander kind, eer de moeder tot zich zelve komt!

Toen viel mij in, dat ik gisteren bij u een fijn, zeer jong meisje heb gezien, waarvan uw dienstmaagd mij vertelde, dat het niet uw eigen kind is, maar een zoogkind, afkomstig van rijke lieden. In allerijl riep ik mijn helpster, deelde haar mede wat er geschied was, bad haar, om Gods wil te zwijgen, en aan Mirjam, wanneer zij tot zich zelve kwam en naar het kind vroeg, te zeggen, dat het in eene andere kamer lag, en dat niemand het durfde halen, eer ik terug was omdat ik mij het voorrecht niet wilde laten ontnemen, zulk een beeldschoon meisje het eerst tot de moeder te brengen.

Daarop snelde ik heen, naar u, om mijn geluk te beproeven. Ik dacht, dat het voor uw zoogkind een zegen zou zijn wanneer het bij een' zoo rijken man werd opgevoed,

want Mirjam zal sterven, en hij is zoo rijk als een koning, zoodat het kind het bij hem hebben zal als een prinses. Ook hoopte ik, dat gij blijde zoudt zijn, met van de moeite ontslagen te worden. Zulk een klein ding eischt bestendig verzorging, en gij zijt jong en schoon, en het is wel jammer dat gij ter wille van een vreemd kind immer te huis moet blijven, terwijl anderen zich opschikken en vermaken."

Zij deed vervolgens eenige schreden naar de deur, als wilde zij heengaan; toen kwam zij terug, en sprak: „Dit kostbare versiersel, dat geen prinses zich zou schamen te dragen, zou u wel prachtig staan!" Meteen deed zij het kleinood voor mijne oogen schitteren, en het was mij, alsof eene stem mij toefluisterde: „Wees niet dwaas! grijp toe! Dat prachtige versiersel is als voor u gemaakt!" Maar ik verzette er mij tegen. En toch werd de stem immer sterker, immer krachtiger: het was zeker de duivel, die mij alles zoo schoon voorspiegelde. — „Als gij de kleine afgeeft," sprak de stem, „zijt gij vrij, en kunt gij met uw man gaan waarheen gij wilt, hetzij om in de groene velden te dwalen, of om andere vermaken te genieten. En om dat versiersel zullen al uwe vriendinnen u benijden, want niet één kan zoo iets bekomen, niet één!"

Toen greep ik naar het kleinood: ik wilde het maar eenmaal in de hand nemen. En toen ik het weder nederlegde, sprak ik schijnbaar onverschillig: „Ga nu heen, vrouw! Gij ziet dat er toch niets van komen kan. Zelfs wanneer ik, alleen om u te helpen, op uw boozen handel zou willen ingaan, wat zou ik aan de lieden en aan mijn man wel zeggen, waar het kind gebleven is?"

De Jodin moet mijn begeerigheid hebben opgemerkt, want zij kwam weder tot mij, en met sluwen blik zeide zij: „Dat is volstrekt geen bezwaar! Gij zegt dat het kind dezen avond plotseling gestorven en geheel zwart gewor-

den is: dan zal niemand het willen zien. Zie hier," (dit zeggende haalde zij een kistje te voorschijn), hierin is het doode kind, dat ik u laat voor het levende. Gij kunt het begraven."

Nog eenmaal deed de stem van mijn geweten zich hooren.

„Neen, neen!" riep ik afwijzend, „ik mag op uwe godslasterlijke begeerte niet ingaan. Pak u weg, oude heks!"

„Waarom godslasterlijk?" vroeg zij met de volharding, die allen Joden eigen is. „Veel eer is het godewelbehagelijk. Gij wordt van een grooten last ontheven, en het kind is daar uitnemend geplaatst, en zal alles kunnen verkrijgen, wat het begeert. Doch ik kan niet langer blijven; misschien heeft men al kwade vermoedens. Ik moet nu vertrekken. Beloof mij ten minste, dat gij zwijgen zult goede vrouw Thomas!"

„Dat wil ik wel doen," antwoordde ik en zij ging heen.

Aan de deur keerde zij zich nogmaals om: zij had het versiersel laten liggen. „Ja zoo!" sprak zij lachend, „ik zou het bijna vergeten!" Zij liet het nog eens voor mijne oogen flikkeren, en wilde het toen bergen. Nu had de duivel gewonnen spel. Ik sprak zacht: „Laat het liggen; hier, neem het kind, maar zweer mij, dat het goed verpleegd zal worden."

„Dat kan ik bij God, den Almachtige! Het kind zal het zoo goed hebben als eene prinses."

Zwijgend zette zij het kistje met het lijkje neder, en greep naar het levende, mij toevertrouwde kind. Nog eenmaal drukte ik het aan mijn borst, wikkelde het warm in, — het sliep zoo zacht, — en in een oogwenk was de Jodin met haar liefelijken koop uit mijne oogen verdwenen."

„In welk huis bracht de vrouw mijne zuster?" vroeg de jonge Asseburg, bevend van aandoening.

„Dat vernam ik dien avond niet. In de opgewondenheid had ik vergeten, daarnaar te vragen. Ik stond voor het

kistje, waarin zich het lijkje van het Jodenkind bevond, en een siddering greep mij aan. Het liefst zou ik den inhoud buiten het venster geworpen hebben, maar reeds vernam ik de schreden van mijn huiswaarts komenden echtgenoot, zoodat een snel besluit genomen moest worden. Haastig greep ik het kleinood, sloot het in eene kast, en ging bevende van angst, mijn man te gemoet.

„Het kind is zoo even plotseling gestorven,” zeide ik. „Het ziet geheel zwart. Ik raad u er niet naar te zien, omdat gij er de pest van zoudt kunnen krijgen. Wat zullen wij doen? Gaat gij met mij naar den pastoor, om het hem te vertellen?”

Thomas verschrikte geweldig. Hij hield van het kind, daar wij ons eigen kind zoo spoedig verloren hadden, als of het zijn eigen was. „Kom vrouw!” sprak hij zeer bedroefd, „ik zal met u naar den pastoor gaan, maar laat mij vooraf het kind zien.”

„In deze kist heb ik het gelegd maar zie er niet naar, want het is een vreeselijk schouwspel.”

„Ligt het kind in dit kistje? Het is nauwelijks groot genoeg voor een pasgeboren kind!”

„Het meisje is geheel saamgetrokken, en koolzwart. Geen mensch zal het erkennen,” sprak ik om hem af te schrikken. Hij sprak er dan niet meer over. Met voorgewenden afkeer nam ik de kist, en wij gingen naar den pastoor. Doch dat alles weet gij!” Zij zuchtte diep, waarna zij aldus voortging: „Sedert dien dag is het geluk van mij geweken. Alle volgende tegenspoeden waren mij als straffen voor mijne zonde, want mijn geweten wilde niet zwijgen, ofschoon ik het altijd zocht te verdooven. Het kostbare kleinood, waarvoor ik de rust mijner ziel heb verkocht, heeft mijn tweede man, toen hij mij verliet, medegenomen, en dit spijt mij niet; want de aanblik der schitterende steenen was mij een altijddurende bron van kwelling. Al dieper

en dieper zonk in de ellende, tot ik geworden ben wat gij mij nu ziet. En nu, doe met mij, heer Graaf! wat u recht oordeelt!"

Diep bewogen zag Eckehard naar de uitgeputte gestalte der reeds zwaar gestrafte, ongelukkige zondares.

„Nog één antwoord zijt gij mij schuldig gebleven, n.l. op een vraag, waarheen Mechtildis gebracht is,” sprak hij zacht.

„Dat heb ik niet vernomen,” zuchtte Nixa treurig. „Ongeveer een week na dien ongeluksdag zag ik de Jodin op straat. Ik sprak haar aan, en eischte dat zij mij zeggen zou, waar het kind gebleven was. Hoonend lachende, antwoordde de verleidster: „Ik zal mijne tong bewaren. Moge zij in mijn mond verdorren, als ik u dit meedeel! Nimmer zult gij het hooren. Zwijg er over, vrouw Thomas! want een aanklacht zou kwade gevolgen voor u hebben.” Daarop ging ze weg, mij met de kwelling van mijn geweten alleen latende. — O, kon ik de lieve Mechtildis nog eenmaal zien, en om vergeving smeeken! Zij moet thans, als God haar bij het leven gespaard heeft, achttien jaar oud zijn.”

„Noem nog eenmaal den naam der moeder van het kind, dat gij begraven hebt,” sprak Adelgothus.

„Mirjam was haar naam, genadige heer! Zij was de schoondochter van een rijk man.”

„O, ik ongelukkige!” riep zij eensklaps, in twijfeling. „Mijne zonden! mijne zonden! Waar zal ik heenvlieden? waar mij bergen voor den alwetenden en heiligen God?”

„Aan de voeten van den eenigen Middelaar, den Godmensch Jezus Christus!” sprak de kanonikus op zachten, ernstigen toon, terwijl de heilige liefde uit zijn oogen straalde. „Tot Hem, onzen Goddelijken Geneesheer en Redder, die uwe zonden, wanneer gij er oprecht berouw over hebt, bedekken wil met Zijn heilig bloed. Vlied tot Hem; Hij, Hij alleen is een troost voor het zondaarshart!”

Nog menig liefderijk, verzoenend woord werd gesproken en bij het heengaan liet Adelgothus zijn goed gevulde geldtasch in den schoot van Nixa vallen.

Beide jongelingen waren diep bewogen over de ellende der ongelukkige; maar toen zij op de straat eene stille plaats bereikten, vielen zij in elkanders armen, en prezen God, die hen zoo vriendelijk had geleid.

„Geen twijfel blijft er over; het schitterende haar mijner Ruth is het haar van uw moeder Oda!” riep Adelgothus vol vreugde uit. En Eckehard stemde het toe. „Wonderbaar!” zeide hij nadenkene. „Toen ik de jonkvrouw met de schitterende haarlokken de eerste maal van verre gezien had, kon ik den indruk niet vergeten, maar droomde 's nachts van haar. Het duizelt mij, mijn Adelgothus! bij de bedwelmende gedachte, dat ik mijn lieve zuster, wier smartelijke dood ik reeds met vele tranen beweend heb, nu nog vol levensgloed in mijne broederlijke armen sluiten kan. Maar zoo wij ons misleiden? Als de vurige wensch ons eens tot een valsche zekerheid leidde? O, het zou gruwelijk zijn! — beter ware het dan, nooit te hebben gehoopt!”

„Zij is het, zij moet het, zij alleen kan het zijn! Moeder zal haar herkennen. Nu wordt alles, alles goed!” jubelde Adelgothus. „Mijn Ruth, mijn lieve Ruth! reeds door geboorte een Christin uit edelen huize! Wat zal vader nu zeggen? O, hoe Gerborg, mijn lieve Moeder, ons zegenen zal! En gij, Eckehard! nu in dubbelen zin mijn broeder, zult ook gij ons zegenen uit den grond van uw hart? Zult gij de pas verkregen lieve zuster gaarne en getroost in mijne armen voeren?”

Eckehard was bleek geworden. „Op aarde is geen volkomen geluk,” dacht hij weemoedig. „Nog hebt gij de dierbare niet gezien, en reeds zult gij haar aan een ander overlaten.”

„Antwoord mij, vriend!” drong Adelgothus. „Geeft gij haar mij gaarne? Mij liever dan eenig ander?”

„U liever dan eenig ander!” antwoordde de Domheer met blijmoedigen lach. „U liever dan eenig ander!” En hij omhelsde innig den gelukkigen vriend.

Met vroolijke en dankbare harten verlieten zij Leipzig nog dienzelfden dag, en reisden in den grootst mogelijken haast naar het slot Hötensleben.

VIII.

BESLUIT.

Door de plundering en verwoesting van het Jodendorp verkeerde Maagdenburg in eene buitengewone opgewondenheid. Wel waren de meeste bewoners van het verwoeste dorp naar de naastbij gelegen aartsbisschoppelijke kasteelen gevlucht, maar toch waren ook velen verslagen en in de vlammen omgekomen. En de plundersaars en brandstichters gingen vrij uit, ja werden door velen om hunne heldendaad geloofd en geprezen. Andermaal was de onbeduidendheid bewezen van den pauselijken bul; was de banbliksem van den Apostolischen stoel teruggekaatst door het fanatisme der menigte.

Velen, ook vele aanzienlijken, ja zelfs goede Christenen, hielden de Joden voor de oorzaak der heerschende krankheid. Wel had in Maagdenburg de Jodenvervolging grootendeels andere oorzaken; wel kwam de vijandschap hier

voornamelijk voort uit het feit, dat de Joden door hunne listigheid aan vele eerlijke Christenen het brood ontnamen, maar toch was ook hier een ziektegeval de laatste oorzaak der vervolging. Op de verkoopplaats, waar de Joden een huis bezaten, waarin zij hun handel in oude kleederen dreven, werd eene dienstmaagd krank onder de verschijnselen, die aan de pest deden denken; en dit geval was voor het opgewonden volk het sein tot den aanval tegen de kinderen Israëls geweest. Men hield zich namelijk verzekerd, dat de daar aanwezige bron door de boosaardige, verharde Joden vergiftigd was, en dat de krank geworden maagd van dat vergiftigde water gedronken had.

De bron werd dadelijk verzegeld, opdat niemand er meer uit drinken en daardoor de ontzettende krankheid verbreden kon. Toen ging men met wraakgeschrei naar het Jodendorp, om wraak te nemen op de ongeloovige gifmengers.

Een der velen, die aan de Joden deze gruwelijke les van harte gunden, was de Burgemeester Hans von Keller. Hij verkeerde nog altijd tusschen hoop en vrees over Tiburg, de kloeke oudste dochter van den Schout Busse von Haldensleben; maar zijn Jodenhaat was, sinds wij hem het laatst ontmoet hebben, niet verminderd. Hij was dan ook de eerste geweest, die de mare der plundering van het Jodendorp niet zonder blijdschap in het huis van von Steinvorde had medegedeeld, en daardoor, zij het dan ook onbewust, den weg gebaad had voor Alemann's aanklacht tegen Adelgothus.

Vrouw Gerborg was daardoor werkelijk ontevreden over den vroolijken Hans, en zij nam zich voor, den burgemeester onder vier oogen ernstig op het hart te drukken dat hij haren prikkelbaren echtgenoot toch niet zou ophitsen. Doch toen op dienzelfden avond dat ongelukkige voorval met Adelgothus plaats vond; toen haar zoon, haar lieve, eenige zoon, de vreugde en trotsch van haar moeder-

hart, in onvrede van zijn vader scheidde; — toen was al het overige haar onverschillig geworden, en ging zij daar heen als een treurwilg, het hoofd gebogen door zwaren kommer. Den volgenden dag had zij getracht, bij haar gemaal een goed woord voor haar zoon te doen, maar zij was hierin niet geslaagd. Eens voor al gebood haar de dappere veldheer, van deze zaak te zwijgen: hij had geen zoon meer, — en daarmee uit!

Had zij nu Eckehard nog gehad, maar geen mensch, geen enkel mensch! Ethelina was nog te jong, om het moederhart te troosten. O, het was hard, zeer hard! Maar hoe meer zij verstoken was van menschelijke hulp en troost, des te inniger zocht zij de gemeenschap met God, en eindelijk legde zij haar gansche hart in Zijn vaderhanden. Toen daalde een kostelijke vrede in haar gefolterd hart neder, zoodat zij zelf weder opgeruimd werd, hetgeen Henning menigmaal denken deed: „Hoe is het toch met haar?” Gaarne zou hij dit geweten hebben, want zoo ongemerkt was in zijn toornig hart een verlangen naar den verloren zoon ontwaakt. Hij miste den blik van den opgeruimden, levenslustigen Jonker, die, — dit moest hij reeds den derden dag tot zich zelve zeggen! — altijd voorkomend en eerbiedig jegens zijn vader was geweest.

En van dit alles waren de vervloekte Joden de schuld! Zij hadden zijn edelen, openhartigen Jonker met duivelstrikken omringd, en daardoor tot zich getrokken. Die weerspannige landloopers, die altijd er slechts over dachten, om onheil te brengen over de Christenen! O, indien hij eens een viertal weken den scepter des rijks in handen mocht hebben! Ha! hoe hij ze jagen zou, die snoode, leugenachtige Joden! Met wortel en tak zou hij ze uitroeien, of minstens met de blanke kling over de grenzen drijven! In elk geval was zijn besluit genomen. Zoodra de Aartsbisschop wederkwam, zou hij hem de geheele geschiedenis

mededeelen, en aandringen op uitlevering van den ouden Zadok, die bovendien van tooverij verdacht was.

„Wanneer dit geschied zal zijn, zoodat die oude Joodsche woelgeest niet meer in staat is, in den stillen nacht duivelsarbeid te ondernemen, en onder de aarde te werken, dan zal ook mijn huis weder vaststaan; dan zal mijn jonker tot bezinning komen, en vol berouw tot zijn vader wederkeeren!”

Met dit blij vooruitzicht troostte heer Henning zich, en hij werd weder goedsmoeds, zoodat op hare beurt de edelvrouwe niet wist, waardoor zijn moed zoo gesterkt was; want dat de verwijdering van Adelgothus ook hem bedroefd had, was voor haar scherpsziend oog niet verborgen gebleven.

Aanmoedigend door deze verandering in de stemming van haar echtgenoot, waagde Gerborg het op zekeren dag toen Ethelina in den tuin was gegaan, het verboden onderwerp aan te roeren. „Nu geloof ik toch niet meer, dat Adelgothus ooit weder tot ons zal terugkeeren!” sprak zij met bedwongen kalmte. „De reis naar Leipzig eischt, wanneer de zaken, die hij daar voor den Aartsbisschop te bezorgen heeft, één dag in beslag nemen, toch maar vijf dagen, en reeds zijn er zeven verlopen, sinds hij ons verliet. Wat dunkt u er van, lieve Henning?”

„Vergeef mij, Gerborg! maar uwe meening deel ik in het geheel niet. Veeleer ben ik overtuigd, dat onze jonker veel te gezond bloed heeft, om ter wille van een erbarmelijke Jodendeern in de wijde wereld om te zwerven. Verlaat u op mij: Adelgothus keert met den Aartsbisschop terug en huwt volgens ons verlangen met eene Christelijke jonkvrouw uit edelen huize. Gij zult zien, Gerborg, dat uw Gemaal even als altijd gelijk heeft.”

„Maar gij hebt hem toch weggejaagd; gij wildet hem niet meer zien; gij hebt met hem gebroken!”

„Och wat! Met hem gebroken! Adelgothus weet zeer goed, hoe dat gemeend is. Als hij komt, mij om vergeving vraagt, en naar mijne wenschen zich schikt, dan ben en blijf ik zijn vader, die hem deze dwaasheid der jeugd niet lang zal toerekenen.”

„En als hij de jonkvrouw liever heeft dan vader en moeder? Volgens zijne schildering moet zij het liefelijkste, bekoorlijkste schepsel op aarde zijn, een ware lichtgestalte, met azuur blauwe oogen, met schitterend goudkleurig haar even als mijn zalige zuster Oda. Ongeloofelijk is het alleen, hoe zulk een wezen aan Joodsche ouders behooren kan, of liever hoe Joodsche ouders in het bezit van zulk eene dochter gekomen zijn.”

„Wellicht heeft de oude haar gestolen, of door tooverij in zijne macht gekregen,” antwoordde de ridder nadenkend. „Men heeft dikwijls gehoord, dat prinsessen, uit louter boosheid, door Joden zijn gestolen, om ze in den Joodschen godsdienst op te voeden. Gij maakt mij nieuwsgierig, Gerborg! Als gij mij de jonkvrouw kondet toonen, zou ik u dadelijk zeggen of zij een kind van Joodsche ouders is.”

„Ook ik gevoel een vurige begeerte, om haar te aanschouwen, die het vroolijke onverdorven hart van onzen Adelgothus gewonnen heeft,” antwoordde de edelvrouw vredelievend. „Het zou goed zijn, zoo wij wisten, waar zij heden vertoeft! Ik zou haar dan tot u brengen, en, wanneer gij haar onwaardig keurdet, zou ik mij met u vereenigen, om een zoo rampzaligen hartstocht uit het hart van onzen zoon te verbannen.”

Deze redeneering behaagde den veldheer volkomen: zijne Gerborg bleef toch de kloekste en beste gemalin! Daarbij, wanneer de ridder een denkbeeld had aangegrepen, liet hij het niet spoedig weder los, en reeds stond het voor hem vast, dat de jonkvrouw, om wier wil hij zijn zoon zoo hard had behandeld, een gestolen Christin

was, wier edel geslacht door het inzicht en de bekwaamheid zijner Gerborg wel ontdekt zou worden.

Vol blijde hoop sprong Henning op en trad aan het venster, waar zijne gedachten eene andere richting verkregen door het voorbij trekken eener processie van Flagellanten, ook wel kruisbroeders genaamd. Volgens de kroniekschrijvers dagteekent het ontstaan dezer zonderlinge secte van de 12de eeuw. Naar Maagdenburg waren de Kruisbroeders eerst gekomen in de Paaschweek van het jaar 1349. Zij lagen in den tuin van het klooster Bergen, en zonden hunne hoofdlieden naar de stad, om aan den Raad te vragen of zij mochten binnenkomen, om hunne boete daar te doen. De leden van den Raad vreesden, dat deze zaak de geestelijkheid zou ontstemmen, en daarom gingen zij naar de domheeren met de vraag, of zij de Flagellanten zouden binnenlaten, en of dit aan de geestelijkheid en het geloof geen schade zou doen. Het Kapittel had geantwoord, dat men zonder vrees voor schade de Flagellanten kon binnenlaten. Op deze wijze waren de kruisbroeders dus met toestemming van de geestelijkheid en van den Raad in de stad gekomen en daar gebleven. Zij hadden van achteren en van voren kruisen op hunne kleederen genaaid, en gingen twee aan twee in processie, door vaandel dragers voorafgegaan, in de linkerhand een houten kruis, en in de rechter een geesels dragende. Hun aanvoerder las een brief voor, die, naar zij zeiden, door een engel op het altaar van den Apostel Petrus te Jeruzalem was gelegd, en die inhield, dat Christus door de hoosheid en zonden der menschen zeer vertoornd was, doch dat Hij, toen Maria en de Engel voor de menschen om genade gebeden hadden, had geantwoord: „Wie zich vierendertig dagen geeselen zal, zal vergeving zijner zonden ontvangen.” Vervolgens zongen allen een lied, waarin zij de menschen opwekten, om door boetedoening aan de smarten der hel te ontvluch-

ten. Wanneer zij in eene kerk kwamen, zoo verhaalt een tijdgenoot, of op het kerkhof, of op eene andere vrije plaats, dan trokken zij hunne kleederen uit tot op het onderkleed, en hingen zich een doek voor, afhangende van de lenden tot de voeten, zoodat zij van onderen bedekt waren, maar boven den gordel naakt; dan namen zij hunne geesels, uit drie koorden bestaande met harde knopen er in, en kruisgewijze van scherpe naalden voorzien, en sloegen zich daarmede, zóó dat zij bloedden, hoewel er ook bij waren, die zich zoo sloegen, dat zij het wel konden uithouden. Zoo gingen zij driemaal het kerkhof om en vielen bij elken omgang driemaal kruisgewijze op de aarde. Als zij vallen zouden, zong hun aanvoerder een lied ter herinnering aan Christus' kruis, en als zij waren opgestaan, gingen zij weder voort zich te geeselen. Als zij zouden ophouden, riep hun aanvoerder: „De zondaars voor het kruis!” Eenige vielen dan op den grond; sommigen op den rug, eenigen op den buik, nog anderen op de zijde: dat waren doodslagers, echtbrekers en roovers. De processie ging dan over hen heen, en allen sloegen hen met de geesels. Het laatst kwam de aanvoerder, die ieder een slag gaf, en dan sprak: „Broeder, sta op! Moge God u al uwe zonden vergeven!”

Daarna kleedden allen zich en gingen naar de markt. Daar kwamen dan de burgers, en noodigden ze om Gods wil tot den maaltijd; ieder nam er zooveel met zich als zijn vermogen toeliet. Kwamen zij voor het huis, waarin zij genoodigd waren, dan vielen zij op hunne knieën, en spraken hun gebed. Eveneens deden zij voor en na den maaltijd. Toen hun aantal echter grooter werd, en de een zich boven den ander verhief, begon het de burgerij te vervelen, zoodat niemand hen meer noodigde. Daarover waren zij ontevreden, en begonnen te prediken en brieven voor te lezen, waarvan zij vertelden, dat God ze van den hemel gezonden had, inhoudende, hoe ettelijke geestelijken

gepijngd zouden worden, omdat zij hun niet veroorloofden, overal boete te doen. Later namen hunne misbruiken zoo de overhand, dat Aartsbisschop Otto hen nergens meer in zijn land toeliet. Na ruim een jaar waren de Flaggellanten even snel verdwenen als zij ontstaan waren.

In het huis van den ridder Von Steinvorde werden de Kruisbroeders niet genoodigd; beide echtgenooten hadden daartegen bezwaar om de groote bedriegerijen, die er bij plaats hadden. Zij werden hierin gesterkt door Eckehard, die zich in het Domkapittel van den aanvang af tegen de toelating der geeselaars had verklaard, en die over dit onderwerp eenmaal tot Vrouwe Gerborg zeide: „Eensdeels zijn zij dwazen, anderdeels bedriegers. De dwazen, houwen zich zelven bakken uit, die geen water inhouden, en de bedriegers vervoeren het volk. Zij zullen door het verteerend vuur van den Heiligen Geest worden uitgeroeid.”

Ten tijde, toen de ridder voor het venster naar de voorbijtrekkende kruisridders zag, waren deze in de stad nog zeer in aanzien; veel volks stroomde hun te gemoet en liep hen na. Rechts van het venster, waarvoor Henning stond, hief een jonge moeder haar vierjarig zoontje op, toonde hem den optocht, en sprak: „Zie, mijn jongen! deze vromen lieden kruisigen hun vleesch met zijne lusten en begeerlijkheden, opdat de lieve Heiland een einde make aan de verwoestingen der pest, waardoor de aarde ontvolkt wordt.”

De ridder wilde om dit woord lachen, maar kon niet: hij gevoelde dat het voortkwam uit een kinderlijk vroom gemoed.

Daar kwam Ethelina bijna ademloos aangesprongen; zij vatte vleiend 's vaders hand, en hem met zich trekkende, sprak zij: „O kom, lieve Vader! ga dadelijk met mij mede. Ik zal u een wonderschoon nestje met o! zulke kleine vogeltjes laten zien. De arme diertjes zijn nog naakt, lieve Vader! zij hebben nog geheel geen vederen!” Zoo bab-

belend trok zij den ridder, die zijne kleine lieveling gaarne volgde, met zich mede in den tuin. Toen nu het teedere, kleine meisje met haar zwakke gestalte vroolijk rondom hem huppelde, werd zijn kloek hart door eene zonderlinge treurigheid overvallen. Zou dit zwakke, ziekelijke meiske in de toekomst zijn eenig kind zijn? Hij dacht aan de schoone, slanke, ridderlijke gestalte van zijn' eerstgeborene en — weemoed vervulde zijne ziel.

Terwijl de ridder met Ethelina en haar speelnoot Jutta het geroemde vogelnestje in oogenschouw namen, had zijne huisvrouw een welkomen gast ontvangen.

Eckehard was gekomen. En bij zijn aanblik straalde louter vreugde van zijn gelaat. „Eckehard!” riep zij juichend, „brengt gij tijding van Adelgothus?”

„Ja, lieve Tante!”

Zij zag hem in het vriendelijk gelaat, welks uitdrukking nog nooit zoo helder en gelukkig was geweest, en riep: „Gij brengt goede tijding?”

Weder een kort: „Ja, lieve Tante!” Doch toen kon hij zich niet langer bedwingen, en in welsprekende woorden schetste hij aan de trouwe en moederlijke vriendin de ervaringen van de laatste reis. „Mechtildis leeft! ik heb haar in mijne armen gehad, de lang gezochte, veel geliefde zuster! O, trouwe Tante Gerborg! Nu weet ik eindelijk, hoe mijn vroeg ontslapene moeder er uit zag. Aartsbisschop Otto verzekert, dat Mechtildis haar sprekend gelijkt: zoo lichtvol, zoo verblijdend, zoo liefelijk!”

„En waar, mijn Eckehard! hebt gij uw lang gezochten schat gevonden? Waar heeft de Heer u te zamen gebracht?” vroeg Gerborg vol deelneming, hoewel zij ook vol verlangen was iets van Adelgothus te vernemen.

Doch deze vraag kon de jonge Domheer niet beantwoorden. Hij had het beloofd aan Adelgothus, die zelf ook eene verrassing had willen behouden. Om zich niet bloot te

geven, had Eckehard in zijn verhaal de gewichtige omstandigheid verzwegen, dat de vrouw, aan wie Nixa het kind had verkocht, een Joodsche vrouw was geweest.

„Heden nog, lieve Tante! doch niet op dit oogenblik zult gij ook dit vernemen; doch ik ben al zoo lang bij u, en heb u nog niet de boodschap van den Aartsbisschop overgebracht. De goede Vorst, die als een vader voor Mechtildis zorg draagt, laat den dapperen veldheer Henning von Steinvorde en zijne waarde Gemalin tot zich noodigen, om het wedervinden mijner zuster in den kring harer betrekkingen feestelijk te vieren. Zoo haast u, Tante Gerborg! kleed u in het pronkgewaad; roep uwen edelen Echtgenoot, opdat hij zich met u haaste naar de plaats, waar Adelgothus u wacht, om zijn vader vergeving te vragen.”

Vrouwe Gerborg was overgelukkig. Met jeugdige vlugheid ijld zij naar den tuin, en riep haar gemaal reeds van verre toe: „Henning! beste Henning! de kanonikus was bij mij. Hij heeft ons genoodigd bij den Aartsbisschop, waar onze Adelgothus er naar verlangt, om zich met u te verzoenen!”

Die laatste woorden fluisterde zij hoogst gelukkig aan de borst van den geliefden man, wien bij deze goede tijding een groote traan in den baard rolde: zeker de eerste, sinds zijn jongensleeftijd was voorbijgegaan!

Spoedig maakte hij zich echter vrij van deze zeldzame ontroering, en riep triomfeerend uit: „Nu, Gerborg! wie had weer gelijk? Is het niet uw gemaal, die altijd gelijk heeft?”

„Ja, mijn Gemaal! gij hebt altijd, altijd gelijk. Maar laat ons nu geen tijd verzuimen! Laat ons Adelgothus en Mechtildis gaan zien!”

„Denk aan mijn woord: Adelgothus en Mechtildis, Gravin van Asseburg, worden een paar!” riep de ridder vroolijk gestemd, en opende daardoor aan zijne lieve huisvrouw opnieuw het uitzicht, om van zijne onfeilbaarheid overtuigd te worden.

„Henning! Gij hadt Paus moeten worden!” lachte Gerborg.

„Paus niet, — maar als mij de keizerskroon werd aangeboden, sloeg ik hem niet af, want dan zou ik in staat zijn de Joden, die onheilstichters, voor goed uit het rijk te verwijderen.”

„Laat de ongelukkige Joden voor ditmaal buiten spel, lieve Henning; krenk Adelgothus daar niet mede: Gij weet dat hij even als gij tot heftigheid neigt.”

„Dat heeft hij ons doen ondervinden, God zij het geklaagd! Ik moet echter voorzichtig met den jonker zijn, want het zit in het bloed, ja, ja! in het Steinvordsche bloed.”

Een weinig later betrad de veldheer met zijne gemalin het paleis van den Aartsbisschop, die hen, en vooral vrouwe Gerborg, met groote eer ontving. De vorst zelf geleidde hen door de prachtige feestzaal naar eene kleinere kamer, die met alle weelde van dien tijd was ingericht, en waar Adelgothus in jeugdig ongeduld hunne komst verbeidde.

Bescheiden trok zich de Aartsbisschop terug. Zoodra de jonker zich met de geliefde ouders alleen bevond, ijde hij naar Henning, greep diens rechterhand, welke hij eerbiedig aan zijn lippen drukte, en sprak op kinderlijk eerbiedigen toon:

„Lieve Vader! het smart mij diep, dat ik u gekrenkt heb; schenk uw boetvaardigen zoon vergiffenis, en ontvang van mij de belofte, dat ik slechts eene jonkvrouw uit edelen huize als mijne toekomstige gemalinne tot u brengen zal.”

Thans schitterde het gelaat van den ridder van louter vreugde. Met Deutsche kloekheid schudde hij de hand van den in kinderlijke gehoorzaamheid teruggekeerden zoon, zoodat deze, die toch volstrekt niet teergevoelig was, moeite doen moest, een uitroep van smart te onderdrukken, terwijl hij lachend uitriep: „Ha, ha! mijn heer Jonker! zingt het vogeltje nu een ander liedje? Ik kan mij voorstellen dat”

Plotseling greep Gerborg zijn arm, zag hem vol betekenis aan, en fluisterde hem toe, nog niet verder te gaan. „Nu, nu!” lachte hij, „ik zal nog niets verraden. Maar gij zult zien, dat ik gelijk heb.”

Nu werden de hooge vleugeldeuren door sierlijke pages geopend, en, begeleid door Otto en Eckehard, verscheen een wonderschoone jonkvrouw in eenvoudig wit gewaad, met schitterend hoofdhaar.

De verbaasde ridder hield haar voor eene hemelsche verschijning, en ook de edelvrouw staarde haar aan met groote, wijd geopende oogen, en riep in een mengeling van vrees en blijdschap: „Oda!”

„Niet Oda, maar Oda's dochter!” antwoordde de Aartsbisschop diep bewogen, en voerde het liefelijke wezen in Gerborg's armen. Wat groote blijdschap gaf deze ontmoeting! Schoon ietwat verlegen, sloot ook de ridder Oda's dochter in zijne armen, waarbij weder een traan, de tweede sinds zijn jongensjaren, in zijn baard rolde. Daarop wenkte Otto Adelgothus, wiens aangezicht van geluk schitterde, nam hem en de pas gevondene bij de hand, en sprak op feestelijken toon: „Adelgothus, jonker von Steinvorde, en Mechtildis, Gravin van Asseburg, hebben zich voor God met elkander verloofd, en vragen uwen vaderlijken zegen!”

Nu kende de vreugde geen grenzen. Lang duurde het, eer het gejubel plaats maakte voor zooveel stilte, dat Adelgothus, zijne geliefde omhelzende, verhalen kon, hoe alles was geschied, verhalen kon, dat Mechtildis van Asseburg dezelfde was als Ruth, Zadoks kleindochter.

Vrouw Gerborg had het na de mededeelingen van Eckehard vermoed. De ridder meende, dat, al had hij het niet vermoed, hij het toch wel geweten had, want hij was de eerste geweest, die de zoogenaamde kleindochter van den ouden Jood voor eene dochter uit edelen huize gehouden had, — en daarom had hij ook nu, even als altijd, recht.

„Maar, deugniet!” riep hij den jonker krachtig op den schouder slaande, „gij kunt mooi vergeving vragen, mooi gehoorzaam zijn!”

„Ja vader, ook hierin hebt gij gelijk, het is mij buitengewoon gemakkelijk geweest,” lachte Adelgothus, en zag zijne bruid in de schitterende oogen. Nu echter moest hij haar aan zijne ouders overlaten, want Henning en Gerborg waren verlangend, veel van haar te vernemen uit haar leven in Zadoks huis. Met kinderlijke vereering en dankbaarheid sprak Ruth van haar Grootvader. Zij prees zijne schoone, edele ziel; zijn opofferende liefde, waarmede hij zich aan haar gehecht, en haar geleid had; zij noemde hem den besten, liefdevolsten, reinsten mensch, aan wien zij den grootsten schat harer ziel te danken had: het geloof in den Verlosser, den eenigen waren Messias, Jezus Christus, den Koning der waarheid.

„Is Zadok dan een Christen?” vroeg de ridder verbaasd; hij gevoelde onder het bezielend spreken van Ruth, dat de hooge ijsbergen van vijandschap tegen den vroeger zoo verachten man begonnen te smelten.

„Ja,” antwoordde Ruth, „hij is een Christen.”

Eckehards zachte oogen rustten onafgebroken op zijne wedergevonden zuster Mechtildis, terwijl hij schilderde, wat den laatsten dag op Hötensleben was geschied. Toen had de Aartsbisschop Vader Zadok gedoopt, en aan Ruth het doopverbond vernieuwd. Naar aanleiding van het woord des Heeren: „Ik heb uwe ongerechtigheden van u weggenomen, en Ik zal u wisselkleederen aandoen,” (Zach. 3 vs. 4) had hij eene korte, maar heerlijke en bezielende rede gesproken tot de beide gelukkige doopelingen. Hij had o. a. gezegd, dat zij door deze wisselkleederen, welke hun de Heer in plaats van het onreine kled der erfzonde had aangedaan, voor alle eeuwigheid kinderen der genade geworden waren, die door het heilige bloed des Heeren

Jezus Christus vrijen toegang hadden tot den Vader in den hemel.

Inmiddels had de Aartsbisschop zich stil verwijderd, en nu, als Eckehard zweeg, kwam hij weder binnen, de drie en zeventig jarigen Zadok geleidende. Een gevoel van blijdschap vervulde het hart van ieder, die zoo even het diepaangrijpend verhaal vernomen had. Terwijl hij zijne rechterhand den eerwaardigen grijsaard toestak, zeide de ridder: „Wees welkom geliefde broeder in Christus! Moge God mij vergeven, wat ik in mijne verblinding tegen u gezondigd heb!”

„Wij allen hebben Gods genade van noode,” was Zadoks antwoord.

Allen begaven zich tot hem; ieder wilde hem een vriendelijk en hartelijk woord toespreken. Hij echter wendde zich met vaderlijke teederheid naar zijn lieve, kleine Ruth, die zich met de oude teederheid aan hem vastklemde, waarna hij tot den jonker sprak:

„In uwe handen, jonker! leg ik dit kleinood van onschatbare waarde: bewaar het getrouw! Moge in den loop der jaren de eeuwige Liefde uw aardsche gehechtheid naar haar eigen hoogheilig, eeuwig, goddelijk wezen verhelderen — dan in de huwelijksliefde het hoogst, wat wij hier beneden genieten kunnen, omdat zij dan één is geworden met de liefde tot God!”

In heilige aandoening trok Adelgothus zijn geliefde tot zich, en smeekte: „Geef ons uw zegen, Vader Zadok!”

En de grijsaard zegende het schoone jeugdige paar met den ouden zegen: „De Heere zegene u en behoede u — —”

Daarop vereenigden allen zich aan den feestdisch.

Toen Otto later aan Zadok vroeg: „Zeg mij, mijn vriend! hoe kwam het toch, dat gij bij uwe liefde tot den Heiland zoo lang met uwe belijdenis hebt gewacht?” antwoordde de wijze ootmoedig: „Ik kon de oude heerlijkheid niet los-

laten. Doch," voegde hij er met bevende stem bij, „toen mij eindelijk de Heer te sterk werd, en Hij mij vroeg, of ik nog langer mijn eigen weg wilde bewandelen, kon ik niet langer weêrstaan, en overwonnen door Zijne liefde, viel ik neder aan Zijne voeten, en riep uit: „Heer! waar zou ik heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwiggen levens!" — — —

En waar was nu Debora, Zadoks eenige kleindochter?

De schoone vurige dochter Israëls had er niet toe kunnen besluiten, bij den doop der twee geliefde personen tegenwoordig te zijn: haar gestrengte, Joodsche hart kwam met de haar eigene wilde hartstochtelijkheid daartegen in verzet. Op denzelfden dag, waarop de jonge Domheer met Adelgothus van Leipzig was teruggekeerd, en Ruth als zijne zuster tot zich genomen had, verliet Debora, overweldigd door zoovele wonderbare gebeurtenissen, het slot Hötensleben, en trok met Baruch en diens moeder naar Hamburg. Toch had zij, sinds zij, die haar het liefst waren, den verachten godsdienst beleden hadden, alle gedachten van wraak jegens de belijders van dien godsdienst laten varen, waar niemand zich meer over verblijdde dan de bescheidene Baruch, die vijftien jaar later, na den dood zijner beminde vrouw, zelf tot het Christendom is overgegaan.

Ruth werd de gelukkige en gelukkig makende echtgenoot van haren Adelgothus. Haar hart was een kostelijke bron van liefde, waar allen uit putten konden, die het begeerden, en die toch niet armer, niet lediger werd, wijl zij dagelijks nieuwen voorraad verzamelde uit de onuitputtelijke liefdebron van haren Heiland. Niet slechts haar gemaal, niet slechts haar lieve Vader Zadok en haar trouwe broeder Eckehard, maar ook al hare geliefden benevens talloze armen en ellendigen werden verkwikt door dezen bron van zegen.

Niemand was echter meer verliefd op de schoone Ruth dan de dappere veldheer. Hij kon den roem niet volein-

digen van de bevallige, jonge huisvrouw, die hem dagelijks ontelbare kleine opmerzaamheden en liefdediensten bewees; doch het moet tevens gezegd, dat hij ter oorzaak van dit schitterende voorbeeld van menschelijke volkomenheden haar niet vergat, die hij altijd als de kloekste en beste der vrouwen geprezen had, — zijne Gerborg. Met de zwartoogige Tiburch, die onbewimpeld aan Hans von Keller had verklaard, dat zij nooit zijne vrouw zou kunnen worden, daar haar hart niets voor hem gevoelde, leefde Ruth in innige vriendschap. Zij bewonderde en waardeerde in haar de schoone, huiselijke deugden, de liefde en zorgvuldigheid, waardoor zij haar talrijke zusjes zooveel mogelijk het verlies der vroeg geboren moeder vergoedde.

Bijna geen dag ging voorbij, zonder dat de vriendinnen elkander zagen, en zoo kon het niet uitblijven, of ook Eckehard vond Tiburch vaak bij zijne zuster, en, het duurde niet lang, of ook hij begon haar te waardeeren. De oprechtheid van haar karakter, de degelijkheid, de zekerheid, behendigheid en zorgvuldigheid, die zij altijd openbaarde, deden haar beeld, zonder dat hij er zich rekenschap van gaf, altijd dieper post vatten in zijn hart, totdat hij op zekeren dag tot de verrassende ontdekking kwam, dat hij Tiburch liet had met al de kracht van zijn rijk gemoed.

Toen herinnerde Eckehard zich het woord van zijn' stervenden vader. Hij legde de Domheerswaardigheid neder, en voerde de vrouw zijner keuze in het huis zijner vaderen, het slot der Graven van Asseburg. Doch ook toen bleef zijn zin gericht op de hemelsche, de eeuwige dingen, en met zachten en stillen geest bleef hij onvermoeid medearbeiden aan het rijk des Heeren op aarde. Met Mechtildis, gelijk hij de geliefde, teruggevonden zuster steeds noemde, bleef hij in het nauwste verkeer. Zij verstond zijne diepste, zijne geheimste gedachten; zij deelde in zijn levenstaak, en verhelderde door de zonnige helderheid van

haar wezen zijne ernstige, tot zwaarmoedigheid neigende ziel.

Toen, in het jaar 1350, de zwarte dood ook in Maagdenburg zijn verderfbrengenden intocht deed; toen later alle begraafplaatsen overvol waren, zoodat de Raad genoodzaakt was, in Rottersdorf groote kuilen te laten graven, waarin men 's nachts de dooden in massa zonder ceremonieel begroet; toen de straten immer meer uitstierven, zoodat eindelijk zich niemand meer buiten waagde, uit vrees, door de ontzettende pestilentie te worden aangestast; — toen was het Ruth, de liefelijke vrouwe von Steinvorde, die als een engel van barmhartigheid van huis tot huis ging, in hare krachtige, zelfopofferende liefde vele geestelijken en geneesheeren beschamende.

Ook het huis von Steinvorde bleef niet verschoond; op één dag werden de ridder en Ethelina door de ziekte aangestast. De eerste, om onder Gerborg's en Ruth's liefdevolle verpleging spoedig te herstellen en zijn bedrijvig leven voort te zetten; Ethelina echter, om vroeg gerijpt, de eeuwige zaligheid te genieten. Terwijl Vrouwe Gerborg met een bezwaard hart haar dochtertje verliet, om naar haar zieken echtgenoot te gaan, bleven Ruth en Adelgothus bij de geduldige lijderes. Zij zag haren moeder na met een langen weemoedigen blik; toen leunde zij met haar fijn blond kopje vermoeid tegen hare liefdevolle verpleegster, en fluisterde: „Ik ga slapen!” Daarop vouwde zij hare handjes, en met kinderlijk gebed:

„Dierb're Jezus! maak mij rein!

„Laat mij altijd bij U zijn!”

verliet het vrome kind de donkere aarde, een liefelijke herinnering nalatende aan allen, die haar hadden gekend en liefgehad.